

НАЦРТ
Национална стратегија за: Индустриска сопственост на
Република Македонија

Бр. На проект IPA/TAIB2011/6.9/LOT10/07

Од

Г-дин Костадин Манев и г-дин Андреа Кушти

Претставен од

AECOM International Development Europe SL

Листа на соработници

Сафет Емрули – Директор, Државен завод за индустриска сопственост
Јетмир Шабани - раководител на одделението за патенти, Државен завод за индустриска сопственост
Блерим Златку - државен советник, Министерство за економија
Лукман Шакири - раководител на сектор, Министерство за економија
Соња Солевска – раководител на сектор за инспекциски надзор, Државен пазарен инспекторат
Сашо Јовановски – главен инспектор, Министерството за внатрешни работи
Александар Алексовски - раководител на одделение, сектор за правосудство, Министерство за правда
Бурим Хајдари – началник на Одделението за нетарифни мерки и заштита на правата од интелектуална сопственост, Царинска управа
Снежана Димитриовска – соработник, Академија за судии и јавни обвинители
Рамије Цара – судија, Управен суд
Весна Андоновска – самостоен судски советник, Врховен суд
Елена Тапаниоска – советник, Сектор за маркетинг и квалитет на земјоделските производи, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
Мите Костов - раководител, Координативно тело за интелектуална сопственост
Наташа Лазаровска –помошник раководител на Секторот за правни и финансиски прашања, Фонд за иновации
Снежана Камиловска Трповска - Директор, Дирекцијата за регионални комори и меѓународна соработка, Стопанската комора на Македонија
Елеонора Божиновска – виш експерт соработник, Агенцијата за поддршка на претприемништвото
Марина Нацка – Пом. професор, Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје
Јован Јоанидис -Претседател на Здружението на агенциите за интелектуална сопственост
Маргарите Пекевска – адвокат за патенти
Ѓорѓи Филипов - Директор, Агенција за интелектуална сопственост БЕРИН

Содржина

СПИСОК НА КРАТЕНКИ.....	Error! Bookmark not defined.
ВОВЕД.....	Error! Bookmark not defined.
ПОГЛАВЈЕ 1.СОСТОЈБА НА НАЦИОНАЛНИОТ СИСТЕМ ЗА ИС.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. РЕЛЕВАНТНИ ПОДАТОЦИ ЗА ДРЖАВАТА.....	Error! Bookmark not defined.
НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ(СТРАТЕГИЈА ЗА ИС) 2009-2012.	
.....	Error! Bookmark not defined.
ИНДУСТРИСКА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2009-2020	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМА НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2014-2018.	Error! Bookmark not defined.
not defined.	
СТРАТЕГИЈА ЗА ИНОВАЦИИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2012-2020	Error! Bookmark not defined.
defined.	
1.2. НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА ЗА ИС	Error! Bookmark not defined.
1.3. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КАПАЦИТЕТ	Error! Bookmark not defined.
1.4. НАЦИОНАЛЕН СИСТЕМ НА ИНОВАЦИИ И КАПАЦИТЕТИ НА БИЗНИС ЗАЕДНИЦАТА ЗА ГЕНЕРИРАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА ИНДУСТРИСКА СПСТВЕНОСТ.....	Error! Bookmark not defined.
1.5. СОВЕСТА НА ОПШТЕСТВОТО ЗА ИС.....	Error! Bookmark not defined.
ПОГЛАВЈЕ 2. ВИЗИЈА И СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ.....	Error! Bookmark not defined.
2.1. ВИЗИЈА.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ.....	Error! Bookmark not defined.
ПОГЛАВЈЕ 3. ПОЛИТИКИ: ВКЛУЧЕНИ ИНСТИТУЦИИ, НИВНИТЕ СООДВЕТНИ УЛОГИ И МИСИИ.	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
3.1. ОПШТИ НАЧЕЛА.....	Error! Bookmark not defined.
3.2 ПОЛИТИКИ И МЕРКИ	Error! Bookmark not defined.
3.2.1. ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ (ДЗИС).....	Error! Bookmark not defined.
defined.	
3.2.2 ЦАРИНСКА УПРАВА (ЦУРМ)	Error! Bookmark not defined.
3.2.3. ДРЖАВЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОРАТ (ДПИ)	Error! Bookmark not defined.
3.2.4. ФОНД ЗА ИНОВАЦИИ И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ (ФИТР) ..	Error! Bookmark not defined.
3.2.5. АГЕНЦИЈА ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО (АППРМ)	Error! Bookmark not defined.
defined.	
3.2.6. МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА (МП).....	Error! Bookmark not defined.
3.2.7. МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ (МВР).....	Error! Bookmark not defined.
3.2.8. АКАДЕМИЈА ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ (АСЈО)	Error! Bookmark not defined.
3.2.9. УПРАВЕН СУД (УС)	Error! Bookmark not defined.
3.2.10. ИНДУСТРИСКИ И СТОПАНСКИ КОМОРИ (ИСК).....	Error! Bookmark not defined.
3.2.11. УНИВЕРЗИТЕТИ.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.12. ВРХОВЕН СУД (ВС).....	Error! Bookmark not defined.
3.2.13. ЗДРУЖЕНИЕ НА ЗАСТАПНИЦИ НА ПРАВАТА НА ИС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ЗЗПИСРМ)....	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
3.2.14.МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	Error! Bookmark not defined.
3.2.15. МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА (МЕ)	Error! Bookmark not defined.
3.2.16. МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛИЕ, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО (МЗШВ)	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
СНАРТЕР 4. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА.....	Error! Bookmark not defined.
СНАРТЕР 5. СОРАБОТКА И КООРДИНАЦИЈА.	Error! Bookmark not defined.
СНАРТЕР 6. АКЦИОНЕН ПЛАН	Error! Bookmark not defined.

Листа на кратенки

ЗЗИС	Здружение на застапници на интелектуална сопственост на Република Македонија
СА	Договорен орган
CEN	Царинска мрежа на податоци за спречување на криминалот (Customs Enforcement Network)
IPM	Interfaced Public Member
R & D	Истражување и развој
TAIEX	Техничка помош и размена на информации
WIPO	Светска организација за интелектуална сопственост
АППРМ	Агенцијата за поддршка на претприемништвото
АСЈО	Академијата на судии и јавни обвинители
БДП	Бруто домашен производ
ВПП	Висок претставник на програмата
ГИ	Географска ознака
ДДВ	Данок на додадена вредност
ДЕУ	Делегацијата на Европската Унија
ДЗ	Дизајн
ДЗИС	Државен завод за интелектуална сопственост
ДПИ	Државен пазарен инспекторат
ДСИ	Децентрализиран систем на имплементација
ДСП	Договор за патентна соработка
Е	Експерт
ЕМП	Европска мрежа на патенти
ЕПО	Европски патентен завод
ЕСУД	Електронски систем за управување со документација
ЕУИПО	Канцеларијата на Европската Унија за интелектуална сопственост
ЗК	Земја корисник
ИПА	Инструмент за пред-пристапна помош
ИС	Индустриска сопственост
ИСК	Индустриски и стопански комори
КТИС	Координативно тело за интелектуална сопственост
КХВП	Канцеларијата за хармонизација на внатрешниот пазар
ЛАП	Лице за авторизација на програмата
МЕ	Министерство за економија
МЗШВС	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МП	Министерство за правда
МСП	Мали и средни претпријатија
НПАА	Национална програма за усвојување на правото на ЕУ
ОЛАФ	Европска канцеларија за борба против финансиски измами

ПИС	Права од интелектуална сопственост
ПРАГ	Практичен водич за договорни постапки за надворешните активности на ЕУ
РМ	Република Македонија
СВОТ	Предности, слабости, можности, закани
ССА	Спогодба за стабилизација и асоцијација
СЦО	Светска царинска организација
ТАИБ	Помош при транзиција и институционална надградба
ТАПИС	Трговски аспекти на правата од интелектуална сопственост
ТАФ	Техничка помош Енвелоп
ТЛ	Тим лидер
ТМ	Трговска марка
ТоР	Услови за работење
ФИТР	Фонд за иновации и технолошки развој
ЦДАД	Царински декларации и акцизни документи
ЦУРМ	Царинска управа на Република Македонија
ЦФСД	Секторот за централно финансирање и склучување договори

Вовед

Авторите сакаат да ја изразат својата благодарност до сите оние кои придонесоа за овој документ.

Едно од најзначајните достигнувања на современото човечко општество е воспоставувањето на системот за заштита на интелектуалната сопственост, за заштита на резултатите од креативните активности на човекот, на национално и меѓународно ниво. Објектите од индустриска сопственост, имено - пронајдоците, корисните модели, трговските марки, географските ознаки, индустрискиот дизајн, растителните сорти и животински видови и топографиите на интегрални кола се важен дел од тој систем. Значењето на интелектуалната сопственост за економскиот развој и благосостојба на националните економии, како и на самиот поединец е неприкосновено право. За повеќе од 20 години, Република Македонија ги става прашањата поврзани со развојот на националниот систем за заштита на индустриска сопственост на важно место во својата државна политика. Постои константно внимание и систематски пристап за утврдување на сегашната состојба, прашања и неопходни чекори и мерки за понатамошен развој на националниот систем за индустриска сопственост, нејзината унификација и хармонизација со европските и меѓународните стандарди. Заштитата на објекти од индустриска сопственост на територијата на Македонија датира од 1919 година. До Втората светска војна, имаше одржлив и успешен развој, во споредба со другите европски земји. Со доаѓањето на социјалистичкиот систем, областа на индустриската сопственост доживеа тежок удар од кој што се уште се нема опоравено. Ова е познат процес во сите земји кои излегуваат од социјалистичкиот режим. Тој систем го уби духот на слободната иницијатива и креативност и ја укина индивидуалната сопственост.

Спроведување на правата од индустриска сопственост има паднато драматично. ИС стана речиси непостоечки до почетокот на 90-тите. Падот на Берлинскиот ѕид предизвика обновување на ИС, како и во секоја друга пост-социјалистичка земја. Од тогаш, Македонија направи големи напори за зајакнување на заштитата на ИС и има направено голем напредок во тој поглед. Националната стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 има за цел да обезбеди ист степен на заштита на ИС како и во другите европски земји. Оваа стратегија - покрај стандардните дејствија, како мерки за градење на капацитети и обуките ќе посвети поголемо внимание на подигање на свеста за ИС во целото општество. Таа исто така ќе содржи детални мерки за тоа како да се зголеми вредноста на објектите од ИС.

Сите постсоцијалистички земји страдаат од значителен недостаток на свест и од неискористување на можностите од ИС. Продажба на предмети од индустриска сопственост има кратка историја и тоа е една од причините зошто локалните познати брендови не се дел од пејзажот во овие земји.

Оваа стратегија има за цел справување со овие недостатоци преку добро планирани мерки. Правната рамка за ИС стои цврсто во место и е во голема мера усогласена со директивите на ЕУ. Треба да се вложат повеќе напори за заштита на правата од индустриска сопственост на национално, регионално и меѓународно ниво.

Можеме да кажеме дека ова ќе биде стратегијата за промоција на ИС, подигнување на свеста за ИС, евалуација на ИС и маркетинг на ИС.

Република Македонија ја препознава важноста на создавањето, експлоатацијата и заштитата на права од индустриска сопственост, како важен фактор за развој и одржлив економски раст во модерната глобална економија. За таа цел, Владата прифати систематски пристап на меѓу-секторска политика на индустриска сопственост, со цел нејзината улога да се дефинира попрецизно во националната економска и културна рамка и да се создаде мрежа на владини и невладини учесници преку кои интелектуалната сопственост ќе стане главна алатка за развој.

Иновациите играат клучна улога како двигател на економскиот раст и просперитетот на секоја земја. Глобалниот индекс на иновации (ГИИ) кој има за цел да го подобри начинот како се мерат и разбираат иновациите, во 2015 година опфати 141 економији во светот и користеше 79 индикатори низ цела низа на теми. Индексот ГИИ 2015 година се пресметува како просек од два под-индекси. Подиндексот на иновационен инпут ги проценува елементите на националната економија кои ги содржат активностите поврзани со иновациите, и тоа групирани во пет столба: (1) институции, (2) човечки капитал и истражување, (3) инфраструктура, (4) софистицираност на пазарот, и (5) Бизнис софистицираност. Подиндексот на иновации ги опфаќа фактичките показатели на резултатите од иновации, и тоа поделени во два столба: (6) продукт на знаење и технологија и (7) Креативни продукти. Според ГИИ 2015 Република Македонија е рангирана на 56-то место од 141 земји и покажува динамичност и нагорен тренд.

Фокусирањето на можностите за истражување и развој, значењето на иновациите, активностите на иноваторите како и пронаоѓачи и креативните индустрии, ќе обезбеди поволна средина за поконкурентна економија на Република Македонија, базирани на знаење. Соодветно развиен и финансиран систем на интелектуална сопственост е предуслов за постигнување на стратешките цели на економијата и социјалниот развој.

Фокусирајќи го вниманието на развојот на националниот систем на ИС, надлежните органи на Република Македонија иницираа изготвување на Национална стратегија со цел, капацитети на одговорните институции да биде насочен кон постигнување на по значајни резултати за многу кратко време. Тековната Стратегија опфаќа релативно краток период на време, така што мерките предвидени во истата ќе бидат наменети за да се постигнат можните резултати веднаш, како и да ја формираат основата за модели и процеси, во согласност со главна цел за следните временски периоди. Поради тоа, Стратегијата треба особено да ги адресира следниве критични области на системот за индустриска сопственост во земјата - јакнење на националниот законодавен систем за ИС; зголемување на капацитетот на ДЗИС како сервисно ориентирана институција, зголемување на капацитетите на органите за спроведување на законот за поефикасна заштита на правата од индустриска сопственост; подобрување на капацитетот на локалната бизнис заедница за генерирање и користење на индустриска сопственост и последно, но не и најмалку важно подигање на свеста на општеството за правата од ИС.

ГЛАВА 1. СОСТОЈБАТА НА НАЦИОНАЛНИОТ СИСТЕМ НА ИС

1.1. РЕЛЕВАНТНИ ИНФОРМАЦИИ ЗА ДРЖАВАТА

Во последните години државната политика на Република Македонија во областа на заштитата на индустриската сопственост открива доследност во голем број на важни стратешки документи, акти и иницијативи, како и систем на мерки и активности. Сите тие се во насока на подигање на нивото на заштита, капацитетот на ангажирани институции и нивните вработени, воспоставување на објективна средина и можности за сите членови на општеството - бизниси, универзитети и научни работници, потрошувачи, да се подигне нивната свест во наведената област, со цел да се користат соодветните средства за заштита на нивните права од интелектуална сопственост.

1.1.1. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ 2009-2012

Последниот официјален документ кој го третира ова прашање на опишаниот начин беше Националната стратегија за интелектуална сопственост 2009-2012.

Националната програма за усвојување на правото на Европската унија за 2009 година во Глава 7 (интелектуална сопственост) за градење на капацитетите за имплементација и спроведување на *Acquis* во сите области, овој документ е приоритет на Партнерството за пристапување на Република Македонија во Европската заедница.

ДЗИС доби поддршка од проектот на УСАИД за деловно опкружување за создавање на Национална стратегија за интелектуална сопственост за 2009-2012 година, кој во септември 2009 година е донесен и објавен заедно со Акциски план на Националната стратегија за интелектуална сопственост 2009-2012 година. Заедничката цел на стратегија за ИС беше да се зголеми нивото на ефикасност на заштитата и спроведување на правата на интелектуална сопственост во Република Македонија, во согласност со правилата и условите на Заедницата. Четири стратешки цели се дефинирани во согласност со оваа цел:

- Треба да се зајакне Правната рамка во областа на интелектуалната сопственост;
- Да се зајакне спроведувањето на правата на интелектуална сопственост;
- Да се развијат капацитетите на индивидуалните носители на правата и на бизнис заедницата за заштита и спроведување на правата на интелектуална сопственост;
- Треба да се зајакнат јавната свест и придобивките од интелектуалната сопственост.

Извештајот за евалуација е издаден со поддршка на СОИС при крајот на 2012 година, по успешната реализација на Националната стратегија за интелектуална сопственост 2009-2012 година. Во него се направени и главните заклучоци и препораки за следниот период. Известувањето и имплементацијата на резултатите и напредокот беа оценети како не многу строги. Земајќи го овој факт во предвид, констатирано е дека може да се потребни обуки за управување со проекти.

Се покажа голем ентузијазам и посветеност од страна на државната администрација, додека приватниот сектор имаше мала улога во спроведувањето на Стратегијата поради нивниот недостаток на реакција и учество во процесот на оценување. Беше констатирано дека сите институции треба да бидат охрабрени да земаат активно учество во процесот, со цел да се постигнат подобри резултати.

Вклучувањето на истражувачи од областа на технологијата и науката беше незначителен. Капацитетот на истражувачките институции мора да се развива со цел истиот да биде во можност правилно да управува со комерцијализација на нивните пронајдоци. Многу важна препорака за овој сектор е истиот да влезе во поблизок однос со индустријата, особено на малите и средни претпријатија, со цел да бидат во можност да ја развијат побарувачката на пазарот и да се промовира трансфер на технологија.

Извештајот за евалуација заклучува дека нема добра координација и интеграција помеѓу Стратегијата за ИС и различните програми и иницијативи преземени од страна на институциите. Притоа, се констатира дека многу важен аспект на Стратегијата на ИС е таа да се фокусира на поддршка на програмите на институциите, со цел да се подобри конкурентноста на македонската трговија и индустрија, и да се обезбеди избор и подобра заштита на потрошувачот. Тоа не треба да се цели кон интелектуална сопственост, како посебно прашање.

Понатаму, на барање на ДЗИС, СОИС одобри финансиска помош за подготовка на Упатства за изработка на нова три годишна Националната стратегија овој пат фокусирајќи се само на индустриската сопственост. Документот е објавен на веб страницата на ДЗИС.

Преку ТАИЕХ програмата, ЕУ обезбеди поддршка за засегнатите страни во проектот за прашањата за заштита и спроведување на интелектуална сопственост преку финансирање на обуки за персоналот на различни институции поврзани со ИС на централната администрација. Во Скопје во 2013 година, се одржа регионална работилница наменета за извршители (полицијата, царината и обвинителство) и финансирана преку ТАИЕХ и изведена од страна на Интерпол. За дискусија за идната соработка во контекст на претстојниот прием на Хрватска во ЕУ, делегација на ДЗИС беше во посета на хрватската Канцеларија за ИС во 2014 година.

1.1.2. ИНДУСТРИСКА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2009-2020

Визијата наведена во овој стратешки документ цели кон една проактивна политика во областа на индустриската сопственост што ќе ја поддржува македонската индустрија за производство на производи и услуги со висока додадена вредност, базирана на знаење, иновации и соработка. Иднината на македонската индустрија е во развојот на научно-истражувачкиот потенцијал, како и во производство на одржливи, органски и специјализирани високо технолошки производи и услуги кои ги задоволуваат потребите на меѓународните пазари.

Петте стратешки цели кои се утврдени за остварување на визијата на македонската индустриска политика се: унапредување на меѓународната соработка на клучните учесници во економскиот развој; зголемување на инвестициите во истражување и развој од страна на јавниот и приватниот сектор, соработка меѓу индустријата, науката, истражувањето и владините институции; користење на зелена енергија како предуслов за основање на одржливо производство на органски производи; создавање на погодна бизнис-клима, како и промовирање на брзорастечки иновативни мали и средни претпријатија преку воведување на нови финансиски инструменти; мрежна соработка насочена кон зголемување на нивото на свест во областа на развојот, набавките, продажбата, проширување на знаењето и размена на иновативни решенија, заеднички маркетинг и обуки.

За да стане поконкурентна, македонската индустрија треба биде во согласност со приоритетите на Лисабонската стратегија, која има за цел зголемување на инвестициите во истражување и развој на 3% на RDA. Сега е важно иновацијата да се зголеми за да го покрие целиот креативен процес на истражување на нови идеи и развој на нови бизнис концепти.

Некои важни проценки кои се релевантни за сегашната ситуација во земјата се наведени во документот. Задолжително треба да се постигне значително зголемување на бруто домашната потрошувачка на R & D, како дел од БДП, што е далеку под просекот. Бизнис инвестициите во R & D се мали, предизвикувајќи помал извоз на висока технологија, како дел од вкупниот извоз на Македонија. Ниските трошоци за истражување и развој, ниското ниво на технолошка подготвеност и извоз на висока технологија, ниската сложеност на деловните процеси се сметаат за најголемите недостатоци на македонската конкурентност. Во областа на применети R&D и иновации, македонската индустрија има слабости во делот на техничкото разбирање, низок капацитет за влез на нови технологии, недостаток на можности за обука и недоволна соработка и вмрежување меѓу клучните актери, вклучени во иновации и R & D-индустрија, универзитети и други образовни / истражувачки институции. Македонските компании ја нагласуваат потребата да се обезбедат активности за поддршка на инфраструктурата во R & D и иновациите. Потребен е пристап до специјализирани капацитети за истражување, како и за соработка меѓу индустријата и науката. Постои потреба за поттикнување на развојот на R & D и иновации, соодветни за бизнис-климата, потреба за поттикнување на инвестициите на Владата во R & D и поддршка на иновации, како и технолошки развој, преку правната рамка. Повеќе од потребно е воведување на построги мерки за зголемување на применета R & D и иновации.

Резултатите кои се очекува да се постигнат вклучуваат подигање на свеста за важната улога на истражувањето, развојот и иновациите за подобрување на конкурентноста на македонските претпријатија, како и зголемена соработка помеѓу истражувачките организации и универзитетите со индустријата. Политиката на индустриска сопственост треба да е јасно поврзана со политиката за истражување и развој, обука и образование, со цел истите да овозможат влез за имплементација на други меѓусебно поврзани политики. Се очекува македонските компании да развијат ефективни иновативски проекти, како резултат на зголемените активности за градење на капацитети. На тој начин, Република Македонија би можела да развие посилна позиција за привлекување на иновативни меѓународни компании и со тоа да се пренасочи на странски инвестиции во нови технологии и R & D, што ќе резултира со создавање на нови работни места и повеќе одржливост на постојните.

1.1.3. ПРОГРАМАТА НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2014-2018 ГОДИНА.

Програмата на Владата за периодот 2014-2018 година се фокусира на развој на економијата преку нови инвестиции кои ќе придонесат за создавање на нови работни места, и кои ќе резултираат со подобар квалитет на животот. Владата ќе продолжи со поддршката на приватната иницијатива и слободата на креаторот и нејзиниот напредок во општеството. Нивната поддршка за приватниот сектор за нови инвестиции ќе продолжи до понатамошниот развој на бизнис секторот, економската инфраструктура и поддршката за подигање на иновативниот капацитет на компаниите.

Со цел да се подобри конкурентноста на индустријата во Република Македонија, ќе бидат потребни реформи за подобра бизнис клима; инвестиции во инфраструктурата; мерки за подобра примена на знаењата и иновациите во претпријатијата; инвестициите во образованието за подобрување на квалитетот на работната сила; понатамошно унапредување на употребата на ИТ услуги во јавниот сектор и реформи за подобрување на јавната администрација и, исто така, поддршка на земјоделството преку субвенциите и ИПА фондовите.

1.1.4. СТРАТЕГИЈА ЗА ИНОВАЦИЈА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2012-2020

На долг рок, многу е важно Република Македонија да го поддржи зголемувањето на конкурентноста на приватниот сектор врз основа на иновации и знаење. При тоа, земјата ќе биде во можност да создаде конкурентна економија на меѓународниот пазар. Процесот на иновации се состои од спроведување на подобрени производи, нови методи на маркетинг, нови процеси, нови методи за бизнис организација и комуникација со надворешни партнери.

Поттикнувањето на иновациите е главен приоритет за Владата на Република Македонија, со цел за развој на економијата. Затоа, Стратегијата за иновации 2012-2020 е донесена во 2012 година, со акционен план за имплементација за 2013-2015 година, со концепт за промена на состојбата, да се промовираат нови идеи и проекти.

Донесен е Законот за иновациона дејност (Службен весник бр. 79/13, 137/13), преку кој беше основана законската рамка за поттикнување на иновации. Преку Фондот за иновации и технолошки развој (www.fitr.mk), се овозможува ефикасен развој на иновации, создавање и комерцијализација на истражувањето, поврзување на бизнис секторот со академските институции и истражувачки центри создавајќи финансиски и материјални услови за малите и средни претпријатија кои сакаат да ги зголемат сопствените иновации и конкурентност.

Следниве финансиски инструменти ќе се спроведуваат преку фондот: Мини грантови, - ко-финансирање на грантови за старт-ап, спин-оф компании и иновации; Грантови и кредити - кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации, техничка помош, акцелератор - техничка помош преку деловно-технолошки акцелератори; трансфер на технологија - ко-финансирање грантови за трансфер на технологии.

Следните институции ќе ги опфатат мерките за поддршка и инвестирање во R & D и иновации во Република Македонија: Фондот за иновации, Министерството за образование и наука, Министерството за економија, АППРМ и ДЗИС. Многу важна улога има и советодавната група за иновации како Меѓуресорско тело за следење на имплементација на Акциониот план за спроведување на Стратегијата за иновации. Улогата на Националниот комитет за претприемништво и иновации, како највисоко советодавно тело под директно водство на главниот министер е исто така, од суштинско значење.

Главен приоритет на програмата за истражување и развој е да се зголемат јавните инвестиции во иновации и R & D. Програмата предвидува раст на делот определен за R & D од 0,22% на 1,8% од БДП до 2020 година.

Со оглед на недостатоците во спроведувањето на претходната стратегија за 2009-2012 година, која ја опфаќаше интелектуалната сопственост и неколкуте релевантни институции, беше одлучено за периодот 2016-2018 да се развие стратегија само за индустриската сопственост.

Покрај тоа, со оглед на фактот дека специфична стратешка цел на Владата на Република Македонија се иновациите, беше донесен Законот за иновации и беше создаден посебен Фонд за иновации и технолошки развој, кој треба да го зголеми бројот на иновации во Република Македонија, а со тоа и зголемување на бројот на пријави за заштита на правата од индустриска сопственост.

Покрај тоа, во согласност со договорите за соработка склучени со ЕПО, ЗИС ЕУ и СОИС, истите се заложиле за конкретни активности во областа на индустриската сопственост. Според тоа, соодветно е да се подготви стратегија само за делот на индустриската сопственост, со цел да биде можно да бидат успешно извршени активностите и обврските.

Со стеснување на обемот на стратегијата само за индустриската сопственост се очекува да има подобри резултати во областа на трговските марки, патенти, индустриски дизајн и географски ознаки, и на таков начин - за успешно остварување на поставените цели.

Подобрување на ефикасноста на подготовките за приклучување на земјата во ЕУ и обезбедување на поголема ефикасност и влијание на програмите на ЕУ во земјата се севкупните цели на твининг проектот ИПА 2011 за Зајакнување на спроведувањето на правата од интелектуална

сопственост, за кои цели и ДЗИС е исто така посветена. Целта на проектот е да се обезбеди ефикасна и квалитетна поддршка до надлежните органи во областа на заштитата на интелектуалната сопственост и за подобрување на институционалниот и административниот капацитет на ДЗИС. Исто така, проектот ќе го прошири оперативниот капацитет на Царинската управа на РМ во борбата против повредата на правата на интелектуална сопственост, во согласност со своите овластувања.

1.2. НАЦИОНАЛНА ЗАКОНСКА РАМКА ЗА ИС

Националниот систем на ИС нема многу долга историја. Сепак, од краткиот период од своето конституирање се открива исклучително интензивен процес за понатамошен развој и конструкција, усогласување со европските и меѓународните правни извори и поставување на правна основа за постоење за јавниот интерес.

Во Република Македонија, принципот на заштита на интелектуалната сопственост, е утврден во Уставот и важечкото законодавство. Член 47, ги гарантира правата што произлегуваат од научното, уметничкото или друг вид интелектуално творештво, односно Републиката поттикнува, помага и го штити научниот и технолошки развој. Во исто време, член 30 го гарантира правото на сопственост и наследство. Во согласност со Уставот на Република Македонија, сопственоста создава права и обврски и истата треба да служи за доброто на поединецот и заедницата, додека сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, не можат да се одземат, ниту ограничат, освен во случај на јавен интерес утврден со закон. Врз основа на член 31 од Уставот на Република Македонија, странско лице може да стекне право на сопственост во Република Македонија под услови утврдени со закон. Член 55 од Уставот ја гарантира слободата на пазарот и претприемништвото и определува обврска за Републиката да обезбеди еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Во Националната стратегија за интелектуална сопственост 2009-2012 правните национални и меѓународни извори за право од индустриска сопственост во Република Македонија се опишани сеопфатно.

Некои од поважните акти со кои се уредуваат правата од индустриска сопственост во Република Македонија се следните:

Закон за индустриска сопственост (Службен весник 42/93, 47/2002, 21/2009 и измените на Законот 2003, 2004, 2006, 2007, 2014, 2015); Закон за заштита на топографија на интегрирано коло; Закон за вино; Закон за земјоделство и рурален развој (Службен весник на РМ бр.134/07), Закон за царински мерки за спроведување на заштита на правата од интелектуална сопственост. (Службен весник на РМ бр.88/15, 154/15, 192/15 и 23/16).

По 2009 година беа усвоени следниве правни акти и амандмани:

- Закон за индустриска сопственост (Службен весник 21/2009);
- Измените на Законот за индустриска сопственост (Службен весник 24/11)
- Измените на Законот за Интегрални кола (Службен весник 136/2011)

Република Македонија е членка на најзначајните правни акти за индустриска сопственост. Ова е листа на неколку од најважните меѓународни договори и конвенции:

- На 23 јули 1993 година, Република Македонија стана членка на Светската организација за интелектуална сопственост. Со изјава на Владата, Република Македонија стана членка на следните конвенции и договори:

- Конвенција за основање на Светската организација за интелектуална сопственост ("Службен лист на СФРЈ МД" 31/72) - стапи на сила на 8 септември 1991 година
- Париската конвенција за заштита на индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" 5/74) - стапи на сила на 8 септември 1991 година
- Мадридскиот договор за меѓународна регистрација на трговските марки ("Службен весник на РМ" 2/74) - стапи на сила на 8 септември 1991 година
- Договорот за патентна соработка ("Службен весник на РМ" 19/95) - стапи на сила на 10 август 1995 година
- Хашкиот договор за меѓународно депонирање на индустриски дизајн-Хашкиот закон и Дополнителниот закон од Стокхолм ("Службен весник на РМ" 71/96) - стапи на сила на 18 март 1997 година.
- Протокол во врска со Мадридскиот договор за меѓународна регистрација на жиговите ("Службен весник на РМ" 12/02) - стапи на сила на 30 август, 2002 година
- Договорот од Будимпешта за меѓународно признавање на депонирањето на микроорганизми за потребите на постапката и прописите за патентирање ("Службен весник на РМ" 13/02) - стапи на сила на 30 август 2002 година
- Конвенцијата за признавање на европски патенти (Европската патентна конвенција) ("Службен весник на РМ" 126/08) - стапи на сила на 1 јануари 2009 година.

После 2009 година земјата пристапила кон последните осум договори од горната листа. Со што задачите и мерките одредени со претходната Стратегија, што се однесува на пристапот на земјата кон важни меѓународни извори се исполниле.

Процесот на хармонизација на националното законодавство со законодавството на Европската унија е во фокусот на вниманието на Владата врз основа на обврската преземена со член 71 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Во текот на последните 15 години е направен значаен напредок во овој поглед. Листа на правните извори на правото на индустриска сопственост е наведена во Анекс 1 - Правна рамка, како и извори на Европското законодавство со кое се врши усогласување на националното законодавство.

Националната стратегија за интелектуална сопственост (Стратегија за ИС) 2009-2012 забележа висок степен на усогласување на националното законодавство со европското, особено ЗИС, но истовремено укажа на потребата за одредени интервенции. Особено - **тоа е потребата за да се обезбеди хоризонтална усогласување на законодавството во однос на мерките за спроведување на правото на интелектуална сопственост, опфатени со Директивата 2004/48 /ЕЗ, а исто така и потребата за да се разгледа националното законодавство со кој се уредуваат прашања како што се пренос на правата на интелектуална сопственост.**

Земајќи ја во предвид околноста дека оваа стратегија се фокусира на индустриската сопственост, особено на патенти, трговски марки, индустриски дизајн и географски ознаки, подобрувањето на правниот режим на заштитата на овие предмети од ИС и постојните услови за нивно успешно креирање и комерцијализација во корист на економскиот развој на земјата се од големо значење.

Правната заштита на пронајдоците е регулирана со Законот за индустриска сопственост и правилникот за Патенти. По поднесувањето на пријавата за патент, првиот акт кој што Заводот го прави е известувањето за утврдување на датумот на поднесување. Втората фаза е формалното испитување и третата фаза е испитувањето пред Заводот. По ова, следи конечната одлука за тоа дали да му се признае правото на патент или не. Во зависност од одговорот на подносителот на барањето, постапката трае околу 3 месеци. Патентот е регистриран во регистарот на патенти и решението се објавува.

Во однос на регистрацијата на трговските марки, првиот документ кој што се издава од страна на Заводот е известување утврдување на датумот на поднесување. По тоа Заводот испраќа известување за плаќање на надоместоците за објавување. По тоа се објавува барањето и се чека 3 месеци со цел да се види дали има било каков приговор или не. После тоа, ако нема приговор, Заводот издава известување за плаќање на трошоците за регистрација. По извршената уплата на надоместокот, трговската марка се регистрира. Трговската марка се регистрирана во регистарот на трговски марки, и се решението се објавува. Целата постапка трае околу една година според досегашната практика.

Во однос на регистрација на индустриски дизајн првиот документ кој се издава од страна на Заводот е известувањето за утврдување на датумот на поднесување. Потоа Заводот испраќа известување за плаќање на надоместоците за објавување. Потоа се објавува на пријавата и се чека 3 месеци со цел да се види дали има било каков приговор или не. После тоа, ако нема приговор, Заводот издава известување за плаќање на надомест за регистрација. По извршената уплата на надоместокот, индустрискиот дизајн е регистриран. Индустрискиот дизајн се запишува во регистарот на индустриски дизајн и решението се објавува. Целата процедура трае околу три месеци, според досегашната практика.

Географските ознаки и постапката за заштита на географски назив односно за признавање на правото на користење на заштитениот географски назив ќе се поведе со пријава која содржи барање за заштита на географски назив, т.е. барање за дозвола за користење на заштитениот географски назив и други додатоци. Чекорите се следни: првиот чекор е формален преглед по што се издава решение за регистрација на истиот (без такси). Регистрираното право е регистрирано во регистрите на Заводот за ГО и се објавува. Целата процедура трае околу еден месец.

Заклучок: И покрај тоа што законската рамка е во согласност со европските и меѓународните стандарди, примарните задачи за наредните години се:

1. Континуирано следење на развојот на европската и меѓународната легислатива во областа на индустриската сопственост со цел да се преземат навремени мерки за спроведување и / или измена на релевантните национални акти, како и во меѓународните правни акти од значење за развојот на ИС во Република Македонија.
2. Неопходно е систематски да се следи влијанието на законската рамка за односи со јавноста поврзани со заштитата на објекти од индустриска сопственост, посебно за регулирањето на различните видови на постапки за правна заштита, со цел да се оптимизира и да се зголеми ефикасноста и времето на нивното спроведување.

1.3. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КАПАЦИТЕТ

Надлежните институции во областа на индустриската сопственост се: Државниот завод за индустриска сопственост (ДЗИС); Министерството за економија; Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство; Министерството за внатрешни работи; Царинската управа; Државниот пазарен инспекторат; Академијата за судии и јавни обвинители; универзитетите; Министерството за правда; Здружението на застапници на интелектуална сопственост на Република Македонија (ЗЗИС), Врховниот суд; Индустриските и стопански комори (ИСК); Агенцијата за поддршка на претприемништвото; Министерството за образование и наука; Јавното обвинителство; Координативното тело за интелектуална сопственост (КТИС), Фондот за иновации и технолошки развој (ФИТР), Управниот суд на Република Македонија и амбасадите на странските држави.

1.3 ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КАПАЦИТЕТ

1.3.1. ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ

Националниот орган за заштита на индустриската сопственост (пронајдоци, трговски марки, дизајни, географски ознаки). Заводот ја следи државната политика во областа на индустриската сопственост. ДЗИС е основан во 1993 година и во својата 22-годишна историја стана значаен национален и регионален фактор во областа на индустриската сопственост. Главните функции на ДЗИС се дефинирани во членот 11 од Законот за индустриска сопственост. Во принцип, во согласност со член 11, Заводот ќе ги извршува следниве задачи:

- да ги прими барањата во врска со заштитата на правата од индустриска сопственост;
- да ја извршува управната постапка за стекнување на правата од индустриска сопственост;
- да води регистар на стекнати права и други регистри утврдени со овој Закон;
- да објавува официјален гласник кој содржи податоци за пријавени и признаени права од индустриска сопственост;
- да спроведе испит за застапници во областа на индустриската сопственост за заштита на правото на индустриска сопственост;
- да се подготват предлози за усвојување на законски и други акти од областа на индустриската сопственост;
- да ја промовира заштитата на индустриската сопственост;
- да ја претставува Република Македонија и да ги претставува нејзините интереси во меѓународните, европските и регионалните организации за индустриска сопственост.
- да започнате иницијативи во врска со ратификацијата на меѓународните договори и да се грижи за спроведување на обврските од областа на индустриската сопственост кои произлегуваат од ратификацијата на меѓународните договори ратификувани од Република Македонија;
- да изготви и објави упатства, прирачници и коментари од областа на индустриската сопственост;
- да соработува со други субјекти вклучени во системот на заштита на правата од индустриска сопственост во земјата и странство и
- да врши други работи утврдени со закон

НСИС2009 обезбеди голем број на мерки во однос на статутот и на институционалниот капацитет на ДЗИС кои, главно, се однесуваат на развојот на планови за структура на секторите на ДЗИС, со оценка на потребата за нови работни места и обезбедување на нови работни места; Подготовка на програма за сервисна ориентација на ДЗИС; подготовка на програма за континуирана обука на вработените во ДЗИС и спроведување на истата како и техничко опремување на ДЗИС и обезбедување софтверски апликации за да се обезбеди современа база на податоци и размена на информации.

За остварување на поставената цел, како и за спроведување на предвидените мерки, Државниот завод за индустриска сопственост спроведе преглед на потребите и формирана е работна група со цел да се направат потребните предлози. Се додаваат две нови позиции, но нема нови назначувања поради финансиските ограничувања. Се оддржа обука и дискусија за нова сервисна ориентација за вработените во ДЗИС, но промените треба да се направат. Сега базите на податоци на ДЗИС се

достапни и за пребарување на интернет од страна на јавноста. Потребите за обука на вработените редовно се оценуваат и обуките се даваат на конкретни теми. Персоналот на ДЗИС присуствуваше на голем број меѓународни семинари со цел зголемување на нивните знаења и вештини. Направена е делумна инвестиција во ИТ. Заводот има јавен веб-сајт преку кој комуницира со јавноста. Програмата за односи со јавноста е усвоена и ќе се спроведува преку семинари, интернет, летоци и конференции за печат.

Измени и дополнувања на Законот за индустриска сопственост беа направени во 2011 година. Со тоа се промени делот кој се однесува на жалбите против одлуките на Заводот и сега е како што следува: Одлуките на Заводот наведени во член 19 став 1 на овој закон се конечни. Странката има право да поведе управен спор против решенијата на Заводот. Управен спор се поведува со тужба до Управниот суд на Република Македонија. Тужбата се поднесува во рок од 30 дена од денот на доставување на решението до странката.

Со тоа е извршена промена во законската регулатива, која го реши прашањето на нефункционирањето на системот за контрола на актите на Заводот. Од друга страна, треба да се размисли дали е соодветно за актите на Заводот директно да се поднесе тужба до Управниот суд или пред тоа да постои посебна административна контрола која треба да се постигне од страна на структура кои се специјално подготвени за таа намена. Ова може да изгледа покорисно за корисниците кои, откако ќе се запознаат со одлуката на една таква структура, може да направат по разумна и ефективна одлука за тоа дали да продолжат со спорот во фаза на судење или не. Вториот сигурно ќе доведе до по економични процеси во работата на судовите.

Државниот завод за индустриска сопственост, како мерка за олеснување на регистрација на првиот патент, направи промена на член 1 од Тарифата на Државниот завод за индустриска сопственост, кои се поврзани со патенти преку ослободување на плаќањето на надоместоците кои се однесуваат на постапката за регистрација пред Заводот. Имено, во член 1, забелешка 5 се додава нова белешка 6, која гласи: "Ако пронајдувачот е во исто време и подносител, при поднесување на првата пријава за патент, во однос на износот за точките 1.1, 1.2, 1.3, 1.6 и 1.7 е ослободен од плаќање на трошоците." Значи, ако пронајдувачот е и подносител на пријавата, исто така, при поднесување на првата пријава за патент ќе биде ослободен од плаќање на трошоците кои се однесуваат на постапката за регистрација пред Заводот, и тоа за следните предмети од Тарифата на Државниот завод за индустриска сопственост:

- Исправка на недостатоци во пријавата во постапката за формално испитување
- Исправка на пријавата во постапка на испитување пред Заводот
- Објавување на доделен патент
- Издавање на сертификат за патент
- Печатење на патентен спис

Изменувањето и дополнувањето на Тарифата на Државниот завод за индустриска сопственост значително ќе го олесни регистрирањето на првиот патент што ќе ја поттикне заштитата на пронајдоците со патент.

Услугите кои ДЗИС ги нуди се: пребарување на интерни бази на податоци на права на ИС, пребарување на бесплатни бази на податоци за патенти (espacenet, веб-страници на други национални заводи); промовирање на пронајдувачи и пронајдоци во различни меѓународни саеми за пронајдоци. Може да се забележи дека комплетот на информациски услуги за патенти не е голем и, секако, не може да ги услужи интересите на потрошувачите, особено во една економија на земја која утврдува и развива сериозни политики во врска со националниот систем на иновации. Ова е ситуација која секако треба да се смени.

ДЗИС, согласно европските практики, треба да се насочи кон обезбедување на услуги за своите клиенти, која бара подготовка на поединечните акти и градење на капацитетите на вработените.

Правната рамка со која се опфаќа работата на ДЗИС е речиси консолидирана.

Пристапувањето кон Европската патентна конвенција дава доволна поддршка, исто така и во однос на улогата на ДЗИС во Европскиот патентен систем.

завод за индустриска сопственост во 2015 година имаше 4 нови вработувања. Вкупниот број на вработени е: 36 државни службеници распоредени во 3 сектори и 10 одделенија. Состојбата во врска со вработените во ДЗИС не одговара на потребите за ефикасно и ефективно извршување на нивните активности. Ова се однесува како на бројот на вработените, така и на јасната и прецизна дефиниција на нивниот делокруг на работа и соодветни механизми за управување.

Обуки - Вработените во Заводот учествуваа во шест обуки на теми во врска со пребарување и испитување на патенти, како и обука за администрацијата на членот 39 од Европската конвенција за патенти во врска со надоместокот за обновување и две конференции во странство, со поддршка на ЕПО.

Исто така, техничката опрема не е на задоволително ниво. Државниот завод за индустриска сопственост, со цел да биде во тек со најновите технологии, треба да ја обезбеди следната опрема: сервери; мрежна опрема; опрема за обезбедување на мрежата; десктоп компјутери; скенери; принтери.

Создавањето на бази на податоци и размена на информации со други релевантни тела во областа на заштитата на правата од интелектуална сопственост се основните проблеми. ДЗИС и МК - САПСП, посебно го потенцирале ова во поглед на информациите кои се примени во врска со повредата на правата од интелектуална сопственост. Таквите информации треба да се анализираат и да генерираат релевантни информации кои ќе бидат корисни за креирање на механизми за зголемување на нивото на ефикасноста на заштитата. Во исто време, јавното соопштување ќе придонесе за транспарентноста на работата на државните органи во врска со заштитата, како и за подигање на јавната свест.

Потребни се дополнителни активности за осовременување на методологијата за создавање на информации, начинот на размена на информации, особено заштитата на протоколот на информации, а во исто време и методологија за анализа и толкување на податоците. Исто така, постои потреба од:

- Платформа за размена на податоци од која сите институции кои се вклучени во системот за индустриска сопственост ќе имаат корист;
- Платформа за сите заинтересирани страни, вклучувајќи ги и застапниците, универзитетите, Стопанската комора и др.

Базите на податоци на регистрираните права на сопственост се достапни за јавноста. Тие се бази на податоци кои што може да бидат во целост пребарувани во однос на сите права од индустриска сопственост како што се патенти, трговски марки, индустриски дизајн. Базата на податоци, освен за библиографски податоци, исто така, дава информации за правниот статус на правата.

Меѓународна соработка - Претставници на ДЗИС преку учество на 11 состаноци на работните групи и комитети, активно ја следеа работата на ЕПО, како што е Административниот совет, Комитетот за буџет и финансии, на СТОП на Европската патентна организација (ЕПО). Активно ја следеа работата на Светската организација за интелектуална сопственост (СОИС).

Државниот завод за индустриска сопственост, продолжи и со реализација на активностите кои се дел од договорот за соработка со Канцеларијата за хармонизација на внатрешниот пазар (ОНИМ) сега EUIPO со седиште во Аликанте, Шпанија.

Државниот завод за индустриска сопственост во соработка со Канцеларијата за хармонизација на внатрешниот пазар заврши три проекти. Како резултат на овие проекти, Државниот завод за индустриска сопственост се приклучи на:

- TMclass - TMclass сега им нуди на корисниците можност за пребарување и преведување на услови до и од било кои од 34 достапни јазици, вклучително и на македонски јазик
- TMview - Државниот завод за индустриска сопственост на Република Македонија (ДЗИС) ги овозможи своите бази на податоци за трговски марки на располагање за алатката за пребарување TMview

- Designview - Државниот завод за индустриска сопственост (ДЗИС) на Република Македонија ги овозможи своите бази на податоци за индустриски дизајн на располагање за алатката за пребарување за дизајн)

Од Договорот за билатерална соработка меѓу ДЗИС и ЕПО, 2013-2015, произлегоа и се реализираа бројни активности во рамките на проектот: услуги на европските јазици за технологија на патенти, семинари и работилници во врска со пребарувањето и испитување на пријави на европските патенти.

Во рамките на проектот Федерализиран европски регистар на патенти се преземени следните чекори:

- Спроведување на првата фаза - длабоко поврзување што подразбира поврзување на системот на европски патент регистар и националниот регистар на патенти на ДЗИС
- Спроведување на втората фаза за размена на податоци за правниот статус преку користење на Web сервиси со Европскиот патентен регистар
- Спроведување на новиот национален патентен регистар, кој ќе служи за двете гореспоменати фази за размена на податоци и поврзување на системите.

Државниот завод за индустриска сопственост во соработка со Европскиот патентен завод во текот на 2015 презеде активности за воведување на on-line поднесување на пријави за патенти. Во соработка со експертски тим за соработка на ЕПО, беше направена соодветна анализа на ИТ инфраструктурата на Заводот, и поради недостаток на соодветна опрема, следните активности беа спроведени пред воведување на on-line поднесување на пријави за патенти:

- набавка на соодветна опрема, како што е сервер машина со Linux оперативен систем, SUSE 11 СЛЕ, PatNet на опремата на Cisco (рутер и свич)
- Сервер Конфигурација
- PatNet сет конфигурација
- Се воспостави линија за безбедност со Европскиот патентен завод
- Инсталација на системот EPTOS
- Надградба на Firewall системите на ДЗИС

По овие активности, финализирањето на формирањето на гореспоменатиот систем е во завршна фаза и се очекува да се стави во употреба на е-поднесување на пријави на патенти во месец јануари 2016 година.

Во завршна фаза е новиот договор за билатерална соработка со Европскиот патентен завод за периодот јануари 2016 - декември 2018 година. Истиот ќе биде потпишан во јануари 2016 година.

Во рамките на проектот "Заштита на ознаки на потекло и нивните трговски марки на производите од прекугранична соработка", со цел да се придонесе кон зголемување на конкурентноста во прекугранични бизниси преку промоција и заштита на трговски марки и патенти, се организираа семинари, работилници и се посетија компании од повеќе градови во Македонија. На компаниите им беа дадени прашалници кои ќе помогнат во понатамошниот напредок и ќе служат за да се извлечат податоци и анализи од оваа област. Во рамките на проектот беа одржани семинари и работилници во овие градови:

- април 2015 година во Тетово
- септември 2015 Во Струга
- ноември 2015 година во Гостивар и Кичево

Инаку, со исклучок на малите и средни претпријатија, целни групи беа и учениците, инспекторите од подрачните единици на Државниот Пазарен Инспекторат и царинските службеници.

Државниот завод за индустриска сопственост во соработка со Светската организација за интелектуална сопственост на 30 септември и 1 октомври 2015 година, организираа национална работилница на тема "Градење на односи кон правата на интелектуална сопственост" за службени

лица овластени за спроведување на правата на интелектуална сопственост. На работилницата присуствуваа голем број на судии и јавни обвинители.

Државниот завод за индустриска сопственост во декември го започна Твининг проектот со Данскиот завод за патенти: Зајакнување на спроведувањето на правата на интелектуална сопственост. Проектот има две компоненти. Првата компонента се однесува на Државниот завод за индустриска сопственост, а втората компонента се однесува на Царинската управа. Инаку, првата компонента има четири под-компоненти, и тоа:

- Евалуација на националната правна рамка за интелектуална сопственост
- Зајакнување на капацитетот на Заводот за регистрација, заштита и спроведување на правата од индустриска сопственост
- Програма за подигање на јавната свест за значењето на правата од индустриска сопственост и нивното спроведување и
- Активности за подобрување на функционирањето на работната група за Поглавјето 7 од НПАА и за подобрување на методологијата за собирање и обработка на статистички податоци од судовите и другите институции вклучени во системот на ИС во однос на спроведување на правата на интелектуална сопственост.

Во јануари и февруари 2016 година ќе се започне со конкретни активности за под-компонентите 1 и 2.

Твининг проектот целосно ќе го поддржи акциониот план на Националната стратегија на ИС во Македонија 2016-2018.

Државниот завод за индустриска сопственост започна со реализацијата на проектот "Техничка поддршка за развој на национална стратегија за индустриска сопственост 2016-2018".

Исто така, во завршна фаза е проектот "Зајакнување на организациските и институционалните капацитети на Државниот завод за индустриска сопственост за поефикасно спроведување на законодавството од областа на интелектуалната сопственост за придобивките од корисниците на правата од интелектуална сопственост", финансиран од Кралството Норвешка. Целта на проектот е воспоставување на систем на услуги и размена на информации помеѓу Заводот за индустриска сопственост и клучните засегнати страни во областа на индустриската сопственост. Студијата опфаќа четири клучни аспекти кои се дефинирани како слаби точки во областа на индустриската сопственост и во кои области треба да се интервенира со тоа што се предлагаат конкретни решенија за нивно подобрување, како

1. Систем на информации за услугите што Државниот завод за индустриска сопственост им ги нуди на јавноста.
2. Систем за информирање за практиката на Државниот завод за индустриска сопственост
3. Систем за информации за одлуките на Управниот суд
4. Информации за системот за полагање на стручен испит за застапници за индустриска сопственост.

Досега, тие се подготвени и испратени до норвешкиот партнер за ревизија.

Подигање на јавната свест - имајќи ја предвид важноста на подигање на јавната свест за заштита на правата од индустриска сопственост, ДЗИС презема редовни активности во насока на јакнење на јавната свест преку:

- Обука за студентите на Правниот факултет од Универзитет Св.Кирил и Методиј - Скопје, во просториите на ДЗИС
- Обука за студентите од Правниот факултет од Универзитетот Гоце Делчев Штип

Славење на Меѓународниот ден на Интелектуална сопственост со организирање на традиционална манифестација Патент на Годишната; преземање на акција за јавно уништување на запланетата стока која ги повредува правата од интелектуална сопственост.

Меѓународни изложби - Со цел да се поттикне и промовира македонското пронаоѓаштво на меѓународно ниво, ДЗИС преку свои претставници активно учествуваше и во:

- **35-та Меѓународна изложба на пронајдоци, технички унапредувања, нови производи и креации на млади МАКИНОВА - EKONOVA 2015 година.** ДЗИС преку своите претставници, кои беа членови на меѓународна комисија за оценување на презентираниите пронајдци, доделија награди за пријавен или заштитен патент, жена иноватор и млад иноватор;
- **Меѓународната изложба "Иновации од жени пронајдувачи",** што се одржа од 15 до 18 мај во Сеул, Јужна Кореја - жени пронаоѓачи од 23 земји учествуваа на изложбата. Република Македонија беше претставена од страна на две пронајдоци кои беа наградени со сребрен и бронзен медал од страна на стручната комисија од KIWIE 2015 година и со посебни награди од страна на другите учесници.

Во Министерството за економија, преку Програмата за конкурентност, иновации и претприемништво за 2015 година беше обезбедена одредена сума со цел поддршка на патенти, во вкупна вредност од 300 000,00 денари кои го поддржуваат иноваторите за: истражување на пазарот; учество во национални и меѓународни настани за иновации; Барање за испитување патенти во меѓународни организации и надомест за административни трошоци во постапката за стекнување на правата и одржување на важноста на патентот, како и трошоците за обезбедување на сервиси за информации за патенти. **Во 2015 година, преку оваа програма се поддржани 4 иноватори.**

1.3.2. Министерството за економија (МЕ)

Задача на Министерството за економија е да подготвува предлози за имплементација и развој за прифатената економска политика во различни области на своето портфолио - производството, трговијата, туризам, угостителството и занаетчиството; индустриска сопственост; заштитата на потрошувачите; мали и средни претпријатија и здруженија; набљудување на трендови во меѓународната трговија и економски односи и нивното влијание врз економскиот амбиент во Република Македонија; Надзор над спроведувањето на законските акти од негова надлежност. До сега, следејќи ја својата стратегија, Министерството за економија, преку спроведените програми и активности значително придонесе кон подобрување на состојбата со заштитата и унапредувањето на правата на интелектуална сопственост, особено на правата на индустриска сопственост. Врз основа на програма за поттикнување на инвестициите за периодот 2007-2010 година, состојбата во однос на правата, заштитата и унапредувањето на интелектуална сопственост постојано се контролира и се вршат активности за градење на капацитетите на институциите кои се одговорни за интелектуална сопственост.

Во однос на мерките за зајакнување на правната рамка во областа на интелектуалната сопственост, препорачливо е за Министерството за економија да ги заврши своите активности поврзани со воспоставување на единствен механизам за заштита на правата од интелектуална сопственост, како и оној што е поврзан со измена на законите за пренос на правата од интелектуална сопственост.

Во однос на мерките за развивање на капацитетите на индивидуалните носители на правата и бизнис заедницата за заштита и спроведување на правата од интелектуална сопственост, Министерството за економија има развиено програми за примена на индустриската политика, објавен во службените гласила 4/2011 и 12/2011, програма за подобрување на конкурентноста на македонските производи и услуги и Програмата за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија во 2011 година. Овие сеопфатни програми за индустриска политика, обезбедување на зголемување на можностите за создавање на конкурентни производи, развој на пазарот, технолошките иновации, финансирана обука во еколошко

производство, финансиска поддршка на младите истражувачи, регрутирање и финансиска поддршка за инвестиции во развој на патентирани пронајдоци. Наменета за малите и средни претпријатија, програмата вклучува финансиска поддршка за воведување на стандарди за квалитет, обука за НАССР-системот, како и поддршка за поднесувањето на меѓународни патенти.

Во однос на мерките за јакнење на свеста на јавноста и на придобивките од интелектуална сопственост, постои програма за заштита на потрошувачите во Министерството за економија, објавена во Службен весник 3/2009. Медиумска кампања за правата на потрошувачите беше спроведена во 2009 година преку разговор со експерти новинари на телевизија и радио. Беа дистрибуирани брошури, за опасностите од пиратски и фалсификувани производи, до потрошувачите преку малопродажната мрежа во 2010 година. Беа спроведени неколку медиумски кампањи за природата на правата на интелектуална сопственост и влијанието на фалсификати во 2011 година.

1.3.3.МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

Постојаниот меѓусекторски советодавен Комитет за географски ознаки и традиционални специјалитети работи во состав на **Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство**. Ги доставува до Европската комисија заштитените ознаки за потекло и заштитени географски ознаки за регистрација во Европскиот регистар. Во моментот наведени се 7 објекти.

Управата за семе и саден материјал во состав на **Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ)** е административен орган во чија надлежност спаѓа заштитата на нови сорти на земјоделски растенија. Негова должност е да ги спроведе административните процедури од Законот за селекционерски права за заштита на новата сорта. Заштитата на географски ознаки како предмет на интелектуална сопственост е регулирано со Законот за индустриска сопственост. Во Националната стратегија за ИС 2009-2012 беше предвидено да се донесе посебен акт со кој ќе се придонесе кон подобрување на квалитетот на земјоделските производи за исхрана на луѓето, што одговара на европските стандарди за квалитет на земјоделски производи и релевантните европски регулативи.

Одделение за стандарди и квалитет на земјоделските производи е основана во МЗШВ, кое е одговорно за Системи за управување со квалитет и "ознаки на квалитет". Со цел за подобрување на административниот капацитет на Министерството, во претходната стратегија беше предвидено да се работи на неколку заеднички проекти на Европската комисија и специфични акции и активности требаа да се преземат.

Измени и зајакнување на структурите надлежни за обезбедување на квалитет и техничката опременост, обезбедување на соодветни софтверски апликации и специфични веб промени на МЗШВ беа предложените мерки за зајакнување на ефективното и ефикасното спроведување на заштитата на правата на интелектуална сопственост во МЗШВ. Со Законот за квалитетот на земјоделските производи (донесен во 2010 година), надлежноста за заштита на географски ознаки на земјоделските и прехранбените производи беше доделен на МЗШВ. Во оваа смисла, закон за индустриска сопственост беше исто така изменет.

Законот за квалитетот на земјоделските производи, (Службен весник на Република Македонија бр.140 /10) е закон во врска со заштитата на индустриската сопственост.

Според МЗШВ, во моментот, постојат одлични механизми, кои ги олеснуваат консултациите и дискусиите помеѓу бизнисот, универзитетите и Владините установи и служби.

Во моментот, МЗШВ ја проценува својата посветеност во системот за индустриската сопственост на Република Македонија, и смета дека може да се вклучи поактивно во активности во однос на Националниот систем за индустриска сопственост. Според МЗШВ, Националната стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 треба да ги содржи сите механизми за имплементација на законот и подзаконските акти.

Со цел да се справи со проблемите и предизвиците кои произлегуваат од тековната ситуација, се потребни технички и финансиски ресурси.

МЗШВ, Фитосанитарната управа и Управата за семе се главните институции кои МЗШВ верува дека треба да бидат вклучени во управувањето со имплементацијата на стратегијата. Фитосанитарната управа и Управата за семе треба да обезбедат ресурси за да помогнат во спроведувањето на стратегијата.

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, како тело кое е директно поврзано со стекнување, управување и заштита на правата на интелектуална сопственост во нивните области, треба да го продолжи својот развој, преку насочување на напорите кон сервисна ориентација. На тој начин, сите потребни структурни промени и соодветното обезбедување на човечките ресурси и ИТ опремата - мора да се преземат за да истите се обезбедат. Областите на потенцијалното преклопување на надлежностите треба да бидат идентификувани и институционални промени треба да се имаат во предвид со цел да се испорача најефикасен IP систем.

1.3.4. МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Друг важен дел од националниот систем на заштита на ИС е Министерството за внатрешни работи.

Правната рамка која ги дефинира надлежностите на Министерството за внатрешни работи во областа на индустриската сопственост ги опфаќа Законот за индустриска сопственост; Кривичниот законик и Законот за кривична постапка.

Министерството за внатрешни работи, активностите на органите на спроведувањето во моментот, како целина, ги оценува како многу добри, како и нивната институционална достапност. Како и да е, тие сметаат дека активностите предвидени од страна на органите за спроведување на законот не се доволни и веруваат дека, секогаш е можно, активностите на органите на спроведувањето да се подобрат. Тие во моментот, активностите на ДЗИС како целина, ги оценуваат како многу добри, како и институционалната достапност на ДЗИС. Тие сметаат дека административните услуги обезбедени од страна на ДЗИС, исто така, се многу добри.

Министерството за внатрешни работи смета дека може да се вклучи поактивно во активности во однос на Националниот систем за индустриска сопственост. Постои можност да имаат поактивен пристап, ако специјализирана единица или оддел за заштита на интелектуалната сопственост е предвидена. Големината на пазарот во Македонија треба да се земе во предвид во овој случај.

Според Министерството за внатрешни работи, имплементација на националната Стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 треба да вклучи континуирана обука, подобрување на размената на податоци меѓу институциите и меѓународната соработка.

1.3.5. НА ЦАРИНСКАТА УПРАВА

Правен статус

Царинската управа е државна институција под надлежност на Министерството за финансии, со која раководи директор, кој го именува Владата на Република Македонија.

Царинската управа е важна државна институција чија основна функција од историска гледна точка, е наплатата на приходите за државата. Во денешно време, улогата на Царинската управа е многу поинаква. Покрај тоа што е важна алка во синџирот на поддршка на меѓународната трговија, секој модерен царински орган игра исклучително важна улога во безбедносниот систем на државата, како дел од системот за безбедност во рамките на борбата против меѓународниот тероризам и прекуграничниот криминал, туку и во системот за општа заштита на граѓаните.

Царинската управа е одговорна за поведување на кривични постапки, процедури на повреда (прекршочни) процедури, доставување на актите од прв степен во управна постапка, како и

оперативните инструкции во писмена форма во врска со сите области на царинското работење и акцизите операции.

Царинската управа на Република Македонија (ЦУРМ) е одговорна за спроведување на мерки за заштита на правата од интелектуална сопственост и тоа го прави преку контроли при увоз, извоз, транзит, во царински складишта, привремен увоз и привремен извоз на стока преку царинското подрачје на Република Македонија.

Во областа на заштитата на правата од интелектуална сопственост, Законот за заштитни мерки за заштита на правата на интелектуална сопственост се спроведува, како и Правилникот за формата и содржината на барањето за продолжување на рокот за преземање на царински мерки .

Во Службен весник бр. 88 од 2015/05/28 беше објавен новиот Закон за царински мерки за спроведување на заштитата на интелектуалната сопственост. Структурата на истиот е направена врз основа на новата регулатива на ЕУ. 608/2013, со значителна разлика во однос на постојниот Закон за царински мерки за заштита на права од интелектуална сопственост, која се базира на старата ЕУ Регулацијата бр. 1383/2003.

Од страна на истиот закон се уредуваат условите и постапките за преземање дејствија од страна на царинските органи кога постојат основи за сомневање дека стоката повредува права на интелектуална сопственост, е или треба да бидат предмет на царински надзор и царинска контрола во царинското подрачје на Република Македонија согласно царинските прописи во случаите предвидени со овој закон.

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, Законот за царински мерки за заштита на интелектуална сопственост („ Службен весник на РМ " бр 38/05, 107/07, 135/11 и 69/13) повеќе не е во сила.

Во Службен весник на РМ бр. 106 на 2015/06/26 се објавуваат новите правила за формата и содржината на барањето за преземање на царински дејствија и потребната документација, како и формата и содржината на барањето за продолжување на рокот за преземање на царински дејствија. Со истата се предвидени нови форми на барањето за преземање и на барањето за продолжување на рокот за преземање на царински дејствија.

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник, Правилникот за спроведување на Законот за царински мерки за заштита на интелектуална сопственост („ Службен весник на РМ "бр 58/05, 82/11 и 132/13) повеќе не е во сила.

Во Службен весник на РМ бр. 139 од 17/08/2015 година беше објавена нова уредба за начинот на дистрибуција на слободни стоки отстапени од страна на јавната власт и форма за слободен извештај на напуштени стоки од страна на властите. Уредбата е донесена врз основа на член 30 (8) од Законот за царински мерки за спроведување на заштитата на интелектуалната сопственост ("Службен весник на РМ" бр. 88/15). Со денот на влегувањето во сила на оваа уредба, Уредбата за начинот на распределба на слободна стока напуштена од страна на јавната власт и формулар за бесплатен извештај на напуштени стоки од страна на јавната власт („Службен весник на РМ" бр 143/13) престанува да важи.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

Царинската управа во соработка со Светската царинска организација, организираше Семинар за борба против фалсификување и пиратерија. Семинарот се одржа од 14 до 18.09.2015 година на Економскиот факултет при Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје, на кои присуствуваа и познати светски носители на права од интелектуална сопственост.

Целта на семинарот беше на царинските службеници да им се обезбеди преглед на најдобрите практики и законодавството во доменот на фалсификувањето и пиратеријата, и да се создаде поволна средина за размена на искуства на различни теми како што се:

- како да се направи разлика помеѓу вистински и "лажен" производ и
- запознавање со техники за анализа на ризик; методологија која оперативните единици на царинските управи ја користат за одбирање на високоризични пратки што резултира со зголемен број на заплени.

Во исто време, во текот на обуката беа разменети искуства и знаења во спроведувањето на заштитата на правата на интелектуална сопственост, како и координирање помеѓу организационите единици на Царинската управа за поефикасно спроведување на Законот за царински мерки за заштита на интелектуалната сопственост.

Царинската управа учествуваше во проектот на Светската царинска организација за заштита на правата од интелектуална сопственост, во меѓународни мисии, операции, (BALKAN GATE), секојдневна комуникација со носителите на права како корисници на IPM (Interfaced Public Member) платформа, на СЦО како апликација за ефикасно препознавање на оригиналноста на производите и ефикасно откривање и докажување на фалсификувани трговски марки.

Во текот на 2015 година, согласно член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за царински мерки за заштита на права од интелектуална сопственост, објавен во "Службен весник на РМ" бр. 69 од 14.05.2013 година, Царинската управа и предаде на Министерството за труд и социјална политика вкупно 5.702 стоки, од кои 5208 пара обувки и 494 парчиња текстилни производи.

Истотака, во согласност со истиот член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за царински мерки за заштита на права од интелектуална сопственост, Царинската управа и предаде на Министерството за труд и социјална политика вкупно 5.400 парчиња текстилни производи.

Во септември 2015 година во согласност со член 30 од Законот за царински мерки за спроведување на заштитата на правата на интелектуална сопственост објавено во "Службен весник на РМ" бр. 88 од 28.05.2015 година, Царинската управа во согласност со Одлуката за бесплатно отстапување на одземена стока, донесена од страна на Владата на РМ, и предаде на Министерството за труд и социјална политика вкупно 380 парчиња текстилни производи (тренирки) и 360 пара на спортски обувки.

Исто така, Царинската управа во соработка со претставниците на сопствениците на трговските марки, утврди нови количини и согласност за бесплатно отстапување на одземената стока од магацините на Царинската управа и тоа 700 парчиња женски панталони за кои е завршена постапката и истите се предадени на Министерството за труд и социјална политика.

По повод 26 април - Светскиот ден на интелектуална сопственост, на 24 април 2015 година во соработка со Координативното тело за интелектуална сопственост, во Дрисла беа уништени вкупно 1.033 парчиња и 4 ролни (100 кг) на ткаенини - фалсификувана стока (1.008 парчиња на подни подлоги, 25 парчиња текстил и 4 ролни (100 кг) на ткаенини.

Заклучно со 30 ноември 2015 година, во Царинската управа, бројот на регистрирани барања за царинска заштита на трговски марки во однос на права од интелектуална сопственост се зголеми на 595 (до крајот на 2014 година беше 345). Зголемениот број на регистрирани барања за преземање на царински дејствија доаѓа како резултат на усогласувањето на законодавството на Република Македонија со европските прописи кои се однесуваат на постапката за преземање дејствија од страна на царинските органи.

Во текот на 2015 година, во 155 акции, беа заплени 1.173.992 парчиња различна стока, за кои постои сомневање дека ги повредуваат правата на интелектуална сопственост.

Врз основа на потврдена повреда на права од интелектуална сопственост, под царински надзор беа уништени 20.129 парчиња различни фалсификувани производи, вклучувајќи: козметички производи, детски играчки, текстил, модни додатоци, приврзоци и многу повеќе.

Клучните функции на Царинската управа.

Барањата за царински мерки за заштита на овие права се поднесени и прифатени од страна на Царинската управа, и тоа за:

- Трговски марки;
- Индустриски дизајн;
- Авторски права;
- Географска ознака;

Кадровско екипирање на ЦУРМ

По потреба, Директорот на царинската управа со Решение може да распоредува царински службеници од едно на друго работно место со цел ефикасно и непречено одвивање на работните задачи.

Во Одделението за нетарифни мерки и заштита на правата од интелектуална сопственост во моментот од вкупно 3 царински службеници, 2 се распоредени на работно место Самостоен советник за ПИС, а имајќи ја во предвид новата систематизација како приоритети би биле соодветно екипирање на Одделението за нетарифни мерки и заштита на правата од интелектуална сопственост со новата систематизација на Царинската управа. Да се продолжи континуираната едукација и обука на царински службеници за заштита на права од интелектуална сопственост, како и координацијата на активности со сите надлежни институции со цел за спроведување на заштита на правата од интелектуална сопственост вклучувајќи го и Државниот завод за индустриска сопственост како надлежен орган за регистрација на прата од индустриска сопственост.

Голем број на обуки се организирани од страна на Царинската управа кои се однесуваат на заштитата на правата од интелектуална сопственост. Целта на овие обуки е запознавање на учесниците со одредбите на новиот Закон за царински мерки за спроведување на заштитата на правата од интелектуална сопственост, запознавање со новите трендови во фалсификување на стоки, како и методи за користење на апликацијата за електронска администрација во процесите за заштита на правата од интелектуална сопственост, како и методологијата за користење на базата на податоци ПИС на Светската царинска организација за препознавање на фалсификувани стоки.

Исто така вреди да се напомене дека на ниво на царинарници, постојат координатори и заменици координатори за права на интелектуална сопственост. Тие, исто така, учествуваат на сите обуки и работилници организирани од Царинската управа.

Одделението за нетарифни мерки и заштита на правата од интелектуална сопственост е одговорно за прием и постапување, по поднесените барања за преземање на царински дејствија што се однесуваат на заштитата на правата од интелектуална сопственост, како и за барањата за продолжување на периодот за преземање на царински дејствија, доставување на известување до носителот на правото или неговиот правен застапник, продолжување на рокот за постапување и изготвување на акти поврзани со привремено задржување на стоката.

Во рамките на ЦУРМ, постои Одделението за внатрешна ревизија, кое е одговорно за спроведување на ревизии на работењето на царинските службеници и го известува директорот на Царинската управа за резултатите. Наодите од внатрешните ревизии се објавуваат на веб страницата на Царинската управа во форма на месечен извештај за работата на Царинската управа.

Како предизвик би било соодветното кадровско екипирање на Одделението за нетарифни мерки и заштита на права од интелектуална сопственост, кое треба да се реализира со новата систематизација на Царинската управа. Предвидена е служба за заштита на правата од интелектуална сопственост во која потребно е да се распоредени 4 самостојни советници за интелектуална сопственост, двајца оператори и Шеф на службата.

Гранични мерки

Царинските службеници согласно Законот за царински мерки за спроведување на заштита на правата од интелектуална сопственост се надлежни за идентификување и привремено задржување на стока ставена во царинска постапка за која постои основано сомневање дека повредува право од интелектуална сопственост.

Привремено задржаната стока привремено се складира под царински надзор се до добивање на повратен одговор од страна на носителот на правото. Во зависност од одговорот на носителот на правото стоката може да се пушти во слободен промет или истата да се уништи.

Согласно Законот за царински мерки за спроведување на заштита на правата од интелектуална сопственост привремено задржаната стока може да се пушти во слободен промет доколку носителот на правото потврдува дека истата не повредува право од интелектуална сопственост, може да се уништи доколку за истата носителот на правото потврдува дека повредува право од интелектуална сопственост или може да се донира доколку носителот на правото се согласува за донирање на истата согласно Законот за царински мерки за спроведување на заштита на правата од интелектуална сопственост.

Донирањето на стоката (текстилни производи и обувки) се врши за стока за која е потврдено дека повредува право од интелектуална сопственост, носителот на правото се согласува истата да се донира, Државниот пазарен инспектората издава потврда дека стоките не е со спротивност со прописите за безбедност на производите и на истата се отстранети обележјата на трговската марка. Царинските службеници имаат надлежност за привремено задржување на стоката доколку за истата постои основано сомневање дека повредува право од интелектуална сопственост и тоа во сите царински постапки.

Улогата на носителот на правото е клучна за потврдување на оригиналноста на привремено задржаната стока. Врз основа на добиениот одговор од страна на носителот на правото стоката може да се уништи или пушти во слободен промет по завршувањето на сите царински формалности.

Царинските службеници имаат надлежност за постапување на ниво на царинските испостави каде што се распоредени, додека на ниво на целата држава овластување за постапување имаат царинските службеници од Одделението за оперативни работи при Секторот за контрола и истраги (Мобилните тимови).

Во текот на 2014 година во **157** акции, привремено се задржани **945.302 (во споредба со 2013 година 333.799)** парчиња и 768 кг. стока поради основано сомневање за повреда на права од интелектуална сопственост.

Додека, Во текот на 2015 година во **163** акции, привремено се задржани **1.282.266 парчиња и 700 кг.** различни видови на стока поради основано сомневање за повреда на права од интелектуална сопственост.

Меѓународни органи или системи кои се во состав на ЦУРМ

Царинската управа активно ги подржува програмите на Светската царинска организација за заштита на правата од интелектуална сопственост преку редовно внесување на податоци за реализирани заплени за ПИС во CEN базата на Светската царинска организација, како и преку учество во сите операции и проекти поврзани со заштита на правата од интелектуална сопственост на кои се поканети, а беа организирани од Светската царинска организација (проектот SOCHI-2014 и операцијата BALKAN GATE од 2015 година). IPM (Interfaced Public Member) – базата на Светската царинска организација за размена на информации и податоци помеѓу носителите на правата и царинските органи редовно се користи од страна на царинските службеници.

Активна е и соработката со SELEC (Southeast European Law Enforcement Center) преку редовна достава на информации за реализирани IPR заплени за ПИС, како и преку учество во сите операции и проекти поврзани со заштита на правата од интелектуална сопственост на кои биле поканети, а беа организирани од SELEC (операција TROJAN HORSE III од 2013 година и операциите CLEAN EARTH и KNOW HOW од 2015 година).

Царинската управа имаше соработка и со OLAF, преку учество во операциите ERMIS и BITTER PILL од 2014 година, кои беа организирани од OLAF во соработка со грчката, односно италијанската царина, а соработуваше и со INTERPOL и TAIEХ, преку учество во операциите WHITE MERCURY од 2013, 2014 и 2015, организирани од нивна страна.

1.3.6. Државен пазарен инспекторат

Правен статус

Државниот пазарен инспекторат е орган во состав на Министерството за економија, со својство на правно лице кое од 1 мај 2014 година има буџетска сметка како буџетски корисник од прва линија, самостојно врши процедури за вработување во согласност со законот и одлучува за правата и обврските кои произлегуваат од работното место. Работата и должностите на инспекторатот, како и видовите и организационите единици се потврдени и групирани според карактерот на работите и задачите во рамки на надлежностите кои се утврдени со Законот.

ДПИ врши инспекциски надзори на околу 40 закони и над 120 подзаконски акти, од кои ќе ги спомнеме: Законот за заштита на потрошувачите; Законот за безбедност на производи; Законот за трговија; Законот за угостителство; Законот за занаетчиска дејност; Законот за туризам; Законот за индустриска сопственост како и други закони.

Организациска поставеност на ДПИ

Според Правилникот на внатрешната организација, Инспекторатот е организиран во два Сектори:

- Сектор за општи работи и
- Сектор за инспекциски надзор.

Во рамки на Секторот за општи работи се следниве организациони единици:

- Одделение за правни и општи работи
- Одделение за информатичка и комуникациска технологија
- Одделение за правни и административни работи
- Независни организациони единици надвор од секторите
- Одделение за управување со човечки ресурси
- Одделение за финансиски прашања
- Одделение за внатрешна ревизија
- Одделение за управување со ризик

Од увидот во организациската структура на Државниот пазарен инспекторат, очигледно е дека не постои одделение, односно сектор за инспекциски надзор во областа на заштитата на интелектуалната сопственост.

За да се оствари зголемена ефикасност и континуитет во работењето, директорот на ДПИ на 22.10.2010 со одлука, назначи 16 државни пазарни инспектори, од кои освен вршење на надзори по останатите закони да вршат надзори и од областа на заштитата на правата од индустриска сопственост и истите се активни учесници на семинари и обуки во оваа област.

Надзор над спроведувањето на одредбите од Законот за индустриска сопственост и прописите донесени врз основа на овој закон врши Министерството за економија.

Државниот пазарен инспекторат врши надзор на спроведувањето на одредбите на овој закон во делот на прометот и употребата на заштитените права од индустриска сопственост.

Владата на РМ, Државниот управен инспекторат, Државниот архив за ревизија на РМ и другите го контролираат ДПИ. Финансирањето на ДПИ е надвор од буџетот на РМ и нема сметка на приходи, само трошоци.

Клучните функции на ДПИ

Државниот пазарен инспекторат го врши инспекцискиот надзор на споредба на одредбите на овој закон во врска со работењето и користењето на заштитени права од индустриска сопственост. Инспекцискиот надзор се врши ако:

- Постои неовластено користење на заштитен пронајдок;
- Постои неовластено користење или имитирање на заштитена трговска марка;
- Постои неовластено користење на трговската марка ® знак кој не е регистриран;
- Постои неовластено користење или имитација на географски назив.

ДПИ-нема судска функција и не игра улога во развојот на домашната и меѓународната ИС политика.

Државниот пазарен инспекторат спроведе 228 инспекциски надзори и испрати 46 барања до основните судови за поведување кривична постапка. Инспекциските надзори се вршат по службена должност или по барање на носителот на правото.

Вработени

Постојат 126 инспектори кои вршат инспекциски надзор.

Секторот за инспекциски надзор за безбедност на производите- 3

Секторот за инспекциски надзор-Скопје- 20

Секторот за инспекциски надзор-Битола и градовите: Прилеп, Ресен, Крушево и Демир Хисар- 21

Секторот за инспекциски надзор-Гостивар и во градовите Кичево и Македонски Брод- 11

Секторот за инспекциски надзор-Куманово и во градовите: Крива Паланка и Кратово- 12

Секторот за инспекциски надзор-Кавадарци и градовите: Велес и Неготино- 7

Секторот за инспекциски надзор-Охрид и градовите Струга и Дебар- 14

Секторот за инспекциски надзор-Струмица и градовите: Гевгелија, Валандово и Радовиш-13

Секторот за инспекциски надзор-Тетово- 12

Секторот за инспекциски надзор-Штип и градовите: Кочани, Делчево, Берово, Винаца, Пробиштип и Свети Николе- 13

Обуки и семинари во 2015 година. На Светскиот ден на интелектуална сопственост во 2015 година се одржа семинар за инспекторите од Државниот инспекторат за труд и Министерството за внатрешни работи - со цел да се подигне свеста на инспекторите од ДПИ и на Министерството за внатрешни работи да го насочат своето внимание на оваа област на работа. Настанот беше во организација на Американската стопанска комора (28. 04.2015).

- Работилница за границата Enformann на правата на интелектуална сопственост за балканскиот регион (јуни 15-16.2015)
- Учество на обуката организирана од страна на Царинската управа на РМ "Борба против фалсификување и пиратерија", РАБОТИЛНИЦАТА ЗА ЗДРАВЈЕ И БЕЗБЕДНОСТ
- Национална работилница за градење на однос кон правата на интелектуална сопственост за службени лица овластени за спроведување на правата од интелектуална сопственост, во организација на Светската организација за интелектуална сопственост (СОИС) во соработка со Државниот завод за индустриска сопственост и на Академијата за судии и јавни обвинители на Република Македонија, 30 септември до 01 октомври 2015 година.

- На 18 април 2016 година, Државниот пазарен инспекторат учествуваше на советување на тема Прекршочна правна заштита на правата од интелектуална сопственост во Академија за судии и јавни обвинители „Павел Шатев“.

Клучните постигнувања во работата на Државниот пазарен инспекторат се:

- Намален бројот на фалсификувани производи на пазарот (заклучок при вршење на редовните контроли) и
- присуство на државните инспектори за пазарот во обуки и семинари.

Во наредниот период сите цели ќе се фокусираат на едукација на инспекторите од областа на заштитата на правата од индустриска сопственост и за зголемување на бројот на инспекции.

1.3.7. АКАДЕМИЈА ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ

Академијата за судии и јавни обвинители (АСЈО) е јавна установа основана во 2006 година врз основа на Законот за Академија за обука на судии и јавни обвинители. АСЈО е дизајниран за да обезбеди оптимално функционирање на судовите и обвинителството со обезбедување претходна обука за кандидатите за судии и јавни обвинители во основните судови, основни обуки за новоизбраните судии и јавни обвинители, како и за продолжено образование на судии и обвинители и административен персонал во судовите и обвинителството. Предложената специјална обука за Академијата за заштита на интелектуална сопственост е предвидена во рамките на Програмата за почетна обука на кандидатите за судии и јавни обвинители.

Академијата организира обуки за усовршување на судиите за спроведување и заштита на интелектуална сопственост и се состои од кривично и граѓанско право, прекршоците и административни судски постапки. АСЈО придонесува во развојот на сопствените обучувачи со цел да се подобри и да се продлабочат нивните знаења во областа на ИС, нивните вештини за предавање и техники и спроведе "обука на обучувачи", настани со цел да го пренесат своето знаење на различни релевантни целни групи.

Во однос на **законската рамка** која ги дефинира надлежностите на **АСЈО** во областа на индустриска сопственост: во 2015 година, со новиот Закон за Академијата за судии и јавни обвинители (Службен весник бр 20 на 12/02/2015 година) беше донесен, а потоа во ноември и декември 2015 година беа донесени закони за изменување и дополнување на Законот за Академијата за судии и јавни обвинители (Службен весник бр. 192 од 05/11/2015 и бр. 231 од 31/12/2015). Со законот се уредува Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: Академијата) како јавна установа за прием и стручно оспособување на кандидатите за судии и јавни обвинители, континуирана обука и унапредување на стручноста на судиите и јавните обвинители, континуирана обука на професионални служби во судството и обвинителството, обука на субјектите вклучени во спроведувањето на законите од областа на правосудството, како и ефикасноста на аналитичките активности во теоријата на судството и пракса.

АСЈО ја врши својата дејност врз основа на Законот за Академијата и подзаконските акти кои ги регулираат сите сегменти на Академијата. Почетната обука на студентите - идни кандидати за судии и јавни обвинители се врши врз основа на Програмата за почетна обука, додека континуирана обука на судиите и јавните обвинители се врши врз основа на генерална програма за континуирана обука. Почетната обука и теоретска настава вклучува задолжително теми од индустриска сопственост, а во рамките на Програмата за почетна обука, практична обука, слушателите се распределени во судовите и на практичната обука и во канцеларии на обвинителството при што тие, исто така, работат и со предмети на индустриска сопственост.

Во рамките на континуираната обука на судии и јавни обвинители, во согласност со програмата за континуирана обука на **Академијата за судии и јавни обвинители**, самостојно или во соработка со домашни и странски партнери, задолжително организира обуки посветени на градење на односи со правата на интелектуална сопственост кои ги покриваат сите аспекти на нивната судска заштита - кривично право, прекршочно право, граѓанското право и административно-судска заштита, во зависност за која целна група е наменета специфичната обука. За спроведување на обука во областа на индустриската сопственост се вклучиваат и домашни и странски експерти, кои ги основаат нивните предавања на домашното законодавство и релевантните меѓународни извори на правото во областа на индустриската сопственост и судската пракса во земјата и компаративна во регионот.

Во законски определената работа, Академијата е посветена на професионална обука на кандидатите за судии и јавни обвинители и судии и обвинители од областа на правата од индустриска сопственост, со цел да се обезбеди правилна примена на регулативата во оваа област и да се подигне нивото на заштита на овие права во судовите во Република Македонија. Академијата за судии и јавни обвинители организира обука за ИС за судството на која ги кани претставниците на сите релевантни институции вклучени во системот на заштита на овие права, зависно од тоа кој аспект на судска заштита на правата е предмет на посебна обука.

Академијата за судии и јавни обвинители, укажува на тоа дека Националната стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 треба да содржи дополнителна континуирана едукација на судиите и обвинителите во областа на интелектуалната сопственост, со цел да се зајакне капацитетот на судството за да се спроведе ефикасна правна заштита на оние права и сите други релевантни субјекти во областа на нивната надлежност.

Академијата за судии и јавни обвинители треба да биде поактивно вклучена во националните и регионални проекти кои содржат компоненти за зајакнување на капацитетот на институциите вклучени во системот на заштита на индустриската сопственост во делот на реализација на интердисциплинарни обуки кои се формираат од примарни целни групи од Академијата - судии и јавни обвинители.

Според **АСЈО**, нивната соработка со сите институции чии претставници се вклучени во работната група за Поглавје 3.7 НПАА - интелектуална сопственост, е многу добра, особено со Државниот завод за индустриска сопственост, како координатор на работната група и вклучува соработка во областа на едукација на судиите и јавните обвинители и вклучуваат претставници на други институции, како на Царинската управа, ДПИ, МВР, претставници на правата од индустриска сопственост и други различни форми на обуки, како што се работилници, конференции и слично, со цел да се зајакнат капацитетите на сите релевантни чинители и размена на искуства и практики. Сепак, соработката треба дополнително да се продлабочи и да се подобри преку реализација на заеднички проекти.

Според **Академијата за судии и јавни обвинители (АСЈО)** законодавството за ИС во Република Македонија е во согласност со прописите на ЕУ, но секогаш постои простор за подобрување и потребно е повеќе работа во интерес на граѓаните.

1.3.8. УНИВЕРЗИТЕТИТЕ

Универзитетите во Република Македонија во улога на институции беа вклучени во голем број на мерки / активности во текот на претходната Стратегија за интелектуална сопственост 2009-2012 година.

Правната рамка која ја дефинира нивната компетентност во областа на индустриската сопственост е како што следува:

- Законот за индустриска сопственост (Службен весник на РМ 21/2009 и 24/2011)
- Закон за квалитет на земјоделски производи (Службен весник на РМ 140/10 и 53/2011 и 55/12)
- Законот за вино (Службен весник на РМ., 50/2010, 53/2011 и 06/2012)
- Правилник за означување на географските области погодни за производство на вина со географски назив (Службен весник на РМ. 48 / 11, 113/11, 71,11)
- Законот за семе и семенски материјал од земјоделски растенија (Службен весник на РМ, 39/2006;. 89/2008, 171/2010 и 53/2011).

Посветеноста на универзитетите во системот за индустриска сопственост се состои од следново: Факултетот за земјоделски науки и храна-Скопје, како дел од Св. Кирил и Методиј во Скопје, се однесува на сите мерки што ги спроведува од страна на Универзитетот за спроведување на правата од интелектуална сопственост. Покрај тоа, во рамките на факултетот, Институтот за земјоделска економија обучува персонал кој има докторат и понатамошни истражувања во областа на правата на интелектуална сопственост во секторот на агро-храна.

Според универзитетите, видовите на компании на кои владата се фокусира се главно на малите и средни претпријатија. Поддршката што постои за спин-оф компании е следната: кофинансирани грантови за новоосновани претпријатија "Start-up" и "спин-оф", од Националниот Фонд за иновации и технолошки развој, акцелератор за бизнис и технологија; кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации.

Главната цел на Агенцијата за поддршка на претприемништвото (МСП) е да се доближат бизнисот и универзитетите со цел поттикнување на трансфер на технологија, бидејќи според нивната гледна точка постојните механизми не обезбедуваат доволно поддршка за малите и средни претпријатија. Бизнисите соработуваат со истражувачките институции во основа со договор за истражување. Резултатите од истражувањата се објавуваат најчесто преку конференции. Според универзитетите, информациите за ИС (законите за ИС, механизмите за ИС, трошоците) се шират преку веб-страницата на Државниот завод за индустриска сопственост. Истражувачите се обучени во ИС преку нивната мотивација и истражување за ПИС.

Фондот за иновации и технолошки развој е формиран во декември 2013 година, со цел да се поттикне иновацијата преку обезбедување дополнителни средства за финансирање на иновации.

Образовните институции кои обезбедуваат едукација и обука за ИС е Правниот факултет "Јустинијан Први" при УКИМ во Скопје. Студентите се обезбедени со образование за ИС на Универзитетот - дипломирани студенти, со магистерска и докторска. Истражувачите се обучени во ИС и неговата употреба, преку работилници, обуки и летна школа за правата на интелектуална сопственост, на национално и на меѓународно ниво.

Според истражувањето на Универзитетите, генералниот став на граѓаните кон ИС се фокусираше на управувањето и генералниот став е многу позитивен но селективен; тоа е главно позитивен за трговски марки, процесот на брендирање и заштита на индустриски дизајн и етикети. Тие велат дека се сметаат за предности на ИС, од гледна точка на граѓаните кои се однесуваат на

заштита на брендот, но скапата процедура и недостаток на достапните информации се сметаат за недостаток

Универзитетите даваат предлог за поактивно учество во Националниот систем за ИС како што следува: Факултетот да се вклучи во делот што се однесува на користењето на правата од интелектуална сопственост во агро-прехранбениот сектор, кои ги покриваат сите права кои се однесуваат на заштита на вински региони, винските сорти, семенски и саден материјал, правата на производителите, користење на правата од интелектуална сопственост на компанијата на ниво на агро-храна, подигање на свеста за значењето на правата на интелектуална сопственост помеѓу бизниси, земјоделско-прехранбени компании, како и производителите и зајакнување на капацитетите на инструкции, одговорни за спроведување на политичките мерки за агро-храна што се однесуваат на прашања на интелектуална сопственост. Тие имаат кадар кој има направено магистерско и докторско истражување во областа на правата на интелектуална сопственост во земјоделско-прехранбената индустрија. Дополнително на ова, многу научни трудови беа подготвени за употреба на интелектуална сопственост и свест кај македонските винарии, институционална посветеност, како и спроведување на ниво на производителот. Факултетот за земјоделски науки и храна - Скопје да воспостави посилна соработка со надлежните институции во однос на натамошната имплементација и спроведување на правата на интелектуална сопственост во агро-прехранбениот сектор, со оглед на потребните знаења во земјоделството.

Според универзитетите, сегашното ниво на едукација за ИС и свест не ги задоволува потребите на земјата. Сите неопходни активности за подобрување на сегашната ситуација се спроведување на истражување за правата на интелектуална сопственост на Универзитетот и распределен буџет токму за овие активности, како и соработка меѓу образовните институции, како интердисциплинарен пристап. Националната стратегија за индустриска сопственост треба да вклучува активности и мерки кои ќе: а) ја подобрат тековната имплементација на правата на интелектуална сопственост; б) ја зголемат свеста кај населението; в) да се воведат правата на интелектуална сопственост во основните училишта, средните училишта и факултети, вклучувајќи меѓусебна соработка за подготовка на проекти за правата на интелектуална сопственост, на кој ќе учествуваат студенти; г) можности за научни истражувања и спроведување на резултатите во практиката.

Потребните клучни реформи вклучуваат формирање на посебно институционално тело кое ќе функционира во рамките на Универзитетот и ќе преземе интердисциплинарно истражување меѓу различни факултети.

Приоритет во однос на развивањето на системот за ИС во текот на следните пет до десет години треба да биде зголемување на свеста за ИС колку што е можно повеќе. Главни партнери и засегнати страни кои треба да бидат вклучени во исполнувањето на овие приоритети се универзитетите, владините и невладини институции, невладини организации, училиштата, трговските друштва, донаторите, итн

Воопшто, постои ниска свест за значењето на правата на интелектуална сопственост и потребата од постојана примена во сите сектори. Главните пречки со кои се соочуваат бизнисите кога се работи за иновациите, е недостатокот на информации за процедурите и финансиите.

Специфичната улога на универзитетите, како носители на активности за истражување и развој во областа на развој и трансфер на технологии треба да бидат признаени и користени. Во овој поглед, универзитетите треба да бидат поддржани во нивните напори за развој на политики за ИС и повеќе активна интеракција со бизнис заедницата.

Главните проблеми и предизвици креирани од тековната ситуација со ИС во однос на креативноста и иновациите со универзитетите, истражувачките организации, индустријата, малите и средните претпријатија и поединци е R & D буџетот на универзитетите и неговата распределба.

1.3.9.МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

Министерството за правда на Република Македонија како институција за правење на политики и спроведување беше вклучен во голем број на мерки/активности во рамките на Стратегијата за интелектуална сопственост 2009-2012 година. Таа се занимава со прашања поврзани со судството, јавното обвинителство, јавното правобранителство; државната управа; кривичната одговорност и одговорноста за прекршоци; нотарските работи и други видови правна помош; наследувањето, сопственоста, стварните права и обврски; кривичната, прекршочната, парничната, вонпроцесната, извршната и управната постапка; управен надзор; кои се важни за интелектуалната сопственост.

Правната рамка која ги дефинира надлежностите на Министерството за правда во областа на индустриската сопственост е од Кривичниот законик. Посветеноста на Министерството во системот за индустриска сопственост на Република Македонија е оценет како многу добар и Министерството ја дефинира нивната соработка со надлежните институции во областа на индустриската сопственост како одлична.

Судот, полицијата и обвинителството имаат овластување да наложат заплена на стока и да покренат гонење/правни постапки. Во однос на правните можности кои им се на располагање - секој има право на жалба и барање за привремени мерки. Носителите на правата можат да поведат соодветна постапка пред надлежните органи во случаите каде што стоките се заплени во рамките на границите на земјата. Секоја година, има 46 обвиненија за ваквите злосторства. Министерството го проценува постојното ниво на координација помеѓу институциите кои работат со фалсификувањето како многу добро.

Во однос на граѓанските спорови - основните судови ги разгледуваат случаите поврзани со одлуките донесени од страна на националниот Завод за ИС. Случаите за авторските права се разгледуваат во граѓанските судови. Основниот суд има надлежност при одлучувањето помеѓу страните- без оглед на тоа дали страните се физички или правни лица. Странката која го носи товарот на докажување е барателот. Важечките рокови за правна постапка се од 6 месеци до 1 година. Судиите користат постојана обука и сите судии кои добиле таква обука работат со случаи од ИС. Адвокатите и судиите се специјализираат во случаи на ИС на највисоко ниво.

Според податоците на **Министерството за правда** потребните реформи за подобрување на сегашната состојба на извршувањето на ИС е да се има постојана обука. Општото ниво на свест за ИС во земјата е оценето како добро. Сепак, сегашното ниво на едукација за ИС и свест не ги задоволува потребите на земјата во целост. Ќе бидат потребни повеќе кампањи за подигање на свеста со цел да се подобри сегашната ситуација.

Според Министерството, ситуацијата со индустриската сопственост во земјата е подобрена во целина. Активностите на ДЗИС се оценети како одлични. Во однос на институционалната достапност на ДЗИС - е оценета како лоша во однос на буџетот, многу добра во однос на персоналот и добра во поглед на инфраструктурата.

Министерството за правда изјави дека не постои извршен суд за ИС во Република Македонија.

1.3.10. ЗДРУЖЕНИЕ НА ЗАСТАПНИЦИ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ЗЗИС)

Здружението на застапници за интелектуална сопственост на Република Македонија, како спроведувачка институција, беше вклучено во голем број на мерки/активности во рамките на Стратегијата за интелектуална сопственост 2009-2012 година.

Суштински елементи на системот за заштита на интелектуална сопственост се претставницизастапниците од интелектуална сопственост. Главната цел на оваа асоцијација е да се подобри заштитата на права на ИС со преземање на конкретни активности, кои се потребни за таа цел. Улогата на застапникот на правата на интелектуална сопственост во системот на спроведување на заштитата на ИС е од голема важност, имајќи го во предвид нивниот директен контакт со носителите на правата. Затоа, потребно е и понатаму да се подобрат нивните професионални вештини.

Во Националната стратегија за ИС 2009-2012 се предвидуваат следните активности кои треба да се преземат за зајакнување на улогата на застапниците на права на интелектуална сопственост: да се утврдат можностите за професионализација на здружението на застапници на права на интелектуална сопственост; да се развие спроведување на програма за соработка на застапниците и надлежните институции; да се врши континуирана едукација на застапниците за права на интелектуална сопственост.

Правната рамка која ги дефинира надлежностите на Здружението на застапници за интелектуална сопственост на Република Македонија (ЗЗИС) во областа на индустриската сопственост го опфаќа Законот за индустриска сопственост, Кривичниот законик, Законот за царински мерки за заштита на права од интелектуална сопственост.

Во моментот, Здружението на застапници за интелектуална сопственост на Република Македонија ја оценуваат својата соработка и соработката на своите членови со надлежните институции во областа на индустриската сопственост како многу добра и оценуваат дека состојбата со индустриска сопственост во земјата е подобрена како целина и особено во однос на проактивноста на институциите.

Застапниците на ИС сега се опфатени во различни невладини здруженија и заедници - здруженија на застапници на правата на интелектуална сопственост (SRIPR), Здружението на застапници на права од интелектуална сопственост (ЗЗИС) итн. Нивната заедничка крајна цел е да се подобри заштитата на правата на објектите од интелектуална сопственост. Затоа, препорачливо е да се работи на воспоставување на единствена заедничка професионална организација со цел изменување и дополнување на релативните нормативни акти за реорганизација во насока на континуирано подобрување на професионалните квалификации, способности и специфични вештини на претставницизастапниците на ИС.

1.3.11. ВРХОВЕН СУД

Врховниот суд на Република Македонија во улога на судска институција е вклучен во голем број на мерки/активности во рамките на Стратегијата за интелектуална сопственост 2009-2012 година.

Севкупната проценка на Врховниот суд на ниво на законодавството за индустриска сопственост во Република Македонија е добра. Според ВС, законодавството за индустриска сопственост во својот поголем дел е усогласено со регулативите на ЕУ, но секогаш постои простор за подобрување и треба да се работи на тоа поле.

Врховниот суд на Република Македонија, во рамките на своите овластувања од граѓанското право во областа на индустриската сопственост донесува одлуки во согласност со ревизиите направени во согласност со член 372 од Законот за парничната постапка. Важноста на заштитата на правата од индустриска сопственост се гледа во можноста да се објават ревизии за спорови поврзани со правата од индустриска сопственост во однос на вредноста на спорот (член 372 став 3, точка 5 од Законот за парнична постапка). Од кривично правен аспект Врховниот суд одлучува согласно со членовите 285 и 286 од Кривичниот закон.

Во однос на нивниот ангажман во системот за индустриска сопственост на Република Македонија - кој постапува според својата правна рамка, Врховниот суд ги штити правата на индустриска сопственост со донесување на правилни и законити одлуки. Во исто време се инсистира на стручното усовршување на судиите и судските советници во областа на правата на индустриска сопственост со цел да се обезбеди соодветна примена на регулативата од оваа област и да се подигне нивото на заштита на овие права пред судските инстанции во Република Македонија.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека треба да се вклучи поактивно во националните и регионални проекти кои имаат теми на зајакнување на капацитетите на институциите кои се вклучени во системот на заштита на правата од индустриска сопственост, а особено во областа на учество на интердисциплинарни обуки во земјата и во странство.

Врховниот суд ја оценува својата соработка со надлежните институции во областа на индустриската сопственост како слаба и вели дека соработката треба да се продлабочи и да се промовира преку реализација на заеднички проекти.

Според Врховниот суд, Националната стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 треба да вклучува континуирана едукација од областа на интелектуалната сопственост на судиите и судиите советници, со цел зајакнување на капацитетите за имплементација на ефикасна судска заштита на правата од ИС при Врховниот суд на Република Македонија.

1.3.12.ИНДУСТРИСКИ И СТОПАНСКИ КОМОРИ (ИСК)

Националната стратегија 2009-2012, констатира дека интересот за заштита на правата од индустриска сопственост меѓу домашните носители на правата од ИС е многу ниска. Ова се должи на ниската свест на бизнис заедницата за придобивките од заштита на интелектуална сопственост. Затоа, националната Агенцијата за поддршка на претприемништвото во 2009 година планирала активности и буџет со цел да се зголеми јавната свес за важноста на заштита на правата од ИС. Истовремено, стопанските комори ја препознаа важноста на заштита на правата од ИС во однос на растот на економијата во целина и во сите економски сектори рамномерно. Поради тоа, констатирано е дека неопходно е да се зголемат и да се интензивираат активностите за поттикнување на претпријатијата да ги заштитат своите права на предметите од ИС и да ја зајакнат свеста за економските ефект од тоа. Активното учество на релевантните државни агенции и стопанските комори треба да се зајакне.

Со цел да се зголеми базата на знаење, вештини и свест на бизнис заедницата за права на интелектуална сопственост, констатирано е дека треба да се преземат конкретни мерки и активности за подобрување на краткорочните планови и програми за општа обука на мали и средни претпријатија и здруженија во рамките на стопанските комори.

Оценката на Индустриските и стопанските комори (ИСК) за севкупното ниво на закони од индустриска сопственост во Република Македонија е добра. Законот за Стопански комори е нормативен акт со кој се дефинираат нивните надлежности во областа на индустриската

сопственост. Постои добра соработка меѓу коморите и нивните членови и надлежните институции во областа на индустриската сопственост.

ИСК оценуваат дека состојбата со индустриска сопственост во земјата е подобрена како целина, но не и значително.

Според ИСК, свеста на засегнатите страни е голем предизвик - достапните ресурси не се доволни за справување со овој предизвик. Потребни се повеќе информативни сесии со цел да се подобри сегашната ситуација на спроведување на правата од ИС. Подигнување на свеста за важноста на развојот на системот за ИС (во однос на спроведувањето на ИС) треба да биде приоритет во текот на следните пет до десет години. Заинтересирани страни и Владата се главните партнери кои се вклучени во исполнувањето на овие приоритети.

Според нивно мислење, недостигот од вештини се главните бариери кои се соочуваат бизнисите кога иновираат/сакаат да иновираат. Универзитетите, истражувачките организации, индустријата, малите и средните претпријатија и поединци, сè уште не ја имплементираат иновативната креативност и ова е голем предизвик создаден од моменталната ситуација со ИС.

Потребна е сеопфатна реформа во целина како и регулаторна и законска особено. Промовирање на значењето за иновации и креативност и привлекување на оние кои пронаоѓаат или создаваат се приоритетите во однос на развивањето на системот за ИС во текот на следните пет до десет години. Владата, универзитетите и бизнис агенции се главните партнери и заинтересирани страни кои ќе бидат вклучени во исполнувањето на овие приоритети. Владата и стопанските комори треба да бидат вклучени, со цел да управуваат со спроведувањето на стратегијата како клучни чинители. Владата и бизнис заедницата треба да работат заедно за да се развие и имплементира стратегијата со посредство на стопански комори.

Од гледна точка на ИСК, ИС влијае на системот за образование и методите на настава и тоа преку патенти, авторски права и индустриски дизајн додека наставниците и предавачите се свесни за таквите прашања поврзани со ИС. ИСК оценуваат дека нема образовна институција која обезбедува образование и обука од ИС. Одговорноста за прашањата од ИС речиси и не се покренуваат во индивидуални образовни институции. Истражувачите не се обучени колку што е потребно за ИС како и нејзината употреба.

Според ИСК, бизнисмени, владини претставници, дизајнери и студенти се образовани преку обуки во врска со принципите на ИС како и влијанието на правата од ИС врз општеството и бизнисот. Оваа едукација е проследена со одредена обука фокусирана на работа за индивидуални лица но во многу мала мера. Не постојат едукативни курсеви за правата на ИС кои се достапни на универзитетите. Не постојат факултети од областа на ИС на универзитетите во земјата.

Според ИСК, општото ниво на свест за ИС во државата е многу ниска. Нивото на свест за ИС не се разликува од сектор до сектор според ИСК. Не се преземени активности за евалуација на свеста за ИС на ниво на целата земја додека постои стратегија за подобрување на свеста за ИС.

Според искуствата на ИСК, граѓаните во Македонија не ја земаат заштитата на правата од ИС сериозно. Граѓаните сметаат дека е потребно да се зголеми сигурноста за правата од ИС. Граѓаните не се консултирани за развој на политиките или други теми поврзани со други теми од ИС. Затоа, сегашното ниво на едукација и свест за ИС не ги задоволува потребите на земјата. Затоа е препорачливо според ИСК, граѓаните, а посебно оние кои се директно поврзани со ова да се информирани и тоа преку медиуми, обуки, информативни сесии.

Исто така, ИСК има изјавено дека универзитетите и истражувачките институции во земјата немаат канцеларии за трансфер на технологии (КТТ).

Според ИСК не постојат механизми за проценка на вредноста на средствата од интелектуална сопственост. Не постојат политики за промовирање на ИС и за нивно вреднување. Индустриите не се поттикнати доволно за да вршат редовна проценка на средствата од ИС.

1.3.13. Агенцијата за поддршка на претприемништвото

Агенцијата за поддршка на претприемништвото (АППРМ), како институција за спроведување беше вклучена во голем број на активности во рамките на Стратегијата за интелектуална сопственост 2009-2012 година.

Во врска со мерките за развој на капацитетот на бизнис заедницата за заштита и спроведување на правата од интелектуална сопственост - според Извештајот за евалуација на Стратегијата за интелектуална сопственост на Република Македонија 2009 - 2012 на Агенцијата за поддршка на претприемништвото на РМ, заедно со Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство организираа семинар на тема "Заштита на земјоделски и прехранбени производи со ознаки за квалитет", како можност да се зголеми конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија.

Исто така, агенцијата има развиено краткорочни планови за обука на малите и средни претпријатија во соработка со Сојузот на стопански комори. Во 2011 година беше одржана обука за употреба на сертификатните марки како и за географските ознаки.

Една од главните цели на Агенцијата за поддршка на претприемништвото (АППРМ) е да се работи во насока на приближување на бизнис заедницата и универзитетите за трансфер на технологија.

Во претходната Стратегија за интелектуална сопственост (2009 - 2012) е наведено дека ниското ниво на познавање на бизнис заедницата во врска со економските придобивки од ИС резултирало со ниско ниво на регистрација на правата од индустриска сопственост од страна на домашните подносителите. Исто така беше констатирано дека е евидентно ниското ниво на знаење во малите и средни претпријатија и во земјоделскиот сектор. Во својата Програма за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновациите во мали и средни претпријатија за 2009 година, Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија планираше активности и буџет за подигнување на свеста за значењето на правата на интелектуална сопственост. Активностите за градење на капацитетите на бизнис заедницата за заштита на правата од интелектуална сопственост и за нивниот економски ефект треба да се прошири и да се зајакне во иднина.

АППРМ смета дека тие можат да се вклучат поактивно во активности во однос на Националниот систем за ИС преку организирање на едукативни и промотивни активности за малите и средни претпријатија во областа на правата на интелектуална сопственост, врз основа на претходното позитивно искуство. Соработката на АППРМ со надлежните институции во областа на индустриската сопственост се состои од организирање на едукативни и промотивни активности за мали и средни претпријатија - соработката во текот на спроведувањето на поранешниот акционен план за правата на интелектуална сопственост.

Според АППРМ националните приоритети во однос на националниот технолошки развој се дефинирани во стратегијата за конкурентност, стратегијата за иновации како и целите на проектот СКИИС, преку Министерството за образование и наука.

Главните пречки со кои се соочуваат бизнисите кога иновираат се недостатокот на вештини и недостиг на пристап до финансии. Главните проблеми и предизвици предизвикани од сегашната состојба со ИС во однос на креативноста на универзитетите, истражувачките организации, индустријата, малите и средните претпријатија и поединци се недостаток на информации, вештини и пристап до финансии.

Според АППРМ главните партнери и заинтересирани страни кои ќе бидат вклучени во исполнувањето на приоритетите за развој на систем за ИС во поглед на иновацијата и креативноста се ДЗИС, релевантните институции за спроведување, универзитетите, институти за истражување и развој како и АППРМ. Клучните засегнати страни кои треба да бидат вклучени, со цел да управуваат со спроведувањето на стратегијата се ДЗИС и надлежните институции за спроведување.

1.3.14. МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Министерството за образование и наука има одговорност за формулирање на стратегија и планирање во областа на науката и технологијата, управува со развојот на проекти, ја презема одговорноста за законодавниот аспект на науката и технологијата, технолошкиот развој и техничката култура и организира меѓународна научна соработка на билатерално и мултилатерално ниво во Република Македонија. Таа го поддржува и го поттикнува развојот на научно-истражувачката инфраструктура во Република Македонија (институти, универзитети и независни истражувачки групи), помага на развојот на младите истражувачи и целокупниот технолошки развој на земјата. Во рамките на оваа обврска, Министерството ги дефинира следните приоритети во развојот на науката, истражувањето и технологијата во земјата: енергетиката, транспортот и екологијата, хемијата, материјалите, земјоделството, ветерината, биотехнологија и производство на храна, информатичка технологија, управување со водните ресурси и земјотресното инженерство. Македонија одржува научна и истражувачки соработка со повеќе од 35 земји. Со некои од нив, Република Македонија има склучено меѓуминистерски протоколи, меморандум за разбирање, и други форми на официјална соработка. Исто така постои меѓувладина соработка во однос на рамковни договори за образовни, културни и научни истражувања.

1.3.15. КАНЦЕЛАРИЈА НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ

Историјат

Во ноември 1991 година, е донесен новиот Устав на Република Македонија, со што Република Македонија се конституира како независна, суверена, демократска и граѓанска држава чии темелни вредности се базираат на принципот на владеење на правото и заштита на човековите слободи и права. Со оглед на тоа, Јавното обвинителство на Република Македонија, како единствен и самостоен државен орган задолжен за кривично гонење на сторителите на кривични и други прекршоци определени со закон, се јавува како еден од најважните државни органи за практикување и заштита на темелните вредности на новиот уставен поредок.

Функција

Основно право и основна должност на Јавниот обвинител е да ги преземе неопходните мерки во однос на кривичните дела и сторителите и заради насочување на претходната постапка; да бара спроведување на истрага; да го подига и застапува обвинителниот предлог акт пред надлежниот суд; да поднесе жалба против неправосилните судски одлуки и да поднесува вонредни правни лекови против правосилните судски одлуки, да врши и други работи утврдени со овој законик.

Структура

Според Законот за јавно обвинителство, Јавното обвинителство е организирано на три нивоа и тоа: Јавно обвинителство на Република Македонија; Вишо јавно обвинителство и Примарни канцеларии на јавно обвинителство.

1.3.16 Координативното тело за интелектуална сопственост (КТИС)

Координативното тело за интелектуална сопственост (КТИС) е основано со Одлуката за утврдување и целта на КТИС донесена од страна на Владата на Република Македонија на 24 април 2007 година. Неговата главна цел е воспоставување на координација во обезбедување на ефикасен систем за заштита и спроведување на правата на интелектуална сопственост. Се состои од претставници од сите државни тела кои се занимаваат со спроведување на правата од ИС. КТИС е одговорна пред Владата на Република Македонија и е поврзана со СОИС, ЕПО, ОХИМ, Американската стопанска комора, УСАИД, ИНТЕРПОЛ, и други. КТИС се управува од страна на Управниот одбор именуван од Владата на Република Македонија. Тоа вклучува 11 претставници на државните органи, Министерството за внатрешни работи, Секретаријатот за европски прашања, Министерството за правда, Министерството за економија, Државниот пазарен инспекторат, Царинската управа, Управата за јавни приходи, МИОА и Министерството за култура и Државниот завод за индустриска сопственост. Извештај за работата на КТИС до Владата на Република Македонија се подготвува два пати годишно, додека резултатите од секоја координирана акција се претставуваат на прес-конференции. КТИС нема стабилен приход, но има финансиска и техничка поддршка од ДЗИС и Министерството за економија.

КТИС ги набљудува и ги спроведува правата од индустриска сопственост и авторските права и сродните права. Ова тело учествува во судски постапки и креира и спроведува соодветна политика за усогласеност и распоредување на правата на интелектуална сопственост со сите институции за заштита и спроведување на правата од интелектуална сопственост во земјата и на меѓународно ниво. Координативното тело ги има следните функции: да соработува во областа на ИС што се однесува на надзор на пазарот, идентификување на проблемите, да се предложат можни решенија и да се обезбеди координиран пристап за спроведување на решенија. Таа, исто така презема активности поврзани со релевантните политики за индустриска сопственост и авторското право и сродните права.

Во зависност од потребите, КТИС поднесува барања до соодветните организации да обезбедат експерти кои се потребни за нивните координирани активности. На располагање на вработените со цел да ги зголемат своите знаења за ИС се дебатите, семинарите во Македонија и во странство, работилниците и конференциите за да се подигне свеста и почитувањето на правата од ИС.

Некои функции на КТИС се автоматизирани преку софтвер вклучително и податоците собрани во текот на координираните акции на инспекторите - конкретно податоците за запленетата стока, законот според кој тие дејствувале и мерките кои се наметнати. Јавноста има пристап до регистарот на права на ИС преку веб-страницата на ДЗИС. Постои можност јавноста да спроведе електронски трансакции со КТИС преку e-mail до претседателот и генералниот секретар на КТИС

како и да го достави до архивата на ДЗИС. Соработката на локалните невладини организации и претставници на други државни органи во областа на ИС е силна.

Координативното тело за интелектуална сопственост, имаше позитивно влијание врз системот на интелектуална сопственост, но нивото на посветеност за спроведување на законот варира помеѓу различни институции. Сепак, заедничката одговорност меѓу 11 различни органи за спроведување на законот во некои случаи ги спречува по ефикасните истраги и правни чекори кои треба да се преземат. Соработката помеѓу овие 11 институции е силна и ќе продолжи во насока на спроведување на законот и функционирање на правната држава. Ова е потврдено од страна на координираните акции кои се спроведуваат 4 пати месечно и повеќе ако е потребно, и сето тоа е потврдено и со извештаите на Координативното тело кои се доставени до Владата на Република Македонија.

КТИС два пати годишно на 12.12 Денот за борба против пиратеријата и на 26.04 Денот на интелектуалната сопственост спроведува јавно уништување на одземените производи со кои се повредени правата од интелектуална сопственост (авторското право и сродните права и правата од индустриска сопственост).

Комуникацијата на КТИС со јавноста е во насока на подигнување на нивната свест за значењето и влијанието на ИС. Тоа се врши преку печатените медиуми во Македонија, масмедиумите, радиото и телевизијата и дебати за информирање и подигање на свеста за ИС на граѓаните.

Приоритет на КТИС во врска со развојот на ИС во следните пет до десет години е спроведување на законот и подигнување на јавната свест. Главни партнери и корисници кои се вклучени за решавање на овој приоритет се малите и средни претпријатија.

1.3.17. ФИТР (Фонд за иновации и технолошки развој)

Фондот за иновации и технолошки развој (ФИТР) е државна институција, формирана во декември 2013 година, согласно Законот за иновацииска дејност (Службен весник на Република Македонија бр. 79/2013, 137/2013, 41/2014, 44/2015, 6/2016 и 53/2016). Со овој закон се уредуваат иновацииската дејност, принципите, целите и организацијата на примената на резултатите од иновацииска дејност, научно-истражувачка дејност, техничките и технолошките знаења, пронајдоци и иновации, како и воспоставувањето, статусот, надлежностите, управувањето и раководењето, финансирањето, надзорот над работењето, како и други прашања кои се однесуваат на Фондот за иновации и технолошки развој.

Мисијата на ФИТР е поттикнување и поддршка на иновацииската дејност во микро, малите и средните претпријатија за остварување на забрзан технолошки развој, базиран на трансфер на знаење, истражување за развој и иновации кои придонесуваат кон создавање нови работни места и економски раст и развој, истовремено подобрувајќи ја бизнис-околината за развој на конкурентските способности на претпријатијата.

Фокусот на работењето на ФИТР се однесува особено на:

- Кофинансирање на микро, мали и средни претпријатија, регистрирани во Република Македонија, а со цел поттикнување на иновацииската дејност, имплементација на иновативни решенија и иновативни процеси, воведување иновации и трансфер на технологии кај претпријатијата, како и поддршка на претпријатија кои имаат висок потенцијал за раст.
- Кофинансирање на новоосновани, микро и мали претпријатија, регистрирани во Република Македонија, фондации и акцелератори, а со цел поттикнување на иновативноста кај

претпријатијата и пренесување на резултатите од научните истражувања во апликативни, односно комерцијални активности преку формирање „спин – оф“ претпријатија.

- Постигнување долгорочен позитивен придонес за развојот на националната економија, подобрување на конкурентноста преку технолошки и оперативни унапредувања и обезбедување нови работни места; поддршка за формирање на деловно-технолошки акцелератори, субјекти за давање инфраструктурна поддршка на иновациската дејност, со цел акцелерација на претприемаштвото преку поддршка на физички лица кои сакаат да основаат претпријатие, како и веќе основани претпријатија во нивната почетна фаза (кои постојат најмногу 6 години) преку обезбедување едукативна, логистичка и финансиска помош.

Инструментите на Фондот за финансиска поддршка на иновациската дејност се:

- кофинансирани грантови за ново основани трговски друштва „старт-ап“ и „спин-оф“;
- кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации;
- кофинансирани грантови за трансфер на технологии;
- кофинансирани грантови за воспоставување, работење и инвестиции на деловно-технолошки акцелератори.

Органите на Фондот се: Управниот одбор, Комитетот за одобрување на инвестиции и директорот. Членовите на управниот одбор и на Комитетот ги именува и разрешува Владата.

Во 2015 година беа реализирани два повици, од кои првиот беше објавен во февруари 2015 година, со вкупен буџет од 600.000 евра. За овој јавен повик беа одобрени 16 проекти за финансирање со вкупен износ од 458.700 евра. Вториот повик беше објавен во септември 2015 година, со вкупен буџет од 1.300.000 евра. Вкупно на 17 нови корисници им беше доделено финансирање во вкупен износ од 868.314 евра. До сега, проектите кои се кофинансирани од Фондот спаѓаат под следните индустриски сектори: ИКТ, машинско инженерство, електро инженерство, земјоделството, производството на минерали, креативни индустриски сектори, градежништво итн. Преку проектите финансиски поддржани од страна на Фондот дополнително се мобилизирани 449.213 евра приватни средства од страна на МСП за истражување и развој и комерцијализација на иновации.

Имајќи го во предвид горенаведеното, Фондот преку доделување на ко - финансирани грантови активно е вклучен во поддршката на активностите за развој и комерцијализација на иновации. ФИТР може да биде врска помеѓу наградените мали и средни претпријатија и надлежните институции од областа на индустриската сопственост кои можат да обезбедат обуки и менторство на претпријатијата со цел подобрување на капацитетите за создавање, идентификација, евалуација и користење на правата од интелектуална сопственост и придобивките од нивната заштита и спроведување. Акцентот на Државниот завод за индустриска сопственост треба да биде на организирање обуки, работилници и сл за подобро разбирање на различните пристапи во заштита на ИС, различните права на ИС, познавање на начинот и постапките за заштита на ИС, развој и управување на ИС, портфолио на компаниите, евалуација на различните пристапи на ИС, комерцијализација и имплементација на трансакции за ИС. Показани се евидентни подобрувања во оваа област, но сепак се бара понатамошен развој. Имено, според иноваторите постапката за признавање патенти е многу комплексна и не е лесна за разбирање за индивидуалните апликанти.

Според ФИТР, фокусот на Државниот завод за индустриска сопственост треба да биде насочен кон активностите за подигање на свеста и разбирањето на компаниите, особено на малите и средни претпријатија во врска со создавањето, идентификацијата, евалуацијата и користењето на правата од интелектуална сопственост и придобивките од нивната заштита и спроведување, како и вреднувањето на нематеријалните средства, со цел стимулација на иновациите. Во соработка со

компаниите, активностите за обука треба да бидат спроведени според специфичните потреби на одредени индустрии и региони.

Преку своите инструменти, ФИТР ќе продолжи со поттикување на создавање и развој на иновации, нивна заштита и комерцијализација, како и давање на поддршка и стимулација за покривање на трошоците за поднесување на пријави за патенти (национални / меѓународни патенти) создадени во рамките на проектите финансирани од страна на Фондот. Исто така, Фондот ќе продолжи да ја стимулира заштитата на други права од ИС создадени во рамките на проектите финансирани од страна на Фондот преку покривање на трошоците за аплицирање и нивна заштита. Улогата на Фондот мора да се прошири и збогати како важен фактор во развојот на националниот систем на индустриска сопственост.

1.3.18. УПРАВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Управниот суд во Скопје, како еден од носителите на судската власт во судскиот систем на Република Македонија е основан со Законот за судовите ("Службен весник на РМ" бр.58 / 06) и започна со работа на 5.12.2007 година.

Управниот суд е надлежен да одлучува по повод управни спорови заради обезбедување судска заштита на правата и правните интереси на физичките и правните лица и заради обезбедување на законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечни управни работи, како и за актите на тие органи донесени во прекршочна постапка.

Со формирањето на Управниот суд од 2007 година и наваму, е овозможена контрола на законитоста на постапувањето на државните органи во постапката за заштита и на правата од индустриска сопственост.

Правната рамка врз која постапува Управниот суд во областа на индустриската сопственост ги опфаќа прописите кои произлегуваат од националното законодавство, односно Законот за ИС, Законот за управните спорови, Законот за општа управна постапка, и другите закони кои се поврзани со споменатите како на пример Законот за царинските мерки за заштита на интелектуалната сопственост како и позитивното меѓународното право која се однесува и е поврзана со оваа област. Согласно наведената правна рамка Управниот суд учествува во системот за решавање на управен спор во областа на индустриска сопственост на Република Македонија.

Управниот суд смета дека треба да биде вклучен поактивно во активностите во врска со националниот систем за индустриска сопственост и прашањата кои се однесуваат на надлежностите на Управниот суд за постапување по предмети од областа на индустриската сопственост.

УС ја оценува својата соработка со институциите кои имаат допирни точки во областа на индустриската сопственост како многу добра посебно со Државниот завод за индустриска сопственост која треба и да се одржува и напредува.

Според УС, со Националната стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 треба да се даде поголемо значење на Управниот суд посебно во однос на тоа да се биде дел од Управното судство со земјите на регионот и пошироко во однос на праксата и размената на искуствата во областа на индустриската сопственост.

Исто така Управниот суд треба да биде дел од иницијативите за измена на прописите од областа на индустриска сопственост.

Прописите за заштита и спроведување на правата од индустриска сопственост се систематизирани во еден закон (Закон за индустриската сопственост) и не се вклучени во различни закони. Кривичните дела поврзани со повреда на правата од индустриска сопственост се пропишани во Законот за кривична постапка, а во однос на кривичната постапка за овие дела, се применува Законот за кривичната постапка.

Не постои специјализиран суд за спроведување на ИС и заштитата се спроведува во постапка во граѓански суд, Кривичниот суд и административното судство. Управниот суд е надлежен да ја цени управната постапка во врска со стекнување, остварување, чување и заштита на правата од индустриска сопственост.

Во врска со наведеното, важно да се спомене дека во Република Македонија односно во Управниот суд нема специјализиран совет на Судот за вакви специфични области. Тоа се должи на релативниот мал број на тужби од оваа област. По предметите по индустриска и интелектуална сопственост се постапува од страна на Советот на судии кој е надлежен да постапува и за сосема други основи, поради што во националната стратегија е потребно да се потенцира:

- обука на судиите од оваа област преку Академијата за судии и јавни обвинители,
- евиденција на обуките со цел континуирана едукација
- обучените судии да имаат приоритет при распоредување на Судиите во Советите каде спаѓа основот за индустриска сопственост.

Согласно наведеното а поради специфичноста на материјата која во РМ е во раст, апсолутно е неопходно да се имаат обучени судии за постапување по вакви предмети.

1.3.19. АМБАСАДИ НА СТРАНКИ ДРЖАВИ

Во овој контекст, многу е важно да се воспостави добра и ефективна соработка со амбасадите. Во многу случаи, економските оддели во нив се заинтересирани да бидат информирани за повреда на правата од интелектуална сопственост, а во соработка со сите горенаведени ентитети, се организираат семинари во врска со странските искуства од таа област и, исто така, унапредување на соработката со водечките приватни партнери, особено светски производители од земји чии интереси тие ги претставуваат.

1.4. Национален систем за иновации и капацитет на локалната бизнис заедница за генерирање и користење на индустриската сопственост

Културата на заштита на правата од ИС во РМ е кратка и не е со големо искуство. Препознавањето, заштитата и развојот на вредноста на индустриска сопственост никогаш не била по важна отколку во денешно време.

Подобрување на капацитетот на локалната бизнис заедница за генерирање и користење на индустриска сопственост значи да се промовира додадена вредност; да се подобри квалитетот на производите; подобрување на пристапот до технологијата; да се зголеми продуктивноста; зголемување на конкурентноста на локалните индустрии; да се промовира иновација во бизнисот и индустријата како и поддршката на развојот на технологијата.

Најважните владини тела во врска со ова поглавје се: ДЗИС; Министерство за економија, Фондот за иновации и развој, Стопанските комори; Министерство за финансии, Министерството за образование и наука и АППРМ.

Активности на подносителите од областа на индустриската сопственост

Ако се анализира активноста на подносителите во Република Македонија во последните 20 години, ќе се забележат негативни трендови во однос на критериумите за пријави за патенти и пријави за други предмети од индустриска сопственост. Поточно, податоците се наведени во табела во Анекс 3.

Прикажани се само по важните факти. Резултатите од спроведеното истражување на Европската програма за прекугранична соработка [\[13\]](#) се вреден извор на информации. До почетокот на 2016 година, активноста на подносителите во врска со поднесување на пријави покажува нагорен тренд, иако стапките не се многу високи. Бројот на пријави на сите права од индустриска сопственост е зголемен во споредба со претходните години.

Патенти

Националните пријави за патент во периодот 1993 - март 2015 година се вкупно 946. [\[14\]](#) Во периодот 1993 - 2005 не надминува 100 годишно - просечната бројка беше околу 65, а само во 1995 година, таа достигна 100. За периодот 2006 - 2014 на истиот тип на пријави на патенти биле поднесени вкупно 462, што во просек е околу 50 годишно. Најголем број во текот на овој период беше во постигнат во 2007 - 150 патенти. После тоа, очигледно под влијание на глобалната економска криза, постои значителен пад, со постојано просечно ниво од околу 25 пријави, со исклучок на 2012 година, кога беа поднесени 50 пријави. Во текот на 2015 година се поднесени 719 пријави за патенти. Овој број е многу поголем во споредба со бројот на пријави во 2014 година кога беше 544, и во 2013 година, кога беше 495, а во 2012 година беше 499. Во текот на 2015 година, 884 патенти биле признаени (860 европски патенти и 24 домашни). Во споредба со претходните години, (во 2014 - 116, 2013-378, 2012-520), ова е, исто така, зголемување на нивнот број. Бројот на патенти кои се во сила во моментот е околу 3100.

Според анализираните критериуми, очигледно не може да се заклучи дека системот за иновации е во добра состојба. Не постои создавање на нови технички решенија кои ќе обезбедат бизнис процеси врз основа на нови, високи технологии и производи кои обезбедуваат висок економски раст. Пријавите на патент што се поднесени до ДСП и ДЗИС драстично се намали на 0 во 2014 година. Овој недостаток на интерес за заштитата во странство на домашни пронајдоци покажува само едно нешто - дека постои сериозен недостаток на активноста на локалните бизниси кои или не ја разбираат важноста и моќта на индустриска сопственост како алатка за економски успех или националниот систем за иновации не создава мотивација за индустриска сопственост, со цел таа да се реализира како алатка за економски раст, што е општо прифатено. Или веројатно комбинација од двата фактори. Во оваа ситуација, во наредните години треба да се посвети поголемо внимание на работата со националниот бизнис, со цел идентификуваните негативни трендови да се надминат.

Во исто време, статистиката покажува дека постои мал но постојан пораст на патентни пријави во рамките на меѓународните патентни системи, што покажува дека земјата е од интерес и постои можност за меѓународен бизнис и инвестиции. Ова е поддржано од страна на податоците за активноста на странски апликанти во областите на трговските марки. За овој објект на ИС, статистиката покажува релативно постојан интерес за заштита на трговски марки во земјата. Националните компании покажуваат зголемен и постојан но скроман раст на регистрација на трговски марки, особено по 2010 година.

Трговски марки

Претприемачите во земјата очигледно обрнуваат повеќе внимание на заштитата на трговската марка. Ова е разбирливо, со оглед дека повеќе од 90% од претпријатијата се мали и средни. Националните пријави за трговски марки во периодот 1993 - март 2015 година се вкупно 11.918. [\[15\]](#)

Статистиката покажува дека во текот на 2014 година, вкупниот број на пријави на ТМ беше 4468. 68% според Мадридскиот договор, а останатите се поднесени до ДЗИС. Во споредба со 2013 година има намалување од 14,64% на бројот. Само 19% се домашни пријави. Во текот на 2015 година беа поднесени 1.354 пријави за трговски марки. Во текот на 2015 година регистрирани се вкупно 1506 ТМ додека во претходните години бројот е како што следува: 2014 година - 637, 2013-840, 2012-388 регистрации. Во моментот, бројот на трговски марки е 18.611.

Дизајни

Ситуацијата во однос на дизајнот е уште појасна, земајќи ги во предвид интересите на локалните бизниси кон овој објект на ИС. Домашните пријави за дизајн во периодот 1993 - март 2015 година се вкупно 596. [\[16\]](#) Во Државниот завод за индустриска сопственост на Република Македонија, во текот на 2014 година се поднесени 279 пријави за дизајн: 37 домашни и 242 странски пријави. Бројот на пријави за дизајн во 2014 година во споредба со 2013 година е намален за 300%. 4 од 242 странски пријави се поднесува преку ДЗИС (1,65%), а останатите 238 се европски пријави (98,35%). Во текот на 2015 година се поднесени вкупно 21 пријава на индустриски дизајн. Во претходните години, бројот на пријави беше како што следува: 2014-41, 2013-34, 2012-66 регистрирани индустриски дизајни, во текот на 2015 година е само 1, во сила се 217 индустриски дизајни.

Географски ознаки

Забележливо е дека националните бизниси не го користат потенцијалот на **географските ознаки** како сериозен извор на финансиски добивки и основа за успешен бизнис не само во производството на производи кои би можеле да бидат означени со ГО, но исто така и во комбинација со други форми на економска иницијатива, како што се културниот и историскиот туризам. Не постојат повеќе од 50 регистрации географските ознаки. [\[17\]](#) Во 2015 година имаше само 1 поднесено барање за Географска ознака и истиот е регистриран, а во сила се 42 ГО.

Со донесување на Законот за квалитет на земјоделски производи и подзаконски акти кои произлегуваат од него, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ја презема улогата за заштита на земјоделски и прехранбени производи со ознака на потекло, географските ознаки и ознаките на традиционалните специјалитети. Во текот на изминатиот период во МЗШВ за прв пат беа реализирани активности за решавање на квалитетот на земјоделските производи и нивна заштита. Предизвик за следниот период останува спроведувањето на пазарите за градинарски и овошни производи, особено млеко, за кои треба да се создаде сложен систем за контрола на квалитет и безбедност. Функционалноста на системот за заштита на земјоделски и прехранбени производи со географски ознаки и имиња на традиционални гарантирани специјалитети, треба исто така да се подобри.

Додадената вредност на земјоделските производи на пазарот ќе биде обезбедена преку заштита на квалитетот со заштита на географскиот назив и ознака за гарантиран традиционален специјалитет согласно со одредбите од Законот за квалитет на земјоделски производи. Производи со квалитетни карактеристики кои се должат на влијанието на природните и човечките фактори, одредена географска област и кое производство, преработка и/или подготовка се одвива на традиционален начин, ќе бидат поддржани преку процесот на заштита на овие карактеристики.

Поддршката ќе биде конкретно наменета за промоција и заштита на производи кои произлегуваат од активности кои се изведуваат од страна на организирани локални здруженија на производители. И покрај тоа што заштитата на земјоделските производи е прашање на иницијатива на земјоделците, со цел да се обезбедат повеќе производи со додадена вредност на странските пазари и промовирање на нови пазари во Европа надвор од постојните, МЗШВ одржа голем број на

активности за промоција и заштита на географското потекло на некои од најзначајните македонски производи со веќе признат потенцијал за извоз како што се охридската цреша, овчи кашкавал и бело овчо сирење. Постапката за регистрација на охридската цреша, со цел истите да бидат ставени на продажба, како заштитен производ со регистрирана географска ознака треба да биде завршена до јуни 2016 година.

Националното законодавство дефинира три показатели за квалитетот на домашните производи - заштитена ознака на потекло, географска ознака и ознака за гарантиран традиционален квалитет. Заштитените ознаки не се гарант само за квалитетот, но исто така и на автентичноста на производот, кој им обезбедува дополнителна сигурност на клиентите дека тие нема да бидат доведени во заблуда во врска со автентичноста на производот.

Во последните неколку години, поради нелојална конкуренција на домашниот пазар, беше увезена незаконски и неконтролирано, голема количина на сирење со сомнителен квалитет по ниски цени, што има негативно влијание врз реализацијата на локалното производство. Поради нелојалната конкуренција на домашниот пазар во текот на последните неколку години, одгледувачите разумно ги повикуваат надлежните служби во Владата за заштита на домашното производство на млечни производи од нелојалната конкуренција.

Заклучоците кои можат да се извлечат, откриваат слика на недоволното внимание од страна на националните бизниси за заштита на објекти од индустриска сопственост. Секако, треба да се изгради претприемничка култура, која дели разбирање за значајната улога на индустриската сопственост за економскиот просперитет како на посебниот економски субјект така и на националната економија и нејзината меѓународна конкурентност. Сличен став делат и претставниците на различни организации и ограноци на бизнисите. Затоа, постојаната работа со цел зајакнување на претприемачката култура во областа на индустриската сопственост треба да се стави како цел, како и ширењето на знаењето околу тоа, доволно за да се обезбеди раст на активностите на претпријатијата за заштита и комерцијализација на објекти на ИС.

1.5. СВЕСТА НА ОПШТЕСТВОТО ЗА ИС

Република Македонија се соочува со многу предизвици предизвикани од недоволното знаење и култура во областа на ИС - ниска заштита на правата од интелектуална сопственост и спроведување; фалсификување и пиратерија, нелојална конкуренција во однос на интелектуалната сопственост; ниска искористеност на иновативниот потенцијал на бизнис заедницата, итн. Најважните владини институции во врска со ова поглавје се: ДЗИС; МЕ, ФИТР (Фондот за иновации и технолошки развој); Стопанските комори; МФ; Министерството за образование и наука и АППРМ.

Подигањето на свеста на општеството за ИС е од голема важност, имајќи ја во предвид стапката на пиратерија и присуството на фалсификувана стока на домашниот пазар, што покажува дека нивото на знаење не е на задоволително ниво. Неопходно е да се подигне и да се зајакне свеста на јавноста за важноста на заштитата и економските бенефиции. Со цел да се постигне ова, треба да се вршат активности во врска со значењето на правата од интелектуална сопственост, вклучувајќи и медиумски кампањи, состаноци и семинари, јавно уништување на заплени пиратски и фалсификувани стоки, едукативни настани, изложби, конференции, итн.

Подигнувањето на нивото на свеста на општеството не е важно само за носителите на права, тоа е, исто така, од суштинско значење за потрошувачите и за заедницата како целина. Фалсификуваните предмети се не само кршење на интелектуална сопственост и доведување во заблуда на потрошувачите - истите може многу често да бидат опасни за нив и за нивното здравје и безбедност, поради нискиот квалитет и недостатокот на контрола на истите.

Затоа, потребно е да се преземат активности во оваа насока, со подигање на јавната свест за последиците од купување на стоки и користење на услуги кои ги повредуваат правата од интелектуална сопственост. Важна улога во овој процес играат здруженијата на потрошувачите и советодавни услуги за потрошувачите на локално ниво.

Промотивните активности кои треба да бидат преземени - обуки, ширење на информации со цел да се подигне нивото и свеста на јавноста за фактот дека правилната употреба на правата од ИС придонесува за ревитализација на сите сектори на економијата, ја поттикнува креативноста и иновацијата, која води кон севкупниот напредок на земјата.

Зголемување на знаењата на општеството за важноста на заштита на права од ИС бара вклучување во националниот систем за образование на сите нивоа - училишта, универзитети и постдипломски студии - со кој се бара активно учество на Министерството за образование и наука на Република Македонија во процесот.

Многу важна улога во однос на зголемувањето на свеста за ИС во општеството има Царинската управа. Со помош на национални медиуми, може да се организираат многу корисни кампањи за промовирање на активностите што треба да ги вршат царинските органи за заштита на правата на интелектуална сопственост. Очекуваните резултати се - од една страна, јасен сигнал за сузбивање на повредата на правата од ИС и јасен сигнал до јавноста за спречување на оваа појава.

ГЛАВА 2. ВИЗИЈА И СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ

2.1.ВИЗИЈА

Визијата на Република Македонија преку донесување на Стратегија за спроведување на правата од индустриска сопственост е:

- Да се гарантира нивото на заштита на правата од индустриска сопственост слични на оние кои постојат во Европската унија, и постојано одржување и усогласување на тоа ниво на заштита во согласност со сите меѓународни обврски и договори склучени од страна на Република Македонија во оваа област;
- Да се придонесе во развојот на ефикасен систем за индустриска сопственост како основа за економски раст, културниот и општиот напредок.

Стратешките приоритети произлегуваат од следниве документи:

- Пристапното партнерство на Република Македонија и ЕУ.
- Спогодбата за стабилизација и асоцијација
- ЕУ извештаите (за напредок)
- ТРИПС спогодбата.
- Националната програма за усвојување на правото на ЕУ.

Стратегијата опфаќа период од три години 2016-2018. Тој рок е условен од тековната состојба во областа на ИС, која бара брзи но и комплексни мерки со цел ефикасно да се реформира речиси целиот систем, со исклучок на главните делови на правната рамка која се смета за речиси во согласност со европското право.

Најдобрите искуства покажуваат дека многу услови мора да бидат исполнети за областа на ИС да работи ефикасно, со оглед на севкупната ефикасност на целиот систем е значително под влијание на неговите најслаби елементи. Најслабите елементи се идентификувани во Извештајот за евалуација [\[18\]](#) и треба да им се осврне со приоритет во стратегијата

Предложената стратегија за тоа ќе се фокусира на следните основни цели:

- На следење и ако е потребно изменување на регулаторната средина
- Да се забрзаат напорите за истрага и гонење на повредите на правата на интелектуална сопственост [\[19\]](#)
- На оперативност (во смисла на реактивност и брзината на дејствување) на секоја од институциите вклучена во системот и квалитетот на нивната работа.
- На ефективна соработка и координација меѓу институциите од областа на правата на интелектуалната сопственост, законодавството и спроведување на овие права.
- Во општо јавна свест за системот за заштита и спроведување на правата на интелектуалната сопственост
- Поддршка на маркетинг за ИС, евалуација на ИС, промоција на ИС.

- Квалификацијата и професионалната експертиза на водечките специјалисти во поединечните институции и степенот на стручна помош и услугите понудени за своите домашни и странски клиенти.

За успешно функционирање на системот за спроведување на правата на интелектуална сопственост, секоја од погоре наведените цели се од суштинско значење. Секој од овие индивидуални цели се состојат од многу акции и активности, од кои некои можат да бидат исполнети во релативно краток временски период, а некои бараат барем напор за иницијатива за среден рок. Затоа предложениот акционен план ќе се разликува помеѓу тој на краток рок (1-2 години) и на долг рок (2-3 години).

Индустриската сопственост претставува призната сопственост на интелектуални и креативни достигнувања. Тој е моќен двигател на економскиот раст и алатка за економски и технолошки развој. Во моментот, потенцијалот на ИС за подобрување на економскиот раст и зголемување на конкурентноста на македонската економија не е доволно раширен.

Во овој контекст, визијата на оваа стратегија е, до 2018 година, Република Македонија да стане земја со ефективен национален систем за ИС, стимулирајќи научно истражување и иновации, и која се карактеризира со ефективна и силна заштита и почитување на правата на ИС.

2.3 СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

Специфичните цели се дефинирани со цел да се постигне главната цел:

1. **Подобрување на законската рамка во областа на индустриската сопственост;**
2. **Зајакнување на спроведувањето на правата на индустриска сопственост;**
3. **Развивање на капацитетот на носителите на индивидуалните права и на бизнис заедницата за заштита и спроведување на правата од индустриска сопственост;**
4. **Подобрување на јавната свест за придобивките од индустриската сопственост.**

ГЛАВА 3. ПОЛИТИКИ: ВКЛУЧЕНИ ИНСТИТУЦИИ, НИВНИТЕ УЛОГИ И МИСИИ.

3.1. ОПШТИ ПРИНЦИПИ

Сегашната национална стратегија за индустриска сопственост 2016-2018 има за цел да се постигне таква состојба на националниот систем за индустриска сопственост, што одговара на стратешките цели на земјата поставени за развој на економијата и општеството на Република Македонија. Ова не е единствен акт или дејствие на еден или повеќе државни институции. Ова е систем на дефинирани и планирани политики, мерки и активности, чија имплементација ќе доведе до постигнување на посакуваните резултати.

Земајќи го во предвид фактот дека за разлика од ДЗИС, голем број на други државни органи треба да бидат активни учесници во реализацијата и спроведувањето на Стратегијата, ова поглавје ќе ги разгледа политиките и мерките за секој од најважните институции во Република Македонија, како и надлежностите во областа на индустриската сопственост. Ова ќе стане задолжително да се направи во однос на горенаведените специфични цели.

При определување на специфичните политики и мерки, Стратегијата се заснова на следниве општи принципи:

1. кохерентни политики и мерки за сите учесници, определени како такви врз основа на современиот развој на националните и меѓународните системи за заштита на индустриската сопственост, главно на европските практики и решенија;
2. одраз на специфичностите на националниот систем на Република Македонија и на фактот на нејзиното престојно членство во Европската унија;
3. истовремено зајакнување на институционалниот капацитет на клучните учесници во системот, заедно со збогатување на нивните способности и нивната посветеност во областа на индустриската сопственост;
4. развој на националниот систем за иновации преку зголемување на нивото на ИС, свеста на општеството, особено - на националниот бизнис, во комбинација со активна политика на спроведување на правата од интелектуална сопственост, спроведена од страна на надлежните институции.

3.2 ПОЛИТИКИ И МЕРКИ

Во ова поглавје се предлага осврт на состојбите во главните сектори кои се вклучени во областа на правата на ИС и кога тоа е соодветно сугерира препораки кои би можеле да се применат за да се постигнат горенаведените стратешки цели во глава 2.

Следните институции се како главни актери на ова поле:

- Државен завод за индустриска сопственост (ДЗИС)
- Царинска управа (ЦУРМ)
- Државен пазарен инспекторат (ДПИ)
- Академија на судии и јавни обвинители
- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
- Агенција за поддршка на претприемништвото

- Министерство за внатрешни работи
- Министерство за економија
- Јавно обвинителство
- Врховен суд
- Министерство за образование и наука
- Универзитетите
- Индустриски и стопански комори

Некои мерки се преземени директно од извештајот за проценка на прашалникот.

3.2.1 ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ (ДЗИС)

Унапредување на ДЗИС во една модерна институција која во прилог на својата улога како единствената институција која директно ја штити ИС во земјата, која е и цел, чие што зајакнување е во фокусот на ЕК, паралелно треба да ги исполнува и другите обврски како свест, промоција, подготовка на нови тренинг модули во однос на нова политика за ИС.

Функции на ДЗИС како модерна канцеларија за ИС:

- а. Регистрација и заштита на ИС;
- б. Теренски услуги за ИС;
- в. Промоција на иновации;
- г. Промоција на користење на ИС;
- д. Обезбедување на усогласеност со меѓународните спогодби и договори;
- ѓ. Поддршка на активностите за спроведување.
- е. Поддршка на активности за подигнување на свеста.

Мисија

ДЗИС треба да ја зајакне заштитата на правата од индустриска сопственост во рамките на територијата на Македонија, што значи регистрација на овие права, создавање/одржување и организација на регистри на правата во сила.

ДЗИС треба да биде активен во подигање на свеста за ИС, промоција и вреднување на средствата од интелектуална сопственост и координација на сите чинители во областа на ИС.

Поттикнувањето на создавање, заштита и стратешка употреба на објекти на интелектуална сопственост како клучна алатка во создавањето на услови за премин кон иновативен модел на економски раст:

ДЗИС ги извршува своите надлежности преку следните инструменти и мерки:

- Ги поддржува иницијативите кои што се фокусираат на подобрување на законската регулатива во врска со правата од индустриска сопственост;
- Поддржува иницијативи за подобрување на соработката меѓу институциите кои учествуваат во заштитата на индустриската сопственост;
- Создава ефикасен систем на признавање и регистрација на правата од индустриска сопственост во согласност со регулативата што е во сила;
- Ги поддржува иницијативите кои што се фокусираат на пристапување на Македонија во меѓународните договори и конвенции во областа на индустриската сопственост;

- Ја поддржува областа на правата на индустриска сопственост и правата кои произлегуваат од истите, вклучувајќи ја и важноста на одржување на почитување на овие права во индустријата и други сектори;
- Го обезбедува потребниот административен капацитет и законската рамка која што се применува на нив;
- Спроведува јавно достапни регистри на правата од индустриска сопственост и објавува клучни податоци во периодично објавуваниот билтен;
- Создава предуслови и преговара билатерални договори за соработка со органите на другите земји кои се вклучени во областа на заштита на индустриската сопственост;
- Ги обезбедува и ја организира работата на апелациониот оддел во согласност со сопствените внатрешни правила;
- Ги брани мислењата на Дирекцијата во судски процеси и постапки што се одржуваат пред арбитражните институции вклучувајќи ги и судските постапки;
- Организира испити за застапници и ги води листите на истите.

Главните предложени политики за да се решат од страна на ДЗИС се како што следува:

1. Континуирано следење на законската рамка.
2. Институционално зајакнување како што се: обука на персоналот, ажурирана ИТ инфраструктура, онлајн регистрација
3. Оценување и користење на ИС
4. Јавна свест и промоција

Поконкретно:

- Создавање на Совет за жалби, како многу важен чекор во рамките на Заводот, како и на целата област на ИС.
- Адаптација на Женевскиот акт на Лисабонскиот договор во однос на географските ознаки и ознаките за потекло.
- Создавање на правна основа за создавање на сектор / тело за обработка на барањата за неважење и бришење, како нова структура во рамките на ДЗИС.
- Изменување и дополнување на правната рамка во однос на ГО со цел да се овозможи на ДЗИС исклучива одговорност за ова право на ИС.
- Истражување на современата потреба за збогатување на видовите на правна заштита на пронајдоци, особено со воведување на правна заштита на корисни модели, врз основа на компаративна правна анализа на постојниот европски правен режим за овој објект и формирање предлози во врска со ова.
- ДЗИС ќе се фокусира на градење на капацитетите и спроведување на судски процеси, како и за консолидација на структури на современата администрација и размена на информации.
- Креирање за сеопфатна стратегија со цел да се оценат ГО, ознаки за сертификација и нивното маркетингање во Република Македонија.
- Создавање на апликација за мобилни телефони за пребарување на права од индустриска сопственост (ДЗИС регистар) и обезбедување на општи информации за нив.
- Развој на нови модули за обука во однос на евалуација на ИС, промоција и маркетинг.
- Развивање на кампања за подигање на свеста.
- Надградба на ИТ хардвер и софтвер средината.
- Создавање на една посветена мрежа меѓу ДЗИС-ЦУРМ-Полициски сектор-ДПИ и други релевантни тела

Последната има врска со надлежностите на ДЗИС во однос на воспоставување на мрежа меѓу ДЗИС-ЦУРМ-Полицискиот сектор-ДПИ и други релевантни тела.

- Создавање на мрежа за индустриска сопственост меѓу ДЗИС, техничките универзитети и училишта во Македонија и во централните и регионалните индустриски организации преку договори за соработка помеѓу истите. Мини информативни центри да се создадат во рамките на мрежата, со цел да се обезбедат информации и знаење во врска со различни објекти на ИС.
- Тематски состаноци редовно да се организираат меѓу ДЗИС и различни бизнис сектори со цел да се популаризира интелектуалната сопственост, како и специфичните потреби на овие сектори во однос на заштитата на ИС. Овие состаноци, исто така, ќе им овозможат на ДЗИС и нејзините експерти да имаат соодветен поглед на развојот на различните бизнис сектори и нивните специфични потреби. Препорачливо е овој процес да се одвива со помош на ЕПО, ОХИМ и СОИС.
- Со цел да се поддржат иновациите и конкурентноста во рамките на компаниите треба да се воведат политика на "пред-дијагноза". Тоа обезбедува мирување, што ја олеснува анализата на предизвиците на ИС во целост со поставување во рамките на општиот контекст на развој на компанијата, и преземање на сите фактори во предвид. Главната цел е да се потенцира вредноста на политика на ИС за компанијата, и да се проценат бенефициите, која што интелектуална сопственост може да ја донесе на секоја компанија.

Овие задачи бараат поддршка од сите сектори.

Секторот за патенти, технолошко набљудување и билатерална соработка со ЕПО (во натамошниот текст: Секторот за патенти)

Вработените на секторот за патенти треба да бидат на солидна академска едукација во областа на електро-енергетиката, механиката, физиката, фармакологијата, законот за патенти и биотехнологија, природните науки, хемија и биологија.

Покрај испитувањето на пријавите на патенти, испитувачите имаат клучна улога во промовирањето на патентните информации, процесите за проценка на ИС и обука.

Бројот на вработените мора да се зголеми со минимум 3 испитувачи.

Со оглед на актуелната национална патентна активност, оваа цел треба да се исполни на долг рок, регрутирањето сепак треба да се изврши во краток рок.

Секторот за трговски марки, индустриски дизајн и географски ознаки и билатерална соработка со WIPO и EUIPO (Во понатамошниот текст Одделението за ТМ)

Секторот за ТМ е повеќе директно изложен на зголемување на обемот на работа бидејќи знаците полесно се имплементираат за разлика од патентите, особено во земјите во развој.

Главниот обем на работа на ДЗИС ќе биде во овој сектор.

Покрај единствениот обем на работа за ТМ, Секторот за ТМ треба да биде способно да ги администрира географските ознаки, индустрискиот дизајн.

Заради важната улога на ГО, денес им е потребно посебно внимание од страна на ДЗИС. Сегашниот развој на правната рамка на ЕУ во врска со овој предмет (Регулатива бр 2015/2424 дополнувајќи ја Регулативата за трговска марка на Заедницата) ја покажува потребата од измени и дополнувања на законската регулатива. Исто така, посебна стратегија за ГО во Република Македонија треба да се направи со главна одговорност на ДЗИС.

Одделението за ТМ треба да бидат вклучено во промоцијата, подготовката на материјалите за обука и активностите за подигање на свеста.

Персоналот мора да се зголеми со 3 испитувачи.

Сектор за општи работи. (Во понатамошниот текст Сектор за ОР)

Овој сектор ќе мора да се справи не само со зголемување на обемот на работа во врска со меѓународните активности и развојот на меѓународни спогодби, но исто така и со брзо вклучување во европските структури (ССА, глава 7).

ДЗИС треба да очекува зголемување на обемот на работа кое се должи на зголемување на случаи за Одборот за жалби и претставувањето на ДЗИС во судските спорови пред судовите. Овие промени бараат поширока поддршка во однос на законските и интерните прописи.

ИТ-информатичка технологија како составен дел од работата на Заводот има многу посебно значење. Ова е во однос на регистрацијата и заштитата, но и за да се подигне свеста во целото општество.

Техничката инфраструктура на ДЗИС не е на задоволително ниво, тоа е старо, застарено, како и не е најновата технологија. Државниот завод за индустриска сопственост, со цел да биде во тек со најновите технологии, треба да ја обезбеди следната опрема: сервери, најновите оперативни системи, софтвер за безбедносни решенија, лиценцирани системи за управување со релациони бази на податоци; мрежна опрема; опрема за обезбедување на мрежата; десктоп компјутери; скенери; канцелариски и мрежни печатачи.

Во краток рок е важно да се надградат постоечките е-услуги, како што се онлајн модулот за поднесување и да се обезбедат нови е-услуги, како што се е-поднесување за трговски марки, дизајни и патенти, со цел да се биде во можност да се извлече максималната вредност од системот за индустриска сопственост на лесно достапен и економичен начин. За да се постигне ова ДЗИС мора да се заложи за континуирано подобрување на постоечките бизнис системи, и да се обезбедат нови системи кои ќе ги задоволат потребите на клиентите и очекувањата.

Постоечките онлајн алатки за пребарување на регистрации треба да се надградат со повеќе напредни опции, како што се персонализација, сервис за алармирање за следење на специфични апликации, да се следат промените, конкурентите или предметите за нови пријави, кои се обезбедени од ДЗИС на нејзиниот веб-сајт како слободна алатка за трети лица.

Онлајн алатките за поднесување на трговски марки, патенти и индустриски дизајни треба да се интуитивни и лесни за употреба, безбедни, сигурни и лесни за пристап до различен спектар на трансакции и услуги. Со е-услугите корисниците треба да бидат во состојба да пристапат за нови апликации, да пристапат за обновување и регистрации, обновување на апликации, задачи, зачувување или продолжување на постојаните е-услуги и да се направат онлајн плаќања.

Зајакнување на ИТ системот со богат сет на е-услуги не само што ќе го олесни процесот на комуникација, пристапот до информации, но, исто така, ќе ги зголеми вредностите на ИС и балансирање на обемот на работа во економичен начин.

Оваа цел треба да се исполни во краток рок. Создавање на една посветена мрежа меѓу ДЗИС-ЦУРМ-Полициски сектор-ДПИ и други релевантни тела е уште една важна цел во борбата против прекршувањата на правата од индустриска сопственост, но, исто така, и гарантирање на оптимален процес на спроведување на овие права.

Да се подобри комуникацијата и координацијата меѓу агенциите (ДЗИС, Царинската управа, Министерството за внатрешни работи (полицијата), Агенција за заштита на потрошувачите, судството, итн) кои се вклучени во спроведувањето на законите и прописите на правата од интелектуална сопственост во Република Македонија.

Развивање на ИТ систем кој ќе ја подобри комуникацијата помеѓу институциите вклучени во спроведувањето на правата за интелектуална сопственост во Република Македонија.

Развивање на е-услуги, како што се онлајн алатки за поднесување на трговски марки, патенти и индустриски дизајни во рамките на ИТ систем кој ќе го подобри бизнис процесот помеѓу трети

страни како и на ДЗИС во спроведувањето на поднесување на права од ИС и нивна заштита во Македонија.

Обука на персоналот во користењето на ИТ системот и да се изгради култура на заштита на интелектуална сопственост во Македонија

Да се изградат упатства за тоа како да се користат е-услугите и алатките кои ДЗИС ги обезбедува на интернет со кои ќе се олесни процесот на нивното донесување.

Резултати кои што треба да се достигнат

1. Активноста ќе ја подобри комуникацијата и ефикасноста за спроведување на ИС во Република Македонија.
2. Активноста ќе воспостави систем за комуникација меѓу главните придонесувачи за заштита на ИС.
3. Ќе се подобри компетентноста и ефикасноста на сите вработени и претставници кои се вклучени во спроведување на ИС и пошироката група на учесници во правата на ИС.
4. Ќе се подобри свеста за правата и обврските на заедницата на ИС во Република Македонија.

Оваа цел треба да се исполни во краток рок.

На јавноста мора да им се обезбеди интернет пристап до сите клучни податоци за правата од индустриска сопственост во сила во Македонија.

Создавање на централна интероперабилна база на податоци за размена на информации со сите релевантни тела во областа на заштитата на правата од интелектуална сопственост е еден основен и суштински проблем.

Создавање на апликација за мобилни телефони за пребарување на правата од индустриска сопственост (ДЗИС регистар) и обезбедување на општи информации за нив. Оваа апликација мора да биде во можност да функционира на следните платформи iOS, Android и Windows Mobile.

За да се постигне главната цел на размена на податоци и информации со други релевантни тела во областа на заштитата на правата на интелектуална сопственост треба да се направи систем за услуги и размена на информации, кој е составен од различни модули за секоја од надлежните органи, со различни нивоа на пристап. Системот за услуги и размена на информации ќе овозможи интероперабилност помеѓу базите на податоци, во центарот на централно индексирана база на податоци која ќе го направи пристапот до информациите многу полесен за сите релевантни тела кои се дел од мрежата.

Пребарувањето, размената на информации и размената на податоци се особено истакнати во врска со информациите за повреда на правата од интелектуална сопственост, кои што се добиени од ДЗИС и МК - САПСП. Овие информации треба да се анализираат и да се генерираат релевантни информации кои ќе бидат корисни за креирање на механизми за зголемување на нивото на ефикасноста на заштитата. Во исто време, јавното соопштување ќе придонесе за транспарентноста на работата на државните органи во врска со заштитата, како и за подигање на јавната свест.

Потребни се дополнителни активности за осовременување на методологијата за создавање на информации, начинот на размена на информации, особено заштитата на протокот на информации, а во исто време и методологија за анализа и толкување на податоците. Исто така, постои потреба од:

а) Платформа за размена на податоци од која сите институции кои се вклучени во системот за индустриска сопственост ќе имаат корист;

б) Платформа за сите заинтересирани страни, вклучувајќи патентни застапници, университети, Стопански комори и др.

Потребни се следниве активности во согласност со ИТ работниот план:

1. Проценка на постоечката инфраструктура и дизајн на повеќе скалабилна нова технолошка инфраструктура. Краткорочно, 1 година.

2. Создавање систем за услуги и размена на информации, како посветена мрежа меѓу ДЗИС-ЦУРМ-Полициски сектор-ДПИ и други релевантни тела

3. Анализа и реализација на услугите за електронско информирање кои ДЗИС треба да ги понуди преку својата веб-страница; подготовка на податоци и размена на податоци со големи канцеларии (ЕПО, СОИС, EUIPO) и владините тела

4. Креирање на база на податоци за сите одлуки на ДЗИС како и на одлуките на судовите во однос на прашања за ИС. Временска рамка 2 години

5. Треба да се спроведат е-услуги и онлајн поднесување на сите права од индустриска сопственост. Временска рамка 2 години

6. Создавање на апликација за мобилни телефони за пребарување на права од индустриска сопственост (ДЗИС регистар) и обезбедување на општи информации за нив.

Персоналот треба да се зголеми со 5 експерти.

Обука за вработените на ДЗИС

Вработените, а посебно новите кои што треба да се вработат треба да подлежат на посебни програми за обука.

Обуките треба да ги вклучат сите оддели на ДЗИС.

СОИС, ЕПО, ЗИС ЕУ или други западноевропски заводи може да бидат вклучени во мерките за обука.

Обуките ќе бидат целосно поддржани од твининг проектот со данскиот завод за патенти.

Сектор за патенти:

1. Пребарување и испитување со фокус на физиката, електриката и механиката

2. Пребарување и преглед со фокус на хемијата, особено лековите.

3. Пребарување и испитување со користење на системот за пребарување ESPACENET.

4. Заштита на софтвер.

5. ЕПО формалности и секција за примање.

6. Административни прашања и поврзани информациски системи во постапката за признавање патенти

7. Пребарување на патентни информации и документација во избрани јавно достапни информации за патенти производи.

8. Вреднување на ИС преку обука на обучувачи

9. Стратегии за мали и средни претпријатија преку обука на обучувачи

10. Маркетинг на ИС преку обука на обучувачи

11. Јавна свест за ИС преку обука на обучувачи
12. ИС за универзитети преку обука на обучувачи

Сектор за ТМ:

1. Индивидуална обука за трговски марки
2. Индивидуална обука за дизајн
3. Обука фокусирана на постапката за регистрација, европската легислатива, формалното и суштинското испитување.
4. Обука во врска со договорот од Мадрид и протоколот
5. ЗИС ЕУ формалности и оддел за примање
6. Референтна листа на литературата за трговски марки и дизајн.
7. Специфична обука за пребарувања за карактеристични знаци.
8. Вреднување на ИС преку обука на обучувачи
9. Стратегии за мали и средни претпријатија преку обука на обучувачи
10. Маркетинг на ИС преку обука на обучувачи
11. Јавна свест за ИС преку обука на обучувачи
12. ИС за универзитети преку обука на обучувачи

Сектор за ОР

1. Опозициска постапка во новиот одбор за жалби на ДЗИС.
2. Жалбени постапки во ЕПЗ
3. Технички семинар за правници
4. Образовна програма за правници.
5. Вреднување на ИС преку обука на обучувачи
6. Стратегии за мали и средни претпријатија преку обука на обучувачи
7. Маркетинг на ИС преку обука на обучувачи
8. Јавна свест за ИС преку обука на обучувачи
9. ИС за универзитети преку обука на обучувачи

ИТ Сектор

1. Напредна обука во врска со базата на податоци и развој на апликации
2. Напредна обука во врска со меѓународните стандарди
3. Напредна обука за веб развој и мобилен развој
4. Планирање и администрација на мрежа
5. Безбедност на мрежа
6. Обука во веб интерфејс
7. Напредна индивидуална обука за правата на интелектуална сопственост
8. Вреднување на ИС преку обука на обучувачи
9. Стратегии за мали и средни претпријатија преку обука на обучувачи
10. Маркетинг на ИС преку обука на обучувачи

11. Јавна свест за ИС преку обука на обучувачи
12. ИС за универзитети преку обука на обучувачи.

Улогата на ДЗИС во едукацијата и обуката на националните засегнати страни и бизнисот

ДЗИС треба да игра голема улога во подигање на свеста за системот за индустриската сопственост. Треба да се развиваат следните 4 главни аспекти:

- Модули за обука за индустријата и бизнисот во врска со генерирањето и користењето на ИС
- Развој на стратегии за ИС за бизнисот и индустријата
- Вреднување на средствата од интелектуална сопственост, особено на ГО
- Кампања за подигање на јавната свест.

(Види 3.2.10. Индустриски и стопански комори)

План за вработените

	Јун-16	Краток рок	Долг рок	Вкупно
		Дек-18	Дек-20	
Генерален Директор	1			1
Сектор за патенти	8	3	2	13
Сектор за трговски марки	11	3	2	16
Сектор за општи работи	11	5	3	19
Заменик Директор	1			1
Државен советник за ИС	1			1
Одделене за управување со човечки ресурси	1			1
Одделение за финансиски прашања	1			1
Одделение за внатрешна ревизија	1			1

Дополнителни активности на ДЗИС

- ДЗИС треба да бидат систематски вклучени во секоја иницијатива чија цел е подигање на јавната свест за ИС во Македонија.
- ДЗИС треба да спроведе кампања за подигање на свеста и разбирање на претпријатијата, особено малите и средни претпријатија во врска со создавањето, идентификацијата, евалуацијата и користењето на правата од интелектуална сопственост и придобивките од нивната заштита и спроведување, додека ги промовираат нивните активности. При реализацијата на овие активности ФИТР може да даде поддршка како партнер институција.
 - Организирање во соработка со ФИТР, обука на тренери за евалуација на ИС.
 - Организирање во соработка со ФИТР обука на обучувачи за свеста за ИС.
 - Организирање во соработка со ФИТР обука на обучувачи за трансфер на технологии
 - Организирање во соработка со ФИТР обука на обучувачи за стратегии за бизнис на ИС.
 - Организирање на советувања, тркалезни маси, едукативни настани за утврдување на мерките и активностите за кои е потребно итно подобрување. При реализацијата на овие активности ФИТР може да даде поддршка како партнер институција.
- Зајакнување на капацитетите за патентно пребарување со цел давање на поддршка на Фондот за иновации и технолошки развој и Министерството за економија за избраните апликанти-корисници на средства пред поднесување на пријава за заштита на правото на патент.
- ДЗИС треба да ја претставува земјата во следните организации: СОИС, ЗИС ЕУ и СТО.
- ДЗИС исто така треба да ги координира севкупните меѓуинституционални соработки во оваа област, особено со МЗШВ во однос на производителите на стоки потенцијално предмети на заштита преку ГО.
- ДЗИС треба да биде советодавно тело на Владата за координација на политиката на индустриската сопственост.

Во рамките на НПАА Поглавје 7, Државниот завод за индустриска сопственост ги следи и координира активностите на сите институции кои се дел од системот на правата на интелектуална сопственост.

Имајќи го ова на ум укажуваме на тоа дека Координативното тело за интелектуална сопственост мора да се распушти.

Исто така, во рамките на договорот за соработка со ЗИС ЕУ, Државниот завод за индустриска сопственост ги планира следните активности во блиска иднина:

Проект за мали и средни претпријатија

Е-поднесување за трговски марки

Изготвување на Водич за трговски марки и дизајни

Во рамките на истата соработка, а со цел да се подобри работата на ДЗИС, ќе се организираат студиски посети за персоналот на ДЗИС во ЗИС ЕУ, семинари и работилници (национални и регионални).

Според нацрт-договорот со Европскиот патентен завод во текот на 2016 година ќе се спроведуваат проекти кои се важни за подобрување и унапредување на квалитетот на размената на податоците и подобрување на интеграцијата на базите на податоци на ДЗИС со оние на Европскиот патентен завод во рамките на проектите:

- Федерален Европскиот патентен регистар (продолжување на веќе започнатите активности)
- Квалитет на изворот
- Espacenet New

3.2.2. ЦАРИНСКА УПРАВА (ЦУРМ)

Правна рамка

Царинската управа да превземе мерки за усогласување на новиот систем за обработка на царински декларации и акцизни документи (СОЦДАД) кој е во фаза на реализација од страна на Царинската управа со Законот за спроведување на царински мерки за заштита на правата од интелектуална сопственост. За истиот ќе постои посебен модул за обработка на предмети на задржана стока за која постои сомневање за повреда на права од интелектуална сопственост.

Вработени

Соодветно екипирање на Одделението за нетарифни мерки и заштита на правата од интелектуална сопственост со новата систематизација на Царинската управа, со која е предвидена да постои Служба за заштита на правата од интелектуална сопственост во која потребно е да се распоредени 4 самостојни советници за интелектуална сопственост, еден оператор и Шеф на службата.

Обука

Активно учество на службениците на ЦУРМ во програми за обука. Клучно е дека треба да се зголеми нивото на знаење на царинските службеници вклучени во ИС.

Секоја царинска испостава треба да има еден службеник обучен за прашања поврзани со правата на интелектуална сопственост:

- Основна обука за ИС
- Напредна обука за ИС
- Обука за идентификација на фалсификувани стоки
- Обука за учење на практични прашања од специјалисти на ПИС.
- Обука во областа на ИТ технологии
- Обука за промоција на ПИС.
- Обука на обучувачи во ПИС и повреда на правата.
- Учествовање во курсеви за обука на СЦО.

Техничка поддршка

Инвестиции во техничка поддршка, подобри компјутери, мрежа, употребата на нови технологии, учество во создавање на посветена мрежа помеѓу институциите кои го гарантираат спроведувањето на правата за интелектуална сопственост, вклучувајќи ги и ДЗИС, Царинска управа, ДПИ, полицијата, итн.

Меѓуинституционална соработка

Подобра комуникација со други институции вклучени во спроведување на ИС, создавајќи посветена мрежата достапна за сите институции кои се вклучени и ги содржат сите потребни

информации (регистар на интелектуална сопственост, регистар на авторски права, и даночни информации).

Континуираната соработка со бизнис заедницата, постојани контакти и средби со претставници на носителите на правата од ИС кои имаат за цел унапредување на соработката меѓу овие субјекти и Царинската управа.

Меѓународна соработка

Протоколот на фалсификувани и пиратски производи е глобален проблем кој бара енергична соработка помеѓу царинските органи и сопствениците на правата за да се обезбеди ефикасно спроведување на ИС на границата.

Поттикнување на меѓународната соработка помеѓу царинските органи и меѓународните организации и фокусирање во размената на информации и добри практики со цел зголемување на севкупната ефикасност на посакуваните резултати

Обучување на царинските службеници во соработка со царинските органи од земјите на ЕУ, особено од новите земји членки на ЕУ, кои имаат подобро искуство со ситуацијата пред пристапувањето во ЕУ и после тоа.

Свест

Цврсто се препорачува започнување на промотивни активности со цел да се зголеми свеста на јавноста во однос на фалсификуваната стока, пиратеријата и санкциите во оваа област во тесна соработка со полицијата и Министерството за правда.

Развивање на кампањата за подигање на свеста за заканите од фалсификувана стока врз здравјето и безбедноста на луѓето.

3.2.3. ДРЖАВЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОРАТ (ДПИ)

ДПИ ги применува одредбите од Законот за индустриска сопственост и врши инспекции, но проблемот е во тоа што нема доволно едукација и обука на инспекторите. Треба да има професионална обука на инспекторите за вршење на инспекции и да ги применуваат во пракса. [\[21\]](#)

На Државниот пазарен инспекторат и недостасува основна опрема, технологија и обука за да се обезбеди ефикасна примена [\[22\]](#)

Секој месец, Државниот пазарен инспекторат, во рамките на своите надлежности треба да достави информација до ДЗИС [\[23\]](#).

Пазарните инспектори се соочуваат со пречки во спроведувањето на законската регулатива, особено во областа на правата на интелектуална сопственост.

ДПИ треба да играат клучна улога во меѓуинституционалната соработка.

ДПИ треба да играат важна улога во создавање систем за услуги и размена на информации, како посветена мрежа меѓу ДЗИС-ЦУРМ-Полициски сектор-ДПИ и други релевантни тела

ДПИ треба да играат активна улога во зголемувањето на јавната свест за ИС.

ДПИ треба да играат активна улога во користењето на ИС.

ДПИ треба да играат активна улога во евалуацијата на ИС.

ДПИ треба систематски да се вклучени во секоја иницијатива чија цел е подигање на јавната свест на ИС во Македонија.

Правна рамка

Продолжување во следењето на законската рамка на ЕУ во врска со спроведувањето на ИС.

Да се зголемат напорите за да се испитаат и гонат тие што ги повредуваат правата на интелектуална сопственост [24].

Со оглед на спроведување на правата од ИС, еден од клучните приоритети во наредниот период е да се дефинираат соодветните правни акти/подзаконски акти за спроведување, вклучувајќи и процедури и правилници во врска со административното спроведување на правата од ИС, во смисла на уништување на пиратски и фалсификувани производи, во согласност со најдобрите практики на ЕУ.

Ефикасно административно спроведување на правата на интелектуална сопственост бара повеќе-секторски пристап и дефинирани процедури меѓу релевантните институции.

Градење на институционален капацитет

План за вработување на 6 инспектори кои би се занимавале исклучиво со прашања поврзани со административно спроведување на правата на ИС до 2018 година.

Многу важен чекор е развивањето на детални упатства за постапките за инспекции.

Обука

- Основна обука за ИС
- Напредна обука за ИС
- Обука во повеќе-секторски пристап.
- Обука за прекршоци на ИС во Царинската управа и прекугранични прашања.
- Обука во постапките за инспекција во ИС.
- Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со инспекциските постапки за ИС.
- Промоција за ИС преку обука на обучувачи
- Јавна свест за ИС преку обука на обучувачи
- Евалуација на ИС преку обука на обучувачи

ИТ информатичка технологија

ДПИ, со цел да се исполнат современите барања на модерна институција, треба да се ажурираат серверите, најновите оперативни системи, решенија за безбедносен софтвер, лиценциран систем за управување со релациона база на податоци; мрежна опрема; опрема за обезбедување на мрежата; десктоп компјутери; скенери; канцелариски и мрежни печатачи.

3.2.4. ФОНД ЗА ИНОВАЦИИ И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ (ФИТР)

Иновациите играат клучна улога како двигатели на економскиот раст и просперитетот на секоја земја.

Ова ќе биде стратегија за иновација во ИС, промоција на ИС, подигање на свеста за ИС и маркетингање на ИС. Основањето на ФИТР од страна на македонската влада е јасен показател на владините политики во насока на поддршка во областа на иновациите и ИС воопшто.

ФИТР треба да продолжи да нуди помош преку четирите финансиски инструменти за поддршка на иновации и технолошки развој:

- Кофинансирање на грантови за новоосновани претпријатија "стартап" и "спин-оф"
- Кофинансирање на грантови и условени заеми за комерцијализација на иновациите
- Кофинансирање на грантови за трансфер на технологии

- Кофинансирани грантови за основање, работење и инвестиции на бизнис-технологија

ФИТР треба да биде врската помеѓу бизнисот и државните институции во врска со иновациите и ИС.

Мерки

- Зголемување на финансиските, човечките и инфраструктурните ресурси на ФИТР

3.2.5. Агенција за промоција на претприемништвото (АППРМ)

Основањето и поддршката на АППРМ од страна на македонската влада е јасен показател на владините политики во насока на поддршка во областа на иновациите и воопшто на ИС.

Политиките на АППРМ се во истиот правец како и на ФИТР.

АППРМ треба да ја продолжи мисијата со:

- Креирање на поволен економски амбиент и законодавство
- Создавање и развој на институционалната инфраструктура за поддршка и развој на претприемништвото и конкурентноста во малите бизниси
- Имплементација и координација на државната и меѓународна поддршка за микро, малите и средни претпријатија
- Промоција на претприемништвото преку финансиски и нефинансиски форми на поддршка
- Спроведување на Програмата за мерки и активности за поддршка на претприемништвото и создавање конкурентност во малиот бизнис на Република Македонија [\[25\]](#)

Мерки

- Зголемување на финансиските, човечките и инфраструктурните ресурси на АППРМ.
- Поддршка на создавањето на кампањата за подигање на свеста и разбирање на претпријатијата, особено малите и средни претпријатија во врска со создавањето, идентификација, евалуација и користење на правата од интелектуална сопственост и придобивките од нивната заштита и спроведување
- Организирање на обуки за евалуација на ИС.
- Организирање на обуки за подигање на свеста за ИС
- Организирање на обуки за трансфер на технологија
- Организирање на обука за стратегии за бизнис за ИС
- Организирање на заеднички советувања, тркалезни маси, едукативни настани за утврдување на мерките и активностите за кои е потребно итно подобрување.
- Организирање на едукативни и промотивни активности за малите и средни претпријатија во областа на правата на ИС врз основа на претходното позитивно искуство.
- Поддршка за развивање на вкрстена стратегија на Географските ознаки и сертификатните марки.

За реализација на предвидените обуки и промоции потребно е да се обучат вработените на АППРМ и мрежата на институции на локално ниво со цел да добијат основна обука за ИС и

промоција на правата од ИС поради разбирање на областа и соодветно претставување во процесот на анимација на учеството на МСП на настаните/ обуките.

Реализацијата на мерките кои ги предвидува Стратегијата за АППРМ ќе значат воведување на дополнителни активности во Програмата за работа на АППРМ, за што ќе бидат потребни дополнителни средства кои директно треба да ги одобри Министерството за финансии.

Во Програмата на АППРМ во 2016 година не се предвидени активности и буџет од областа на правата на индустриска сопственост.

3.2.6. Министерството за правда (МП).

Предложени активности

1. Продолжување на процесот за измена/следење на Кривичниот законик и Законот за кривична постапка со цел да се зајакне позицијата на носителите на права на ИС.
2. Да се зголемат напорите за да се испитаат и гонат повредите на правата на интелектуална сопственост [\[26\]](#).
3. Во соработка со ДЗИС и Министерството за култура да се започне со кампања за односи со јавноста за поддршка на зголемување на јавната свест во областа на ИС.
4. Задолжителни курсеви за обука во ИС за судии и обвинители. Курсевите за обука организирани од ДЗИС во соработка со Академијата за судии и јавни обвинители се основни. Дополнителна обука во процесот на донесување одлуки во однос на прашањата на ИС е важно исто така, и потребно - да има соработка со институциите на ЕУ (ЗИС ЕУ, ЕПО, СОИС и Врховниот суд) и со судии од земјите членки на ЕУ што е многу препорачливо.

3.2.7. Министерството за внатрешни работи (МВР)

Мерки

1. Зголемување на бројот на професионални членови на вработените на полицијата во областа на заштитата на правата од ИС и, исто така, преземање на мерки што водат кон стабилизација. Ова ги вклучува и сите локални полициски станици, кои треба да имаат моќ да интервенираат во случаи на заштита на правата од ИС, а кои треба да се доекипираат со специјалисти во оваа област.
2. Да се зголемат напорите за да се испитаат и гонат повредите на правата на интелектуална сопственост [\[27\]](#).
3. Активно учество на поголем број на полицајци во програмата за обука во организација на ДЗИС. Клучно е да асе зголеми нивото на знаење на полициски службеници вклучени во спроведувањето на ИС.
4. Инвестиции во техничка поддршка - подобри компјутери, користење на новите технологии (вклучувајќи лаптопи при контрола на пазарот), кои учествуваат во создавање на посветена мрежа помеѓу институциите кои гарантираат почитување на правата на интелектуална сопственост, вклучувајќи го и Државниот пазарен инспекторат, Царинската Управа и ДЗИС

Меѓународна соработка

Поттикнување на меѓународна/регионална соработка меѓу полициските органи и меѓународните или националните организации и да се фокусираат на размената на

информации и добри практики со цел зголемување на севкупната ефикасност на посакуваните резултати.

Креирање на регионалната мрежа, вклучувајќи и електронски бази на податоци, за подобра размена на информации и искуства. Потребна е помош од институциите на ЕУ.

Меѓуинституционална комуникација.

Активно учество во креирањето на посветена мрежа помеѓу главните институции за ИС.

Правна рамка

Активно учество во законските измени во однос на Кривичниот законик и Законот за кривична постапка.

Обуки

- Основна обука за ИС
- Напредна обука за ИС
- Обука за постапките на законот во делот на правата на ИС
- Обука за повеќе-секторски пристап.
- Обука за прашања за повреда на ИС
- Обука за постапките за инспекција за ИС.
- Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со постапките на инспекциите за ИС.
- Обука на обучувачи за подигање на свеста за ИС
- Обука на обучувачи за промоција на ИС

3.2.8. Академијата за судии и јавни обвинители (АСЈО)

Во нејзината континуирана Програма за судии и јавни обвинители како и во основната програма за кандидати за судии и обвинители, Академијата, исто така, мора да се фокусира на правата од ИС, со цел да се зголеми стручноста на судиите и обвинителите во оваа област.

Треба да бидат вклучени следните мерки:

- а) Индустриската сопственост, законската рамка, институциите кои се вклучени и нивните активности, судската практика во врска со конфликтите кои произлегуваат од повреда на правата на трговски марки, патенти и индустриски дизајни, вклучувајќи го и ЕСП (Европскиот суд за правда). Царинското законодавство во врска со пиратеријата на стоки и производи.
- б) Законодавството на ЕУ во однос на ИС и авторското право, одлуките на ЗИС ЕУ, Општиот суд во оваа област.
- в) Се препорачува соработка со ДЗИС (експерти).

3.2.9. Управен суд (УС)

УС треба поактивно да се вклучи во однос на надлежноста на Управниот суд за постапување по предмети од областа на индустриската сопственост.

Во Република Македонија, треба да се даде поголемо значење на Управниот суд во областа од индустриска сопственост, во споредба со земјите во регионот.

Обука.

- Основна обука во ИС
- Напредна обука во ИС
- Обука за постапките на законот во делот на правата на ИС
- Обука за прашања за повреда на ИС
- Обука во постапките на ИС при инспекција.
- Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со правата на ИС.
- Обука на обучувачи за зголемување на свеста за ИС.
- Обука на обучувачи за промоција на ИС

Студиски посети во земјите на ЕУ во врска со најдобрите практики на судовите одговорени за случаи на ИС.

3.2.10 Индустриски и стопански комори (ИСК)

Мерки

Изработка на краткорочни планови и програми за општа обука на мали и средни претпријатија и здруженија во рамки на стопанските комори и нивно спроведување [\[28\]](#)

Краткорочни планови и програми за обука за создавање и употреба на сертифицирани марки и географски ознаки за мали и средни претпријатија и земјоделски здруженија и спроведување на истата [\[29\]](#)

Тематски состаноци редовно да се организираат помеѓу ДЗИС и различни бизнис сектори со цел популаризација на ИС, како и специфичните потреби на овие сектори во однос на заштита на ИС. Овие состаноци, исто така, ќе овозможат на ДЗИС и експертите да имаат соодветна поглед кон развојот на различните бизнис сектори и нивните специфични потреби. Препорачливо е овој процес да се одвива со помош на ЕПО, ЗИС ЕУ и СОИС.

Обука

Во силна соработка со ДЗИС, Министерството за наука, ФИТР, АППРМ, ЕПО.СОИС, ЗИС ЕУ и ЕУ комори за трговија треба да се развијат модули за обука за подигање и евалуација на ИС и средствата од ИС.

Модули за обука

Со цел да им се помогне на бизнисот и индустријата поефикасно да управуваат со нивните средства за ИС, имаме составено листа на клучни фактори за начинот на кој бизнисите треба да управуваат со нивните средства за ИС ефикасно преку обуки и работилници:

- Кои права за ИС ги имаат тие и кој е периодот на заштита на секоја?
- Која е вредноста на овие права на ИС?
- Дали субјектот ги поседува овие права од ИС или се лиценцирани од трета страна?
- Како субјектот моментално ги заштитува правата од интелектуална сопственост?
- Како субјектот ги адресира правата на трети лица?

Изработката на оваа листа е клучна почетна точка за да се утврди видот на правата за ИС кои ги поседува субјектот и нивната вредност. Ова е предвесник на развивање на план за управување со предмети/бизнис со ИС.

Потребна е силна соработка помеѓу владините тела со цел да се подготват модули за обуки за индустрија и бизнис, како што следи. Една ефективна политика за обука треба да обезбеди обуки во:

- Опис на различни начини на кои може да се заштити ИС (на пример, кое право на ИС е соодветно).
- Обезбедување на насоки за тоа кои фактори треба да се сметаат при изборот за тоа дали и како да се заштитат правата од ИС.
- Проценка на вредноста на секое право од ИС во поглед на вкупните бизнис цели и стратегии на компанијата вклучувајќи го и основниот бизнис; на краткорочни и долгорочни цели за бизнис и исто така потенцијалот за генерирање на приходи, нпр. лиценцирање на ИС.
- Адресирање на лиценцирање, ризици од злоупотреба од трета страна на ИС
- Мониторирање на можните ризици од прекршоци на трети лица.
- Развој на стратегии за ИС за бизнисот и индустријата
- Евалуација на правата од ИС.

3.2.11. УНИВЕРЗИТЕТИ

Универзитетите треба да ги имплементираат активностите и мерките кои ќе:

а) ја подобрат тековната имплементација на правата од ИС;

б) се зголеми свеста на населението;

в) воведат правото на ИС во основното училиште, средни училишта и факултети, вклучувајќи меѓусебна соработка за подготовка на проекти за правата на ИС, на кои ќе учествуваат студенти;

г) Можности за научно истражување и примена на резултатите во пракса

Главни партнери и заинтересирани страни кои ќе бидат вклучени во исполнувањето на овие приоритети се:

Универзитетите, владините и невладините институции, невладините организации, училишта, трговски друштва, донатори ...

Обуки

- Работилници, обуки и летна школа за правата на ИС, на национално и на меѓународно ниво.
- Обука за зголемување на свеста за ИС
- Обука за промоција на ИС

Меѓуинституционална соработка

Да се создаде мрежа за индустриска сопственост меѓу ДЗИС, техничките универзитети и училишта во Македонија и во централните и регионалните индустриски организации преку договори за соработка помеѓу истите.

Мини информативни центри да се создадат во рамките на мрежата, со цел да се обезбедат информации и знаења во врска со различни права на ИС.

3.2.12. Врховен суд (ВС)

ВС Треба да биде поактивно вклучен во однос на надлежноста на Врховниот суд за постапување по предмети од областа на индустриската сопственост.

Во РМ треба да се оддели поголем дел и поголемо значење на Врховниот суд во областа на индустриска сопственост, во споредба со земјите од регионот и пошироко.

ВС Треба да биде многу активно вклучен во усогласувањето на судската пракса во областа на индустриската сопственост во Република Македонија со онаа на земјите членки на Европската унија.

Градење на постојани контакти со слични европските институции

Обука

Обука за судската пракса и европската судската пракса;

Компаративни правни истражувања и обуки за европската судска пракса

Обука за законските постапки во делот на правата од ИС, особено во областа на патентите

Обука во Одборот за жалби на Европскиот завод за патенти

Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со правата на ИС

Студиски посети во земјите на ЕУ во врска со најдобрите практики на судовите одговорни за случаи од ИС, како и во Одборот за жалби за ЗИС ЕУ и ЕПО.

3.2.13. ЗДРУЖЕНИЕТО НА ЗАСТАПНИЦИ ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ НА РМ

Развој на национална асоцијација на ЗИС во РМ со цел да се постигне целосна соработка со институциите од областа на ИС.

Процес на постојано учење на ЗИС и зголемување на квалификациите со цел да се овозможат професионални и квалитетни услуги на корисниците на ДЗИС и заштита на правните интереси во земјата и странство.

Обука

- Напредна обука за претставници од областа на ИС
- Заеднички специјализирани конференции за индивидуални предмети од ИС со ДЗИС и со меѓународно присуство на – ЗИС ЕУ и ЕПО
- Обука со повеќе-секторски пристап
- Обука од областа на прекршоци од ИС во Царинската управа и прекугранични прашања.
- Обука на обучувачи за промоција на ИС и подигање на свеста за ИС
- Обука на обучувачи за евалуација ИС.

3.2.14. МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Мерки

- Активно учество на Министерството за образование и наука во процесот на подобрување на знаењето на јавноста за важноста на заштита на ИС, која бара вклучување во националниот систем за образование на сите нивоа - училишта, универзитети и постдипломски студии, со што значително ќе придонесе за подигнување на свеста за ИС и ќе се влијае на создавање, заштита и спроведување на правата на ИС во Република Македонија.

- За да се поттикнат истражувачки иницијативи на национално, регионално и меѓународно ниво, Министерството се фокусираше на неколку стратешки приоритетни области - подобрување на истражувачката инфраструктура во универзитетите и истражувачките институти, модернизација на опремата за истражување на универзитетите, специјализирани лаборатории и истражувачки институти.
- Министерството за образование и наука да игра клучна улога за да обезбеди сите јавни истражувачки организации да го дефинираат трансферот на знаење како стратешка мисија.
- Развој на создадена интегрирана политика за поддршка на иновациите од страна на Министерството за образование и наука и Министерството за економија - да се координираат институциите, програмите и активностите за поддршка на иновациите.
- Министерството за образование и наука, заедно со Фондот за иновации, Министерството за економија, АППРМ и ДЗИС да ги покријат на мерките за поддршка и инвестирање во R & D и иновации во Република Македонија.
- Популаризација на заштитата на ИС кај младите, особено за спречување на фалсификувани стоки и борбата против фалсификувани стоки.

Обуки

- Во силна соработка со ДЗИС, со стопанските комори, ФИТР, АППРМ, ЕПО, СОИС, ЗИС ЕУ и ЕУ, Министерството за наука треба да соработува во развојот на модули за обуки за подигање на знаењата за евалуација на ИС и ИС средства.
- Организирање на неформални кампањи против фалсификати во соработка со ДЗИС.
- Организирање на натпревари меѓу студентите за правење постери посветени на инвентивноста и борбата против фалсификувања.

3.2.15.МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА (МЕ)

Мерки

- Развој на создадена интегрирана политика за поддршка на иновациите од страна на Министерството за економија и Министерството за образование и наука - да се координираат институциите, програмите и активностите за поддршка на иновациите.
- Министерството за економија, заедно со Фондот за иновации, Министерството за образование и наука, АППРМ и ДЗИС да ги покријат мерките за поддршка и инвестирање во R & D и иновации во Република Македонија.
- Постојано охрабрување на малите и средните претпријатија за спроведување на иновации.
- Анализа на Системот за регистрирани географски ознаки и да бидат спроведени нови потенцијални можни регистрации.
- Обезбедување на поддршка за ДЗИС за создавање на национална мрежа за индустриска сопственост со цел реализација на релацијата бизнис-наука.
- Формирање на трајна политика и ресурси за нејзино спроведување во насока на зголемување на активноста за поднесување за различни права од индустриска сопственост.

- Промовирање на ДЗИС за изградба на стабилен национален потенцијал и капацитет на експерти во областа на правото на испитување на патенти, со цел да се обезбеди бизнисот со соодветни податоци за современите барања од услугите за информации за патенти.
- Да се утврди комплексен пристап кон развојот на одделни приоритетни економски сектори вклучувајќи ги врз основа на заштитените права од индустриска сопственост, како што се туризмот и географските ознаки и прехранбената индустрија итн.
 - Да се продолжи со спроведување на програмите и медиумски кампањи за јакнење на свеста на јавноста за придобивките од интелектуална сопственост.
 - Да се ревидираат критериумите за доделување на финансиски средства за поддршка на патенти преку Програмата за конкурентност, иновации и претприемништво, со цел поголема искористеност на средствата.

3.2.15. МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО (МЗШВ)

Политики

- Креирање на поволен економски амбиент за правата за кои има законски дефинирана надлежност;
- Создавање и развој на институционалната инфраструктура за поддршка и развој на претприемништвото и конкурентноста за мали бизниси, врз основа на географски ознаки и решенија за нови решенија за сорти.

Мерки

- Поддршка на создавањет на кампањата за подигање на свеста и разбирањето на претпријатијата, особено малите и средни претпријатија во врска со создавањето, идентификацијата, евалуацијата и користењето на правата од индустриска сопственост и придобивките од нивната заштита и спроведување
- Организирање на обука за евалуација на ИС.
- Организирање на обука на обучувачи за подигање на свеста за ИС.
- Организирање на обука за обучувачи во стратегии на ИС за бизниси
- Организирање на заеднички советувања, тркалезни маси, едукативен настан во врска со утврдување на мерките и активностите на кои им е потребно итно подобрување.
- Поддршка за развивање на вкрстена стратегија на ГО и сертификатните марки.

Глава 4. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА

Следењето на стратегијата ќе биде одговорност на меѓуинституционалната работна група формирана специјално за спроведување и следење на спроведувањето на меѓусекторска стратегија за спроведување на правата на интелектуална сопственост. Со групата ќе претседава министерот за економија, додека пак другите членови ќе бидат заменик-министер за финансии, заменик-министерот за правда, заменик-министерот за внатрешни работи, заменик-министерот за образование и наука, генералниот директор на полицијата, генералниот директор на Царинската управа, додека и директорот на ДЗИС, исто така, ќе присуствува на состаноците на оваа работна група. Оваа меѓуинституционална група ќе го следи Акциониот план на Стратегија за

имплементација во однос на спроведување на правата од ИС, како и координацијата на сите прашања за политичките одлуки на Стратегијата.

ДЗИС, поврзан со Министерството за економија, ќе дејствува како технички секретаријат на меѓуинституционалната работна група, исто така, во тесна соработка со други институции.

Техничкиот секретаријат ќе:

- Го следи спроведувањето на предложените мерки вклучени во Акциониот план на Стратегијата;
- Два пати годишно, ќе собира информации од јавните институции одговорни за спроведување на соодветните мерки наведени во Акциониот план на Стратегијата.
- Подготвува шест месечни и годишни извештаи во врска со напредокот на спроведувањето на Стратегијата во однос на правата на ИС во земјата.

Министерот за економија ќе ги достави шестмесечниот и годишниот извештај до меѓуинституционалната работна група. На меѓуминистерската група ќе се разговара за значењето на спроведувањето на мерките, проблемите, како и прашањето за одлучување по институционални случаи.

Одговорните институции ќе ги достават своите извештаи до МЕ, во која се наведува напредокот на спроведувањето на Стратегијата и Акциониот план за спроведување на правата од ИС, како и проблемите и потенцијалните препораки за подобрување. Исто така, ќе бидат доставувани релевантни и ажурирани информации по инспекциите во интерес на спроведувањето на правата на ИС. Техничкиот секретаријат ќе ја подготви методологијата за известување врз основа на стандардизираната структура како што е подолу.

Механизам за следење врз основа на резултатите

Со цел да се подобри процесот на следење на политиките на ИС и стратегиите кои се спроведуваат во моментот од страна на Владата на Република Македонија, се предлага механизам за мониторинг врз основа на резултатите. Овој механизам ги има следните цели:

- **За подобрување на сегашниот систем за следење** - Преку развивање на реален извештај кој ги идентификува слабостите и проблемите. Покрај тоа, механизмот за следење базиран врз резултатите, има за цел да ги потенцира: (i) каде и кога постојат проблеми во имплементацијата на стратегијата по секторите (стратегија за ИС); и (ii) како да ги реши овие проблеми.
- **Да им помогне на министерствата во нивната анализа на политичките програми (политика за ИС)** - Министерството и институциите ќе го подобрат спроведувањето на нивната секторска стратегија, по разгледувањето на политиките на програмата и собирајќи ги наодите од следењето во следниот циклус на политиката.
- **Да промовира одговорност и зголемување на транспарентноста** - Владата го анализира степенот до кој има достигнато политиката на област на ИС и нивните изјавени цели на политиката и бара соодветни корективни мерки.

Мониторинг на секторските стратегии за (стратегија за ИС)

- Среднорочна евалуација на Националната политика
- Подготовка на нова стратегија за ИС

Што содржи Матрица на ефикасноста на оценување (ПЕМ)?

Матрица на оценување на ефикасноста (ПЕМ) содржи SMART индикатори за перформанси по објективно ниво за програмите на министерствата кои придонесуваат за спроведување на одредена стратегија на секторот. Овие цели се оние кои се прогласени во изјавите за политичките програми од страна на Министерствата. SMART цел значи "специфична, мерлива, остварлива, реална, временски ограничена" цел.

Процесот на ПЕМ ја зајакнува подготовката на Извештајот за буџетската политика со барање објавените показатели за ефикасност да се следат со цел да се споредат планираните наспроти реалните цели.

Матрицата за оценување на ефикасноста ги содржи следните табели :

ПЕМ табели за планирање: тие известуваат за планираните цели на индикаторите за перформанси одбрани од главните цели на стратегиите како што се најавени од страна на надлежното министерство и институции на ИС.

ПЕМ табели за набљудување: тие ги пријавуваат вистинските наспроти планираните цели на индикаторите за перформанси, што доведува до резултати во проценти од страна на програмерот и од страна на стратегија.

ПЕМ табела со резултати: тоа е механизам на "семафор" за одговорност врз основа на горенаведените резултати. ПЕМ, исто така, им овозможува да видат колку напредува стратегијата на ИС со текот на годините. Сега резултатот е врз основа на серија на коефициенти кои даваат тежина на различните политики во остварувањето на планираните цели на стратегијата, врз основа на нивната релативна важност.

ГЛАВА 5. Соработка и координација

5.1. Соработка и координација на институциите

Соработката помеѓу индивидуалните институции кои се одговорни за спроведување на правата на ИС во случај на јавните власти, мора да се базира единствено на фактот дека секој од управните органи спроведува активности во насока на задоволување на интересот на јавноста проследени од одредениот орган, додека индивидуалните властите реагираат на тој начин да им овозможат на едни со други поедноставување на спроведувањето на конкретното компетентно поле во согласност со соодветните цели.

Во однос на правната основа за соработка која може да се разликува меѓу случаи, кога некоја форма на соработка со другите јавни административни органи се наметнува на орган на јавната администрација директно со закон, и случаи каде некоја форма на соработка која не е непосредно наметната со закон, но резултира индиректно од статутарната мисија на тој орган вклучувајќи ја и дефиницијата на своите овластувања и надлежности, во сите околности, потребно е да се инсистира дека било која законски прифатлива форма на соработка помеѓу административните власти мора да биде со валидна легислација, барем во рамките на општа дефиниција на јавниот интерес, која се изведува од страна на управниот орган во текот на извршувањето на пренесените овластувања.

Следните области треба да бидат заеднички координирани:

- **Област на медиумското влијание**
- **Област за едукација**
- **Област за анализи**
- **Организациска и техничка област**

Поглавје 7 Анекси

[1] Индекс на Global Innovation 2015

[2] <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/mk/mk027en.pdf>

[3] Беше донесен заклучок од страна на Владата на Република Македонија за време на подготовките за Комитетот за стабилизација и асоцијација за 2008 година, кој го обврзува Државниот завод за индустриска сопственост (ДЗИС) да изготви Национална стратегија за интелектуална сопственост 2009-2012 како координатор на Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (НПАА) во областа на ИС. Пред нивната работа на стратегија, ДЗИС и Министерството за економија, заедно со другите инволвирани институции работеа на подготовка на Националната програма за спроведување на права од индустриска сопственост и на Акциониот план за нејзина имплементација.

[4] <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/mk/mk027en.pdf>

[5] <http://ippo.gov.mk/MK/NovostiView.aspx?id=4144&cat=GM>.

[6] <http://www.konkurentnost.mk/StrateskiDokumenti/IndustriskaPolitikaNaRepublikaMakedonija2009-2020.pdf>

[7]

http://www.konkurentnost.mk/StrateskiDokumenti/Strategija%20za%20inovacii_final_oktomvri2012.pdf

[8]

http://www.konkurentnost.mk/StrateskiDokumenti/Strategija%20za%20inovacii_final_oktomvri2012.pdf

[9] <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/mk/mk027en.pdf>

[10] Спогодбата за стабилизација и асоцијација со Европските заедници и нивните земји членки (ССА) е потпишана на 9 април 2001 година во Луксембург, која по ратификацијата од сите потписници, влезе во сила на 1 април 2004 година. Член 71, интелектуална, индустриска и трговска сопственост: (1) Во согласност со одредбите на овој член и Анекс VII, Страните ја признаваат важноста на обезбедување релевантна и ефективна заштита и спроведување на правата на интелектуална, индустриска и трговска сопственост. (2) Република Македонија ги презема сите неопходни мерки со цел да гарантира, не подоцна од 5 години од денот на влегувањето во сила на овој Договор, ниво на заштита на интелектуални, индустриски и трговски сопственички права, слични на оние кои постојат во Заедницата, вклучувајќи и ефективни средства за остварување на тие права. (3) Република Македонија се обврзува да пристапи во текот на наведениот период, кон мултилатералните конвенции за интелектуалн, индустриски и трговски сопственички права наведени во Анекс VII. (4) Во случај на појава на било какви проблеми во областа на интелектуална, индустриска и трговска сопственост кои имаат влијание на трговските услови, истите ќе бидат итно

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

соопштени на Советот за стабилизација и асоцијација, на барање на било која од Страните, со цел постигнување на заеднички прифатливо решение.

[11] <https://www.zsi.at/en/object/partner/1618>

[12] <http://www.jorm.org.mk/>

[13] Анализа на постоечките брендови и трговски марки во прекуграничниот регион , март 2015 година, Стопанска Комора на Северо-Западна Македонија и ДЗИС.

[14] Анализа на постоечките брендови и трговски марки во прекуграничниот регион , Март 2015 година, Стопанска Комора на Северо-Западна Македонија и ДЗИС, страница 9.

[15] Анализа на постоечките брендови и трговски марки во прекуграничниот регион , март 2015 година, Стопанска Комора на Северо-Западна Македонија и ДЗИС, страница 17.

[16] Анализа на постоечките брендови и трговски марки во прекуграничниот регион , март 2015 година, Стопанска Комора на Северо-Западна Македонија и ДЗИС, страница 12.

[17] Анализа на постоечките брендови и трговски марки во прекуграничниот регион , март 2015 година, Стопанска Комора на Северо-Западна Македонија и ДЗИС, страница 22.

[18] Извештај за евалуација за НС 2016-2018 направен од проектот бр IPA / TAIB2011 / 6,9 / LOT10 / 07

[19] Извештај на ЕУ за 2015 година за Република Македонија

[20] Извештај на ЕУ за 2015 година

[21] *Извештај за оценка на анкетниот лист*

[22] Извештај на ЕУ за 2015 година

[23] НПАА 2015

[24] Извештај на ЕУ за 2015 година

[25] http://www.apprm.gov.mk/about_us.asp?id=15

[26] Извештај на ЕУ за 2015 година

[27] Извештај на ЕУ за 2015 година

[28] Упатство за национална стратегија за ИС на Република Македонија

[29] Упатство за национална стратегија за ИС на Република Македонија {/2

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

	Институционални мерки	Институции	Индикатори	Временска рамка	Финансирање	Прiorитет
1.1	Создавање на Одбор за жалби како многу важен чекор во рамките на Заводот како и на целата област на ИС	ДЗИС	ОЖ основан, Законот наменет	2016-2017	Административни трошоци	1
1.2	Усвојување на Женевскиот акт на Лисабонскиот договор во однос на географските ознаки и ознаките за потекло	ДЗИС	Женевскиот акт усвоен	2017	Административни трошоци	1
1.3	Создавање на правна основа за создавање на сектор / тело за обработка на барањата за инвалидност и бришење, како нова структура во рамките на ДЗИС	ДЗИС	Правната основа создадена	2017	Административни трошоци	1
1.4	Истражување на современата потреба за збогатување на видовите на правна заштита на пронајдоците, особено со воведување на правна заштита на корисни модели, врз основа на компаративна правна анализа на постојниот европски правен режим за овој објект и формирање предлози во врска со ова.	ДЗИС	Потребната проценка направена	2017	Административни трошоци	1
1.5	Усогласување на новиот Закон за спроведување на Царински мерки за заштита на правата од интелектуална сопственост со новиот систем за обработка на царински декларации и Акцизни документи (СОЦДАД)	ЦУРМ	Законот изменет	2016	Административни трошоци	1
1.6	Изменување и дополнување на правната рамка во однос на ГО за да се овозможи на ДЗИС исклучива одговорност за ова право на ИС	ДЗИС, ЦУРМ	Правната рамка изменета	2017	Административни трошоци	1
2.0	Административниот капацитет на ДЗИС е зајакнат во однос на заштитата на ИС					
	Институционални мерки	Институции	Индикатори	Временска рамка	Финансирање	
2.1	Креирање на вкрстена стратегија за евалуација на ГО и сертификатните марки	ДЗИС	Стратегијата за ГО креирана	2017-2018	Административни трошоци	1
					150.000 EURO	
2.2	Создавање на апликација за мобилни телефони	ДЗИС	Апликацијата развиена	2018	Административни трошоци.	1
					50.000 EURO	
2.3	Развој на нови модули за обука во врска со евалуацијата, промоцијата и маркетингот на ИС	ДЗИС, ИСК, ФИТР, АППРМ Министерство за образование и наука	Новите модули за обука креирани	2016-2017	Твининг со данскиот завод	1
2.4	Развивање на кампања за подигање на свеста	ДЗИС, други институции	Кампањата развиена	2016-2017	Твининг со	1

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

					данскиот завод	
2.5	Ажурирање на хардвер и софтвер на ИТ инфраструктурата	ДЗИС, други институции	ИТ инфраструктурата ажурирана	2018	Административни трошоци. 100.000 EURO	
2.6	Создавање на посебна мрежа помеѓу ДЗИС и другите релевантни институции во рамките на системот за ИС	ДЗИС, други институции	Мрежата креирана	2018	Административни трошоци, ЕПО, ЕУ, ЗИСЕУ 500.000 EURO	1
2.7	Да се создаде мрежа за индустриска сопственост меѓу ДЗИС и техничките универзитети и училишта	ДЗИС, Универзитети Министерство за образование и наука	Мрежата креирана	2018	Административни трошоци, СОИС, ЕПО, ЕУ, ЗИСЕУ, други 100.000 EURO	2
2.8	Тематски состаноци помеѓу ДЗИС и различните бизнис сектори со цел популаризација на ИС	ДЗИС, ИСК, ФИТР итн	Состаноците одржани	2016-2017	Административни трошоци, СОИС, ЕПО, ЕУ, ЗИСЕУ Твининг со данскиот Завод	1
2.9	Воведување на политика на пред-диагноза за ИС	ДЗИС, ИСК МЕ, други институции	Политика на пред-диагноза на ПИС	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.10	Зголемување на бројот на вработени во Секторот за патенти со 3 испитувачи/експерти	ДЗИС, МЕ	Бројот на вработени зголемен	2018	Административни трошоци	2
2.11	Зголемување на бројот на вработени во Секторот за трговски марки со 3 испитувачи/експерти	ДЗИС, МЕ	Бројот на вработени зголемен	2018	Административни трошоци	2
2.12	Зголемување на бројот на вработени во Секторот за ГО со 5 испитувачи/експерти	ДЗИС, МЕ	Бројот на вработени зголемен	2018	Административни трошоци	1
2.13	Проценка на постоечката инфраструктура и дизајн на повеќе скалабилна нова технолошка инфраструктура	ДЗИС	Проценката направена	2016-2017	Административни трошоци Твининг со данскиот Завод	

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

2.14	Анализа и реализација на електронски информативни услуги кои ДЗИС треба да ги понуди преку својата веб-страница	ДЗИС	Анализата остварена	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.15	Е-услуги и on-line поднесување за сите права на индустриска сопственост треба да бидат имплементирани	ДЗИС	Е-услуги On-line поднесување реализирани	2018	Administrative costs, WIPO, EPO	1
2.16	Изготвување на Водич за трговски марки и дизајни	ДЗИС	Водичот изготвен	2016-2017	EU IPO Твининг со данскиот Завод	2
2.17	Развој на стратегии за ИС за бизнисите и индустријата	ДЗИС, ИСК, ФИТР, АППРМ	Стратегијата реализирана	2018	100.000 EURO	1
2.18	Вреднување на средствата од ИС, особено на ГО	ДЗИС, други институции	Вреднувањето завршено	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.19	Кампања за подигање на јавната свест на општеството	ДЗИС, ИСК МЕ, други институции	Кампањата реализирана	2018	60.000 EURO	1
Обуки						
2.21	Пребарување и испитување со посебен фокус на физиката, електриката и механиката	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.22	Пребарување и испитување со посебен фокус на хемијата, особено лековите	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.23	Пребарување и испитување преку користење на системот за пребарување ESPACENET	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	3
2.24	Заштита на софтвер	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.25	ЕПО формалности и одделение за прием	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	3
2.26	Административни прашања и поврзани информативни системи во постапката за признавање на патенти	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.27	Пребарување на патентни информации и документација на избраните јавно достапни информации за патентни производи.	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.28	Индивидуална обука за трговски марки	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.29	Индивидуална обука за дизајн	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.30	Обука фокусирана на постапките за регистрација, европската легислатива, формалното и суштинско испитување	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	3

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

2.31	Обука која се однесува на пријавите согласно Мадридскиот договор	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.32	ЗИСЕУ формалности и одделение за прием	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.33	Референтна листа на литературата за трговски марки и дизајн	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.34	Специфична обука за пребарувања на карактеристични знаци	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.35	Постапка на опозицијата и новиот Одбор на жалби на ДЗИС	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.36	Жалбени постапки во ЕПЗ	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
2.37	Не-технички семинар за правници	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.38	Наставна програма за правници	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.39	Напредна обука за бази на податоци и развој на апликации	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.40	Напредна обука за меѓународни стандарди	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.41	Напредна обука за развој на веб и развој на мобилни апликации	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.42	Планирање на мрежа и администрација	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.43	Безбедност на мрежа	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.44	Обука за веб интерфејс	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.45	Напредна индивидуална обука за ПИС општо за ИТ	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.46	Обука на обучувачи за вреднување на ИС	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.47	Обука на обучувачи IP strategies for the SME	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со	1

2.48	Обука на обучувачи за маркетинг на ИС	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	данскиот Завод Твининг со данскиот Завод	1
2.49	Обука на обучувачи за јавната свест	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
2.50	Обука на обучувачи за ИС за универзитетите	ДЗИС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.0	Капацитетите на институциите за спроведување на ПИС зајакнати					
	Институционални мерки	Институции	Индикатори	Временска рамка	Финансирање	
3.1	Зголемување на бројот на стручен кадар на Царинската управа со 2 специјалисти и, исто така, превземање на мерки кои водат кон стабилизирање	ЦУРМ	Бројот на вработени зголем	2016	Административни трошоци	1
3.2	Воспоставување на служба за заштита на правата од интелектуална сопственост која треба да има 4 независни советници за права на интелектуална сопственост, еден оператор и раководител на сервисите	ЦУРМ	Услугата реализирана	2016-2017	Административни трошоци	1
3.3	Промотивни активности со цел да се зголеми свеста на јавноста во однос на фалсификуваната стока, пиратеријата и санкциите во оваа област во тесна соработка со полицијата и Министерството за правда	ЦУРМ . МВР.МП	Акцијата реализирана	2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.4	Развивање на кампања за свесност за заканите од фалсификувана стока по здравјето и безбедноста	ЦУРМ , други институции	Кампањата развиена	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.5	Ажурирање на ИТ средината	ЦУРМ	ИТ средина ажурирана	2016-2017	Административни трошоци	1
3.6	Основна обука за ИС	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.7	Напредна обука за ИС	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.8	Обука за идентификација на фалсификувана стока	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.9	Обука за учење на практични прашања од специјалисти за интелектуална сопственост	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.10	Обука за ИТ технологии	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.11	Обука за промоција на ПИС	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

3.12	Обука на обучувачи за ПИС и повредата на правата	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.13	Учество на обуките организирани од СЦО	ЦУРМ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.14	Ажурирање на ИТ средината	ДПИ	ИТ средината ажурирана	2017	Административни трошоци	1
3.15	Зголемување на персоналот со 6 инспектори кои ќе се занимаваат исклучиво со правата на интелектуална сопственост	ДПИ	Бројот на вработени зголемен	2017	Административни трошоци	1
3.16	Развој на детални прирачници за инспекциите	ДПИ	Прирачниците развиени	2016	Твининг со данскиот Завод	1
Процедури						
3.17	Основна обука за ПИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.18	Напредна обука за ИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.19	Обука за мулти секторски пристап	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.20	Обука за повреда на ИС во Царинската управа	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
Прекуграничните прашања						
3.21	Обука за постапките за инспекција на ИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.22	Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со ПИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
Инспекциски процедури		ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.23	Обука на обучувачи за промоција на ПИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.24	Обука на обучувачи за јавната свест за ИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.25	Обука на обучувачи за вреднување на ИС	ДПИ	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

3.26	Зголемување на финансиските, човечките и инфраструктурните ресурси на ФИТР	ФИТР	Финансиски човечки и инфраструктурните ресурси на ФИТР зголемени	2016-2018	Државе и буџет, ЕУ, Донатори, 2 милион и EUR	1
3.27	Организирање во соработка со ДЗИС на обука за обучувачи за вреднување на ИС	ФИТР, ДЗИС, АППРМ	Обуките реализирани	2018	Административни трошоци	1
3.28	Организирање во соработка со ДЗИС на обука за обучувачи за јавната свест за ИС	ФИТР, ДЗИС, АППРМ	Обуките реализирани	2018	Административни трошоци	1
3.29	Организирање во соработка со ДЗИС на обука за обучувачи за трансфер на технологија	ФИТР, ДЗИС, АППРМ	Обуките реализирани	2018	Административни трошоци	1
3.30	Организирање во соработка со ДЗИС на обука за обучувачи за стратегии за ИС за бизнисите	ФИТР, ДЗИС, АППРМ	Обуките реализирани	2018	Административни трошоци	1
3.31	Организирање на заеднички консултации, тркалезни маси, едукативни и во врска со повредата на ПИС	ФИТР, ДЗИС, АППРМ	Обуките реализирани	2018	Административни трошоци	1
3.32	Зголемување на финансиските, човечките и инфраструктурните ресурси на АППРМ	АППРМ	Финансиски човечки и инфраструктурните ресурси на АППРМ зголемени	2017	Државе и буџет, ЕУ, Донатори, 2 милион и EUR	1
3.33	Поддршка за создавање на кампања за подигање на свеста и разбирањето на претпријатијата, особено малите и средни претпријатија во врска со создавањето, идентификацијата, евалуацијата и користењето на правата од интелектуална сопственост и придобивките од нивната заштита и спроведување	АППРМ	Кампањата развиена	2017-2018	Административни трошоци	1
3.34	Организирање на едукативни и промотивни активности за малите и средни претпријатија во областа на ПИС врз основа на претходното позитивно искуство	АППРМ	Активностите реализирани	2018	Административни трошоци	1
3.35	Задолжителни обуки за ИС за судии и јавни обвинители	МП	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.36	Обука за процесот на донесување на одлуки по прашања од ИС	МП	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2
3.37	Зголемување на бројот на професионални членови на персоналот на полицијата во областа на ПИС со 10 офицери и, исто така, преземање на мерки кои водат кон стабилизација	МВР	Бројот на вработени зголемен	2017	Административни трошоци	1

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

3.38	Инвестиции во техничка поддршка - подобар бекграунд за компјутери, употреба на нови технологии (вклучувајќи лаптопи при контрола на пазарот)	МВР	ИТ ажурирана	2017	Административни трошоци	1
3.39	Основна обука за ИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.40	Напредна обука за ИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.41	Обука за мулти секторски пристап	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.42	Обука за прашања поврзани со повредата на ПИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.43	Обука за постапките при инспекција на ИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.44	Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со постапките за инспекции за ПИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.45	Обука на обучувачи за свеста за ИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.46	Обука на обучувачи за промоција на ИС	МВР	Обуките реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.47	Програма за ИС за судии и јавни обвинители во служба како и во основната програма за кандидати за судии и обвинители	АСЈО	Обуките реализирани	2016-2018	Административни трошоци	1
3.48	Основна обука во ИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2
3.49	Напредна обука за ИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2
3.50	Обука во законските постапки во делот на ПИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2
3.51	Обука поврзана со повредата на ПИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2
3.52	Обука за процедурите на инспекција за ИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2
3.53	Обука за европските најдобри практики за ПИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	2

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

3.54	Обука на обучувачи за свеста за ИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	1
3.55	Обука на обучувачи за промоција на ИС	УС	Обуките реализирани	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	1
3.56	Студиски посети во земјите на ЕУ во врска со најдобрите практики на судовите одговорни за случаи за ИС	УС	Студиската посета реализирана	2016-2018	Твининг со данскиот Завод	1
3.57	Изработка на краткорочни планови и програми за општа обука на мали и средни претпријатија и здруженија во рамките на Сојузот на стопански комори и спроведување на истите	ИСК,ДЗИС, ФИТР,АППРМ, други	Планот реализиран	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.58	Краткорочни планови и програми за обука за создавање и употреба на сертификирани марки и географски називи за мали и средни претпријатија и земјоделските здруженија и спроведување на истите	ИСК,ДЗИС, ФИТР,АППРМ	Плановите реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.59	Тематски состаноци редовно да се организираат меѓу ДЗИС и различни бизнис сектори со цел популаризација на интелектуалната сопственост, како и специфичните потреби на овие сектори во однос на заштита на ИС. Овие состаноци, исто така, ќе им овозможат на ДЗИС и експертите да имаат соодветен поглед на развојот на различни бизнис сектори и нивните специфични потреби. Препорачливо е овој процес да се одвива со помош на ЕПО, ОХИМ и СОИС.	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Состаноците реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.60	Модули за обука: Што права од ИС имаат и кои се условите за заштита на секоја од правата?	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.61	Модули за обука: Која е вредноста на овие права од ИС?	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.62	Модули за обука: Дали субјектите ги поседуваат овие права или тие се лиценцирани од трети лица?	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.63	Модули за обука: Како субјектите во моментот ги заштитуваат нивните права од ИС?	ИТС,SOIP,FITD, APERM,other.	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.64	Модули за обука: Како субјектот ги адресира правата на трети лица?	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.65	Модули за обука: Опишување на различни начини како развојот на ИС може да се заштити (на пр која ПИС е соодветно)	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.66	Модули за обука: Обезбедување на насоки за тоа на кои фактори треба да се смета при изборот дали и како да се заштитат ПИС	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

3.67	Модули за обука: Проценка на вредноста на развојот на секое ПИС во поглед на вкупните бизнис цели и стратегии на компанијата вклучувајќи ги и клучните бизниси; на краткорочни и долгорочни цели за бизнис и исто така на остварувањето на потенцијалот на приходите на пример, лиценцирање на ИС	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.68	Модули за обука: Адресирање на лиценцирањето, злоупотреба на ИС од трети лица	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.69	Модули за обука: Следење на можните ризици од повреда на правата од трети лица.	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.70	Модули за обука : Развивање на стратегии за ИС за бизниси и индустрија	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.71	Модули за обука : Вреднување на правата од ИС	ИСК, ДЗИС, ФИТР, АППРМ, други	Модулите за обука реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.72	Воведување на ПИС во основното училиште, средните училишта и факултети, вклучувајќи меѓусебна соработка за подготовка на проекти за ПИС, на кој ќе учествуваат студенти	Универзитети	ПИС претставени н.	2016-2018	Административни трошоци	1
3.73	Работилници, обуки и летна школа за ПИС, на национално и на меѓународно ниво	Универзитети	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.74	Обука за подигање на јавната свест за ИС	Универзитети	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.75	Обука за промоција на ИС	Универзитети	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.76	Активности за подигање на свеста на населението	Универзитети	Активностите реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.77	Активности за подобрување на тековната имплементација на ПИС	Универзитети	Активностите реализирани	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	1
3.78	Мрежа за индустриска сопственост да се создаде меѓу ДЗИС, техничките универзитети и училиштата во Македонија и во централните и регионалните индустриски организации преку договори за соработка помеѓу истите	Универзитети	Мрежата реализирана	2016.2018	Административни трошоци, СОИС, ЕПО, ЕУ	1
3.79	Мини информативни центри да се создадат во рамките на мрежата, со цел да се обезбедат информации и знаења во врска со различни права од ИС	Универзитети	Мини инфо центарот реализиран	2016.2018	Административни трошоци, СОИС, ЕПО, ЕУ	2
3.80	Изградба на постојани контакти со слични европски институции	ВС	Професионалниот контакт	2016.2018	Административ	2

Национална стратегија за индустриска сопственост на Република Македонија 2016-2018 - Нацрт

			воспоставен		ни трошоц и	
3.81	Обука за судската пракса на европската судска пракса	ВС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.82	Компаративни правни истражувања и обука на европската судска пракса	ВС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	3
3.83	Обука за законските постапки во делот на ПИС, особено во областа на патентите - практика во Одборот за жалби на Европскиот патентен завод	ВС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.84	Обука за најдобрите практики на ЕУ во врска со ПИС	ВС	Обуката реализирана	2016-2017	Твининг со данскиот Завод	2
3.85	Студиски посети во земјите на ЕУ во врска со најдобрите практики на судовите одговорни за случаите од ИС, како и во Одборот за жалби на ЗИСЕУ и ЕПО.	ВС	Студиската посета реализирана	2017	Твининг со данскиот Завод	1

